

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه تهران

واحد روانشناسی و علوم تربیتی

عنوان:

" استخراج و صورت بندی اصول زیبایی شناختی تربیت برگرفته از

مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

و نقد و ارزیابی محتوای کتابهای پیش دبستانی شهرستان های استان تهران براساس آن "

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر حسینی

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر سجادیه

نام دانشجو:

علی محمدپور

پایان نامه جهت دریافت درجه

کارشناسی ارشد رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش



به نام خدا

دانشگاه تهران

دانشکده: روانشناسی و علوم تربیتی

گروه فلسفه تعلیم و تربیت

گواهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

هیئت داوران پایان نامه کارشناسی ارشد آقای: علی محمدپور

در رشته: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش گرایش: —

با عنوان: «استخراج و صورت بندی اصول زیبایی شناختی تربیت برگرفته از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نقد و ارزیابی محتوای کتابهای پیش دبستانی شهرستانهای استان تهران بر اساس آن»
را در تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۳۰

با حروف:

۱۸۶۵

با نمره نهایی پایان نامه (با عدد)

ارزیابی نمود.

۳۳

و درجه:

ردیف	مشخصات هیأت علمی	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه یا مؤسسه	امضاء
۱	استاد راهنما	دکتر افضل السادات حسینی	دانشیار	دانشگاه تهران	
۲	استاد مشاور:	دکتر نرگس سجادیه	استادیار	دانشگاه تهران	
۳	استاد موعود: (یا استاد مشاور دوم)				
۴	استاد مدعو داخلی	دکتر مرضیه عالی	استادیار	دانشگاه تهران	
۵	استاد مدعو خارجی	دکتر نورالدین محمودی	استادیار	شورای عالی انقلاب فرهنگی	
۶	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی دانشکده یا گروه آموزشی:	دکتر افضل السادات حسینی	دانشیار	دانشگاه تهران	

تذکر: این برگه پس از تکمیل توسط هیئت داوران در نخستین صفحه پایان نامه درج می گردد.



جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

اداره کل تحصیلات تکمیلی

شماره: ۴۲۳

تاریخ: ۹۴/۱۱/۳

پیوست:

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب علی محمدپور متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مأخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران می باشد. /م

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء

تایید امضای دانشجو توسط مدیر گروه یا استاد راهنما

نام و نام خانوادگی: افضل السادات حسینی

امضاء

تاریخ

امضاء

تاریخ

تقدیر و تشکر:

با تقدیر و تشکر از تمامی اساتیدی که مرا در تدوین این پایان نامه هدایت و راهنمایی کردند

بالاخص

سرکار خانم دکتر حسینی

که دلسوزانه و صبورانه راهنمایی اینجانب را برعهده گرفتند و

سرکار خانم دکتر سجادیه

که نکات مشاوره ای ایشان در بهبود این پایان نامه تاثیرگذار بوده است.

و این پایان نامه را تقدیم می کنم به :

پدر و مادر عزیزم که دعایشان بدرقه راهم بود...

همسر صبورم که در دوران نگارش این پژوهش، سختی‌های فراوانی را تحمل

نمود، اما دگریش برای من انرژی‌های مضاعف در برداشت...

روح مرحومه سرکار خانم دکتر زیبا کلام که یادش گرامی باد.

چکیده :

هدف اصلی این پژوهش، بررسی محتوای دوره پیش دبستانی شهرستان‌های استان تهران بر اساس اصول زیبایی‌شناختی استخراج شده از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. این پژوهش به دنبال پاسخ به دو سوال اصلی می‌باشد. در پرسش اول قرار بود که اصول زیبایی‌شناختی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به دست آید و در پرسش دوم، پژوهشگر به دنبال این نکته است که آیا، محتوای کتب دوره پیش دبستانی شهرستان‌های استان تهران، با این اصول منطبق می‌باشد یا خیر؟ در این راستا، برای پاسخ به پرسش اول، از روش استنتاج ضمنی و برای پاسخ به پرسش دوم، از تحلیل محتوای قیاسی بهره گرفته شده است.

در ادامه، با توجه به ساحت تربیت زیبایی‌شناختی که یکی از ساحت‌های ۶ گانه در سند تحول می‌باشد، مبانی گوناگونی به دست آمده که هشت اصل از اصول زیبایی‌شناسی با توجه به مبانی متصور، استنتاج گردید که این اصول منطبق با شرایط و تناسب گروه سنی دوره پیش دبستانی انتخاب گردیده و شامل «اصل روح طبیعت‌گرا»، «اصل پرورش

حواس»، «اصل توجه به تخیل»، «اصل خلاقیت»، «اصل توجه به خیر و نیکی»، «اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش» ، و «اصل تقویت عواطف» .

در خلال تطبیق محتوای دورهٔ پیش دبستانی مذکور با اصول به دست آمده فوق ، مشخص می شود که مؤلفان محتوای کتب ، بیشتر به " اصل تقویت حواس " و " اصل بهره گیری از هنر " پرداخته اند و به اصولی مانند " اصل خلاقیت " و " اصل تقویت عواطف " در حد متوسط پرداخته شد، و در مورد سایر اصول با توجه به مصداق های بسیار کم و نا چیز ، نوعی غفلت و بی توجهی لحاظ گردیده است . اصولی که به آنها پرداخته نشده دارای اهمیت فراوان بوده و در این سنین نیاز کودکان را تأمین می کند و لازم است که به طور همگن تمام اصول مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرد .

واژگان کلیدی : تربیت زیبایی شناسی ، مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ، دورهٔ پیش دبستان ، تحلیل

محتوا

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

- ۱-۱ مقدمه..... ۸
- ۱-۲ بیان مساله..... ۹
- ۱-۳ ضرورت واهمیت مساله..... ۱۱
- ۱-۴ پیشینه پژوهش..... ۱۳
- ۱-۵ اهداف وپرسش های پژوهشی..... ۲۱
- ۱-۶ روش پژوهش..... 22
- ۱-۷ شیوه اجرا وجمع آوری اطلاعات..... ۲۵

- ۸-۱ اصطلاحات کلیدی پژوهش..... ۲۵
- ۹-۱ مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش..... ۲۵
- ۱۰-۱ تحلیل محتوا..... ۲۶
- ۱۱-۱ دوره پیش دبستانی..... ۲۶

فصل دوم (مبانی نظری)

- ۱-۲ زیبایی شناسی و مفهوم آن..... ۲۸
- ۲-۲ زیبایی شناسی در اندیشه فیلسوفان..... ۳۱
- ۳-۲ رویکردهای مطرح زیبایی شناسی..... ۳۵
- ۳-۳-۱ عینی و ذهنی بودن زیبایی..... ۳۵
- ۳-۳-۲ زیبایی شناسی مبتنی بر اصالت عقل..... ۳۶
- ۳-۳-۳ زیبایی شناسی مبتنی بر اصالت تجربه..... ۳۷
- ۴-۲ منشاء زیبایی شناسی..... ۳۷
- ۵-۲ احکام زیبایی شناسی..... ۳۹
- ۶-۲ زیبایی های طبیعی..... ۴۳
- ۷-۲ زیبایی های هنری..... ۴۴
- ۸-۲ زیبایی شناسی در مبانی نظری سند تحول..... ۴۶
- ۹-۲ آراء تربیتی در مورد کودکی..... ۴۷
- ۱۰-۲ کودک و مراحل رشد..... ۵۳
- ۱۱-۲ محتوای آموزش پیش دبستانی..... ۵۷

فصل سوم

- ۳-۱ مقدمه ۶۲
- ۳-۲ مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۶۲
- ۳-۳ ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری در مبانی نظری سند تحول بنیادین ۶۴
- ۳-۴ اهداف زیبایی شناسی در دوره پیش دبستان ۶۴
- ۳-۵ مولفه های ساحت تربیت زیبایی شناسی در مبانی نظری سند تحول بنیادین ۶۸
- ۳-۶ اصول زیبایی شناسی برگرفته از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۷۳
- ۳-۶-۱ اصل روح طبیعت گرا ۷۳
- ۳-۶-۲ اصل پرورش حواس ۷۴
- ۳-۶-۳ اصل توجه به تخیل ۷۵
- ۳-۶-۴ اصل خلاقیت ۷۶
- ۳-۶-۵ اصل توجه به خیرونیکي ۷۷
- ۳-۶-۶ اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش ۷۸
- ۳-۶-۷ اصل بهره گیری از هنر ۷۸
- ۳-۶-۸ اصل تقویت عواطف ۷۹

فصل چهارم

- ۴-۱ مقدمه ۸۳
- ۴-۲ نقد ۸۳
- ۴-۳ محتوای دوره پیش دبستان ۸۴

- ۴-۴ بررسی محتوای کتاب شهروند کوچولو با توجه به اصول زیبایی شناختی تربیت.....۸۵
- ۴-۵ بررسی محتوای کتاب دنیای کودکانه ۱ با توجه به اصول زیبایی شناختی تربیت.....۹۷
- ۴-۶ بررسی محتوای کتاب دنیای کودکانه ۲ با توجه به اصول زیبایی شناختی تربیت.....۱۰۸

فصل پنجم

۵-۱ مقدمه.....۱۱۹

۵-۲ پاسخ به پرسش های پژوهش.....۱۲۰

۵-۳ محدودیت های پژوهش.....۱۲۶

۵-۴ پیشنهادات پژوهشی.....۱۲۶

منابع.....۱۲۹

ضمائم.....۱۳۲

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

یکی از موارد مهم در تحقیقات آموزشی، بررسی عوامل مؤثر بر محتوای دروس می باشد که به نوعی می تواند بیانگر بازده مناسب یا نامناسب نظام آموزشی در مقاطع مختلف باشد.

آموزش و پرورش یک هنر عملی است، هدف آن نفوذ بر عمل است. مانند تمام هنر های عملی نظیر اقتصاد و فن خطابت این هنر زیر دست و تابع هنر اصلی سیاست می باشد. این بدین معنی است که این امر بیشتر وظیفه دولت است تا فرد والدین یا منافع شخصی که خطوط و محور های اصلی سیاست های تعلیم و تربیت را ترسیم کند. (هاویی، ۱۳۹۳، ص ۲۳)

اما سیاست های دولت در برخی موارد رسالت اصلی محتوای اصلی آموزش را تحت تأثیر قرار داده و اصول اولیه و اصلی تولید محتوای دروس در مقاطع را نادیده می انگارد. نقش هنر در تولید محتوا از بدیهی ترین ابزار شکوفایی خلاقیت می باشد. هنر کلیه ابعاد روحی و روانی فرد را تحت تأثیر قرار می دهد، ادراک مستقیم با هنر، دامنه ادراک را گسترش می دهد، تخیلات را پربار تر و بر روند ترکیبی و تخیلی ذهن عمق می بخشد. (زیبا کلام، ۱۳۸۴)

درهدف های آموزش و پرورش هم برزیبایی شناسی وهم برمهارت های حرفه ای تأکید می شود. (سرمد وهمکاران ۱۳۷۶، ص ۱۳۴)

دوران پیش دبستان ، بهترین و اولی ترین دوره برای استفاده از فعالیت های هنری درام آموزش و تربیت است، زیرا کودک بیش از هر زمان دیگر برای رشد هنری آمادگی دارد و می بایست محتوایی که در اختیارش قرار می گیرد به این اصل به صورت جدی پردازد و اصل زیبایی شناختی که از ارکان هنر است لحاظ گردد . اما متأسفانه در کشور ما ، هنر در دوران پیش دبستان جایگاه شایسته ای نداشته و توجه کمتری به تقویت بعد هنری و زیبایی شناختی می شود .

ولی درمبانی نظری سند تحول بنیادین، زیبایی شناختی اهمیت وجایگاه ویژه ای دارد وبه عنوان یکی از ساحت های شش گانه تعلیم و تربیت درنظر گرفته شده، بنابراین سعی براین است که اولاً اصول زیبایی شناسی مستتر دراین سند تعیین وسپس محتوای دروس پیش دبستانی بااین اصول مطابقت گردد وبه جمع بندی نهایی که همانا تعیین میزان مطابقت با اصول است معین گردد.

۲-۱. بیان مسأله:

"تعلیم و تربیت یکی از مهمترین فعالیت های بشر است." (هاویی ، ۱۳۹۳). از سوی دیگر، این امر، به عنوان زیر ساخت فرهنگ بشری، بارها و بارها درکلام الهی موردتاکید قرار گرفته است. در این میان، دوران کودکی بهترین زمان برای شکل گیری شخصیت افراد برای بزرگسالی است و به همین دلیل، تربیت در این دوران، از اهمیتی ویژه برخوردار است. "کودکان بزرگترین سرمایه انسانی و بهترین ثروت کشورها محسوب می شوند وسرمایه گذاری در راه سلامت رفاه وتعلیم تربیت آنها ازهرسرمایه گذاری دیگربرای آینده کشورسودمندتر است." (گروه تالیف دوره آموزش پیش دبستانی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۳، ص ۵) مهمترین راه سرمایه گذاری دراین زمینه سرمایه گذاری روی آموزش و پرورش است. علاوه بر این، هدف آموزش و پرورش انسان سازی است و "بهترین فرصت پرورش انسان سالم و معقول، سال های اوان کودکی یعنی دوران پیش دبستانی است." (گروه مولفان اداره کل

آموزش و پرورش شهرستان های استان تهران، ۱۳۹۱). بنابراین دوران کودکی و تربیت در آن را باید مورد توجه خاص قرار داد. این تربیت همه جانبه در کودکی، جز با برنامه ریزی دقیق محقق نخواهد شد.

در کشور ما، یکی از دوره های تربیت که مختص کودکان طراحی شده، دوره پیش دبستان است. دوره پیش دبستانی یکی از پایه های اساسی آموزش است که در صورت کم توجهی به آن لطامت جبران ناپذیری برای آینده افراد در پی خواهد داشت. از جمله مواردی که در این دوران می بایست به آن تکیه کرد جذب کردن نو آموزان به محیط آموزش می باشد. کودکان دارای میل شدیده زیبایی و زیبایی دوستی هستند و به اجسام زیبای اطراف خود واکنش نشان می دهند. زیبایی طبیعت، ریتم و تصویر ذهنی که موسیقی دارد، شعرخوانی و موارد زیادی از این دست به پدید آمدن درک هنری در کودکان و جذاب شدن محیط کمک می کند. هنر و زیبایی و بازی که دورکن اساسی در پیش دبستان هستند عواملی هستند که زندگی آدمی را از خشکی و انجماد به درآورده و شور و امید را در نهاد او زنده می کند و به زندگی او جهت و معنا می بخشد.

در این میان، زیبایی از اهمیتی خاص برخوردار است. حسین زاده (۱۳۹۴) در پژوهش خود عنوان می دارد که "مفهوم زیبایی در سازوکار تعلیم و تربیت، علاوه بر این که هدف غایی در نظر گرفته می شود خود ابزاری کاربردی در مسیر رسیدن به آن نیز به شمار می رود". همچنین با توجه به نظر دکتر غلامحسین شکوهی (۱۳۶۳) که یکی از اهداف مهم و کلیدی آموزش و پرورش در دوره پیش دبستانی، پرورش حس زیبایی شناسی در کودکان است، لازم است برنامه این دوره در راستای تقویت این حس گام بردارد. به همین دلیل، در مورد کتاب هایی که ویژه پیش دبستانی تالیف می شوند می بایست حساسیت بیشتری به خرج داد. لازم است محتوایی کیفی و کمی مناسب درخور نیازهای جسمی و روانی برای این کودکان تهیه و تدارک دیده شود.

تجربه ۵ ساله محقق در زمینه پیش دبستانی نشان می دهد که کودکان پیش دبستان شهرستان های استان تهران، رغبتی به کتاب خود ندارند. در اکثر بازدیدهایی که از مراکز پیش دبستانی به عمل می آید هنوز هم مریدان از جذاب نبودن محتوا گله و شکایت داشته و عنوان می دارند که نوآموزان در مواجهه با کتاب های خود عملاً هیچگونه اشتیاقی از خود نشان نمی دهند و بحث زیبایی در محتوای پیش دبستانی با ما و اگرهایی همراه است. با توجه به دریافت محقق

، این کتابها از منظر زیبایی شناسی از کاستی های فراوانی رنج می برند. زیرا در آنها کمتر به زیبایی های بصری ، عینی و ملموس پرداخته شده و لازم است قدم هایی در راه اصلاح آن برداشته شود.

برخی از اشکالات کتابهای موجود از منظر زیباشناسی در ادامه مورد اشاره قرار می گیرد. در صفحه ۵ کتاب شهروند کوچولو، استفاده از قالب های مات و خطوط ساده و ابتدایی به چشم می خورد درحالیکه با توجه به تصاویری که در دنیای اطراف نوآموزان به چشم می خورد تصاویر کتاب عاملی دفع کننده به حساب می رود و همچنین می توان به تصویرکیک در صفحه ۱۶ کتاب کودکانه ۱ اشاره نمود که واکنش منفی نوآموزان را در پی داشته و ابراز می دارد که هرگز چنین کیک را برای جشن تولد خود استفاده نخواهد کرد.

در عین حال، هر نوع بررسی و نقدی، نیازمند یک مبناست. پژوهش حاضر، دیدگاه مبانی نظری سند تحول آموزش و پرورش را مبنای نقد زیباشناختی کتابهای پیش دبستان قرار داده است. در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۱)، نکاتی در مورد زیبایی شناختی بیان شده است. در مبانی نظری این سند (ص ۹۶) حیات طیبه مفهومی یکپارچه و کلی است که دارای شئون متعددی می باشد که یکی از آنها، شأن زیبایی و هنری در نظر گرفته شده است و یا در قسمتی دیگر از مبانی نظری این سند (ص ۱۰۵) ارزش زیبایی شناختی را هم ناظر به واقعیت های عینی نسبت داده و هم به ادراک افراد. منظور از عنصر عینی در زیبایی این است که امر زیبا خود از خصایص واقعی برخوردار است که آنرا زیبا می گرداند و در بحث عنصر ذهنی ، جایگاه ادراک در زیبایی پررنگ می شود.

بنابراین در پژوهش حاضر با توجه به علاقه ای که در زمینه مسائل کودکان وجود دارد و ارتباط شغلی ای که محقق به طور مستقیم با نوآموزان پیش دبستانی دارد و اهمیت آثار هنری که بیانگر نحوه تفکر و احساسات و عواطف کودکان است سعی بر آن است که با تحلیل محتوای کتاب دوره پیش دبستانی موجود در آموزش و پرورش شهرستان ها ی استان تهران، بانظر به مبانی نظری سند تحول بنیادین ، نتایج را در امر تعلیم و تربیت نوآموزان کاربردی نمود و به جواب این سوال پی برد که آیا محتوای موجود عناصر اصلی زیبایی شناختی را در خود جای داده است یا خیر؟

۳-۱. ضرورت و اهمیت مسأله :

اهمیت دوران پیش دبستانی: تربیت زیبایی شناختی انسان برای زندگی سالم در جامعه ای مترقی ، از ضروریات است. امروزه دوره آموزش پیش دبستان ، یکی از اساسی ترین و پایه ای ترین دوران آموزشی است که در موفقیت آینده افراد تأثیر بسزایی دارد . دوره پیش دبستان از منظر تربیت دوران بسیار مهمی تلقی شده به طوری که از منظر آیات الهی و احادیث ، " تربیت در این دوران مقدمه رسیدن به مقام قرب الهی خواهد بود" (باقری ، ۱۳۹۰).

امروزه آموزش پیش دبستانی یک نوع فعالیت سرمایه گذاری پر بازده قلمداد می شود و از اولویت های اساسی بسیاری از کشور های پیشرو قرار گرفته است ، برای مثال در کشور هلند از سال ۱۹۹۰ ، آموزش کودکان ۴ سال به بالا همگانی اعلام شده و کشورهای آلمان ، استرالیا ، فرانسه ، کانادا ، کره جنوبی و آفریقای جنوبی نیز کم و بیش آموزش پیش دبستانی را زیر پوشش آموزش همگانی در آوردند اما در کشور ایران هنوز دید اکثریت مردم نسبت به این دوره به صورت هزینه است و متأسفانه نرخ پوشش پیش دبستانی در ایران ، کمتر از ۵۰ درصد است.

اهمیت بررسی محتوا: همانطور که گفته شد محتوای دوره پیش دبستان اهمیت بسزایی در جذب و نگهداشت نوآموزان در محیط آموزشی دارد و نگاهی ریزبینانه به آموزش های این دوران و تعیین محتوای استاندارد و جذاب از ضروریات پیش روی مولفین و کارشناسان تعلیم و تربیت است. محتوا طوری باید انتخاب گردد که علاوه بر استقرار روح معنویات و زیبایی در آن نوآموزان را جذب محیط یادگیری نموده و منجر به ارتقای مهارت های زندگی و شوق به بازی نقاشی و کار دستی گردد و رعایت قواعد زیبایی شناختی در تولید محتوای پیش دبستانی می تواند با ایجاد جذابیت ها ، به تقویت حواس ، استعداد ها ، خلاقیت و هوش کودکان کمک نماید. (سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، ۱۳۹۱) با این اوصاف ، می توان گفت که رعایت اصول زیبایی شناسی در محتوای ارائه شده به کودکان ، باعث افزایش شوق و اشتیاق نوآموزان به محیط آموزشی شده و آستانه تحمل آنها را بالا می برد، یادگیری عمیق تر و پایدار تر شده و به تقویت خلاقیت و ظرفیت های نهفته هوش کودکان منجر می گردد و هرچه این شرایط قویتر گردد حتی برخی از کمبودهای محیط آموزشی نیز برای کودکان به چشم نمی آید و این تاثیرات باعث مستقل بار آمدن کودکان در این دوره می شود. بنابراین با بررسی محتوای این دوره و تطبیق آن با اصول زیبایی شناسی مستخرج از مبانی مدنظر می توان کیفیت محتوا براساس اهداف این دوره ، ارتقاء داد.

این تصور که پیش دبستانی نیاز به محتوایی مدون و جدی ندارد باعث شده که کتاب هایی که برای نوآموزان پیش دبستانی (بالاخص مراکز پیش دبستانی شهرستان های استان تهران) تألیف می گردند و کار برد بسیار گسترده ای دارند از لحاظ زیبایی در محتوا و رعایت اصول زیبایی شناختی کیفیت بالایی نداشته باشند.

اهمیت علاقمند کردن نوآموزان به محیط آموزشی: درسیستم پیش دبستانی، چیزی باعنوان آموزش صرف، وجود ندارد وازاهداف اصلی وبنیادی این دوره، علاقمند کردن کودکان به محیط یادگیری می باشد. محقق در مصاحبه هایی که با مربیان این دوره داشته به این نتیجه رسیده که کتاب ها بطور مستمر به یکسری موضوعات مشخص ودر قالب واحد کار، می پردازد و پس از گذشت زمان کوتاهی جذابیت خود را از دست می دهند واز سویی دیگر مغشوش وبی کیفیت بودن کتابها برای نوآموزان، باعث دلزدگی آنها می شود و تمایله استفاده از آن کم رنگ می شود، در عوض محتوایی که در مراکز بهزیستی مورد استفاده قرار می گیرد با اینکه استاندارد های عدم ورود به برخی آموزش ها را رعایت نمی کند اما چون دارای زیبایی ظاهری خاصی است مورد اقبال و استقبال نوآموزان و خانواده ها قرار گرفته و محتوای استفاده شده در مراکز زیر نظر آموزش و پرورش را تحت تاثیر قرار داده واین سوال پیش می آید که آیا این محتوای تواند اهداف آموزش وپرورش در این دوره را تامین نماید؟

بنابراین با توجه به موارد مذکور، باید به دنبال این بود که چرا محتوای مورد استفاده نمی تواند پاسخگوی نیاز نوآموزان و رضایتمندی خانواده ها باشد و این دیدگاه نیاز به آسیب شناسی داشته و محقق در نظر دارد از منظر زیبایی شناسی این کتاب ها را مورد بررسی قرار داده و به این پرسش پاسخ دهد که آیا محتوای مورد نظر دارای مؤلفه های مورد نظر زیبایی شناختی برای جذب نوآموزان می باشد یا خیر؟ ودر این راه، اصول زیبایی شناسی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین استخراج شده و مبنای بررسی وکنکاش قرار می گیرد.

۴-۱ پیشینه پژوهش:

این بخش از پژوهش، در دو قسمت پیشینه داخلی و خارجی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در هر قسمت میزان تناسب پیشینه با موضوع تحقیق، بررسی شده و در صورت نیاز از نتایج آنها در پژوهش حاضر استفاده خواهد شد.

در زمینه زیبایی شناسی چه در حوزه آموزشی و چه در مورد سایر حوزه های اجتماعی و همچنین تحلیل محتوا ، پژوهش های زیادی انجام شده ، اما در اینجا به مواردی پرداخته خواهد شد که میزان ارتباطش با موضوع این پژوهش بالاتر باشد.

الف-پیشینه داخلی:

۱-پیشینه عام داخلی:

۱-۱: مجیدی، سارا (۱۳۹۳) در پایان نامه ای با عنوان " آسیب شناسی آموزش هنر کودکان پیش دبستانی در ایران " به دنبال آشنایی بیشتر با شیوه های صحیح آموزش نقاشی و ارتقای خلاقیت هنری در نقاشی کودکان است .
اوبه این نتیجه رسید که محیط های آموزشی و اجتماعی و فرهنگ در نقاشی کودکان تاثیر بسزایی دارد و بیشتر آموزش ها به صورت مستقیم می باشد. باتوجه به نتایج پژوهش مذکور می توان گفت که باید زمینه سازی لازم در محیط های آموزشی انجام پذیرد و اگر هدف، قاعده مندی و زیباسازی نقاشی کودکان می باشد باید به صورت مستقیم به اصلاح اجتماع و فرهنگ پرداخته شود اما چیزی که در اینجا مورد سوال قرار می گیرد این است که چگونه می توان گستردگی اجتماع و فرهنگ را تحت کنترل در آورد و تاثیر آن را بر نقاشی کودکان هدایت نمود. باتوجه به اشاره هایی در مورد خصوصیات محیط آموزشی می توان از پژوهش فوق در فصل ۳ پایان نامه بهره برد.

۱-۲: سلمانی ، علی ؛ شاملو، غلامرضا (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان " نسبت اخلاق و زیبایی شناسی در اندیشه شیلر " به دنبال ارتباط میان زیبایی شناسی و اخلاق در اندیشه شیلر می باشند . در پایان به این نتیجه می رسند که شیلر ، با محوریت دادن به دغدغه اجتماعی و اخلاقی خویش ، با توسل به مفهوم بازی و دیدگاه انتقادی خود در مورد جدایی عقل و حس ، زیبایی را با اخلاق و به طور کلی ، انسانیت مرتبط ساخت . زیبایی برای شیلر چیزی است که می تواند بخش های متضاد انسانی را در کنار هم متحد و یکپارچه سازد . در عمل اخلاقی نیز ، دو بخش متضاد انسانی ، یعنی میل و وظیفه در کنار هم قرار می گیرند و این عین زیبایی است . باتوجه به بحث زیبایی شناسی در پژوهش فوق می توان از آن در تدوین مبانی نظری (فصل ۲) استفاده نمود.

۳-۱: هجری ، محسن (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان " توانمندی کودک در جایگاه مخاطب ادبی: اثبات

درک زیبایی شناختی کودک در دستگاه معرفتی کانت " به دنبال آن است که آیا کودک در جایگاه مخاطب ادبیات ، توانایی صدور احکام زیبایی شناسانه را دارد و آیا او می تواند در مواجهه با متن ، جنبه های زیبایی شناختی آن را درک و به تعبیر کانت حکم ذوقی صادر کند یا خیر ؟ به این نتیجه می رسد که اندیشه تمثیلی کودک که تنها با جزئیات سر و کار دارد و از انتزاع مفاهیم کلی عاجز است ، برای صدور حکم ذوقی درباره امر زیبا ، با مانعی مواجه نیست و به این ترتیب می توان دریافت که چرا کودک قبل از رسیدن به درک انتزاعی ، توانایی صدور احکام زیبایی شناختی را داراست و داوری او درباره امر زیبا ، نه تنها ارزشی کمتر از قضاوت یک بزرگسال ندارد بلکه به سبب فقدان قرض ورزی ها و مصلحت جویی ها ، از خلوص بیشتری برخوردار است. ازدستاوردهای پژوهش فوق میتوان به ضرورت درفصل ۴ بهره برد.

۴-۱: مهر محمدی و عابدی (۱۳۸۰) در پژوهشی با عنوان " ماهیت تدریس و ابعاد زیباشناختی آن " عنوان می

دارند: تدریس، به عنوان مجموعه اقدامات معلم به منظور ایجاد یادگیری در یادگیرندگان، کانون هر برنامه درسی است و شناخت ماهیت این اقدامات می تواند به تدوین برنامه درسی دوره های تربیت معلم، کمک مؤثری نماید. در این پژوهش دیدگاه های موجود در زمینه تدریس بررسی شده و دیدگاه مربوط به موقعیت تدریس و موضوع درسی به دست آمده که هر دو دیدگاه تا اندازه زیادی با تلفیق هم به بهبود تدریس کمک می کنند. با توجه به بحث موضوع درسی در این پژوهش می توان از نتایج آن در فصل ۴ استفاده نمود، زیرا که می توان تدریس را هنری دانست که با استفاده از فنون زیبایی شناختی به دنبال جذاب نمودن فضای آموزش است.

در باب پژوهش های عام داخلی می توان به پژوهش هایی اشاره کرد که در حوزه فلسفه اسلامی قرار می گیرند از جمله:

۵-۱: حسین زاده ، ام البنین (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان " وجوه تربیتی مفهوم زیبایی در ترکیبات وصفی

قرآن و دلالت های آن در تعلیم و تربیت " به دنبال رد پای زیبایی در ترکیبات وصفی قرآن می باشد . او در این پژوهش، به این نتیجه می رسد که معنای زیبایی در ترکیبات وصفی قرآن در حوزه های امور فردی و روابط بین

فردی و نیز امور حسی و انتزاعی گسترش دارد. بر این اساس دلالت های وجوه تربیتی مفهوم زیبایی در تعلیم و تربیت عبارتست از توجه به زیبایی های مربوط به امکانات فردی افراد ، توجه به زیبایی های مربوط به روابط بین فردی ، توجه به زیبایی های عینی و نیز توجه به زیبایی های انتزاعی در تعلیم و تربیت . استفاده از نتایج این پژوهش در فصل دوم (مبانی نظری) قابل تامل است.

۶-۱: حسین زاده، آذر(۱۳۹۳) در رساله دکترای خود با نام "تبیین مبانی زیبایی در قرآن و ارائه الگویی برای تربیت زیبایی شناسانه بر اساس آن" می گوید: زیبایی شناسی که به عنوان شاخه ای از مباحث فلسفی به زیبایی ، زشتی و والایی پدیده ها می پردازد ، در تعلیم و تربیت دارای نقش مهم و اساسی است . نتایج این پژوهش در بخش تحلیل مفهوم زیبایی حاکی از آن است که مفهوم زیبایی در قرآن در سیلان بین عین و ذهن قرار دارد و از این منظر ، دو مفهوم « حسن » و « اتقان» بنیادی ترین ارکان مفهوم زیبایی در قرآن محسوب می شوند ، در بخش تبیین مبانی نیز نتایج حاکی از آن است که مبانی نوع ۱ زیبایی در قرآن عبارتند از : خداوند زیبایی مطلق و منشأ زیبایی ، انسان نسخه ای از زیبایی خدا در زمین و زیبایی مرتبه غایی کمال آدمی ، مبانی نوع ۲ زیبایی در قرآن عبارتند از : تعادل ، تناسب ، و کارایی و هدفمندی و مبانی نوع ۳ شامل: ابعاد ۲۸ گانه ی معنای زیبایی در قرآن می باشند بر این اساس ، هدف غایی تربیت زیبایی شناسانه خدا گونگی یا تشبیه به زیبایی مطلق (در حد موجودیت آدمی) ، اهداف واسطی آن تحقق زیبایی در اندیشه و عقیده ، اراده و امیال و عمل ، و اصول تربیت زیبایی شناسانه نیز چهار اصل هماهنگی، تناسب هدفمندی و کارایی می باشند که ناظر بر انتقال عمل مرئی می باشند ، در این پژوهش بر اساس مبانی نوع ۳ ، راهبرد ای تربیت زیبایی شناسانه در ۱۵ بعد و در ذیل دو بخش زیبا سازی معقول و محسوس فضا های یادگیری ارائه شدند . از آنجا که در رساله فوق مبانی نظری مربوط به بحث زیبایی شناسی به خصوص از منظر فلاسفه مسلمان مطرح گردیده است می توان از آنها در این پژوهش در قسمت مبانی نظری استفاده نمود.

۷-۱: پور حسینی ، محمد (۱۳۹۱) در پایان نامه خود با عنوان " تبیین دیدگاه دیویی در خصوص هنر و زیبایی شناختی و نقد دلالت های آن برای فرایند یادگیری با تأکید بر آرای زیبایی شناختی ابوحنیفان توحیدی "

به دنبال میزان توجه جان دیویی به هنر و زیبایی شناسی در زندگی و تعلیم و تربیت است، بنا بر این تجربه تدریس و یادگیری از دید او، تجربه ای زیبایی شناختی است. توحیدی در تربیت برای ایجاد چارچوب عقلی بر فعالیتهای تربیتی، اصالت تفهیم در هنر و تعلیم و تربیت، تقدم اخلاق بر لذت، دعوتبه سودبخشی ارزایی های مادی و معنوی و تقویت عشق به زیبایی به عنوان محرک حرکت و تربیتی تأکید بیشتری دارد. از این رو نقد های برتر تربیت زیبایی شناختیدیویی وارد است از جمله: سود نبردن از همه زیبایی ها؛ توجه نکردن به تفهیم عالی فراگیران؛ محتوا را برتر از فرم زیبایی شناختی قرار ندادن؛ دو سویه ندیدن رابطهبین اخلاق و زیبایی شناسی و توجه نداشتن به دین های آسمانی در تربیت. نتایج این پژوهش در فصل دوم (مبانی نظری) قابل استفاده است.

۸-۱: حسین پور، داود و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان "تحلیل مناسبات ادراکات زیبایی شناختی و تربیت و تبیین مبانی و اصول تربیت زیبایی شناختی از دیدگاه شهید مطهری و علامه جعفری" به دنبال ارتباط میان زیبایی و تربیت می باشند. در نتایج این پژوهش می توان گفت که میان ادراکات زیبایی شناختی و تربیت مناسبات سه گانه ای می توان فرض کرد: نخست این که زیبایی شناسی را به مثابه مبنا و اصل برای تربیت در نظر بگیریم. دوم اینکه زیبایی شناسی به عنوان قوه و متعلق تربیت مطرح گردد. سوم رابطه ی این همانی میان تربیت و زیبایی شناسی است. در نتیجه از سویی اکتفا به زیبایی های حسی بامبانی زیبایی شناسی اسلامی سازگار نیست و از سویی دیگر این اصل تربیتی مطرح می شود که مربی برای درک زیبایی های متعالی و حقیقی توسط مرتبی باید در صدد ارتقای ساخت وجودی او بر آید. استفاده از نتایج این پژوهش در فصل سوم قابل تامل است.

همانطور که مشاهده می شود در تحقیقات مذکور بیشتر برمبانی نظری تربیت زیبایی شناختی وماهیت تدریس تکیه شده و می توان از طریق این پژوهش ها به تعاریف، ابعاد و جایگاه زیبایی شناختی در منظر فیلسوفان اسلامی و غیر اسلامی پی برد، ولی به طور خاص به مقوله هایی همچون تحلیل محتوای پیش دبستانی، مبانی نظری سند تحول بنیادین به صورت منسجم اشاره ای نشده است.

۲-پیشینه خاص داخلی:

۱-۲: مرادی در سال ۱۳۸۹ در پایان نامه خود بانام "تحلیل محتوای کتاب های درسی هنر دوره راهنمایی بر اساس زیبایی شناسی از منظر ارسطو" توجه به ساحت های مختلف وجودی انسان ، موضوعیت یافتن سواد چند گانه و آموزش احساس زمینه را برای طرح موضوع زیبایی شناسی فراهم ساخته است به تبعیت از راه های مختلف شناخت پدیده های جهان به انواع دیگر تجربه و دانش از جمله تجربه زیبایی شناسی اعتبار یافته است. نتایج تحقیق نشان داده که اکثر مؤلفه های ۲۲ گانه زیبایی شناسی ارسطو به طور کامل در کتابهای درسی مورد پژوهش به کار گرفته شده و به دلیل محدود کردن رشته های هنری به نقاشی طراحی و خطاطی ، جای شاخه های جذاب هنری ، همچون ، موسیقی و گفتار در این کتابها خالی است و همچنین از نظر بعد اخلاقی نیز کمتر به آن پرداخته شده است. در پژوهش عناصر زیبایی شناختی استخراج از نظریات ارسطو، می تواند به صورت کاربردی در دروس دیگر نیز به کار رفته و محتوای دروس مختلف از طریق این اصول، مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. خلائی که در این پژوهش به چشم میخورد این است که آیا مؤلفه های زیبایی شناختی ارسطو، با توجه به نوع اصل زیبایی شناسی عینی یا ذهنی بودن، قابل بررسی در دوره راهنمایی می باشد؟ و آیا اهداف عالی آموزش و پرورش، در این مؤلفه ها جایگاهی دارند یا خیر؟ محقق در فصل ۴ از نتایج این پایان نامه بهره خواهد برد.

۲-۲: حسین زاده، آذر (۱۳۹۱) در پایان نامه ارشد خود با عنوان "بررسی کاربرد پذیری هنر در تدریس ریاضی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی ریاضی پایه چهارم دوره ابتدایی با تاکید بر زیبایی شناسی کانت" به دنبال تاثیر مؤلفه های زیبایی شناسی کانت در بحث تدریس ریاضی می باشد و به با مقایسه دو گروه از دانش آموزان به این نتیجه رسید که میانگین نمرات دانش آموزانی که در بحث آنها اساس مفاهیم زیبایی شناسی کانت تاثیر داشته است بالاتر از گروه گواه می باشد. در این پژوهش مشخص شد که عناصر زیبایی شناختی تلفیق شده با دروس مختلف ، می توانند عملکرد دانش آموزان به صورت غیر مستقیم بهبود بخشند. اما چیزی که در این پژوهش به آن پرداخته نشده این است که میزان تاثیر این عوامل به چه اندازه بوده و آیا قابل تعمیم می باشد؟ و آیا عناصر زیبایی شناختی کانت به غیر از درس ریاضی در دروس دیگر نیز، تاثیر گذار می باشند؟ محقق در فصل ۴ از نتایج این پایان نامه بهره خواهد برد.

۲-۳: عبد اللهی نیا، معصومه (۱۳۸۷) در پایان نامه خود با عنوان "بررسی تحلیلی محتوای آموزش های هنر

های تجسمی در کلاس های پیش دبستانی شهرستان کاشمر و مطابقت آن با عوامل خلاقیت گیلفورد" در ۴۱

مرکز پیش دبستانی شهرستان کاشمر به تحقیق پرداخته است. نتایج پژوهش در بررسی نهایی نشان می دهد که در سه سنجش مشاهده فعالیت های کلاسی و کتاب ها و واحد کار ها ، حدود ۳۰ درصد محتوا در هیچ یک از تقسیمات فرآیند های ذهنی و عوامل خلاقیت گیلفورد جای نگرفته اند . این موارد بیشتر شامل مواردی بودند که بیشتر مربوط به انجام کار های دستی و مکانیکی صرف و تقلیدی مربوط شده و فعالیت ذهنی و تفکر در آنها دیده نمی شود و در اصل محتوای آموزش های هنر های تجسمی از نظر تناسب با عوامل خلاقیت گیلفورد در سطح متوسطی می باشد. محقق در فصل ۴ از نتایج این پایان نامه استفاده خواهد نمود.

۲-۴: نیک نفس، سعید (۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان " نقش تحلیل محتوا در فرآیند آموزش و طراحی

کتاب های درسی " به دنبال دست یافتن به تحلیل محتوای کتابهای درسی می باشد. نتیجه پژوهش آن است که طراحی کتاب های درسی امری چند بعدی است و به همین دلیل در طراحی آنها باید همین عوامل در نظر گرفته شود. یکی از عواملی که می تواند تسهیل گر و یاری گر این امر باشد ، استفاده از روش تحلیل محتوا است. با استفاده از تکنیک های خاصی که در این روش وجود دارد می توان مناسب یا نامناسب بودن مؤلفه ها را مشخص و به طراحان در به کار گیری مطالب بهتر و طراحی سنجیده تر کمک کرد همچنین تصاویر نقش ارزنده و بارزی در فرآیند آموزش بازی می کنند و اثر بخشی آنها در پژوهش های مختلف به اثبات رسیده است . در طراحی کتاب ها باید از غرض ورزی دوری نمود و آنها رسانه های فراگیر محور بوده و می تواند بدون احتیاج به آموزش دهنده ، اطلاعات علمی مورد نیاز را در اختیار دانش آموزان قرار دهد . محقق در فصل ۴ از نتایج این پایان نامه بهره خواهد برد.

همانطور که دیده می شود در پژوهش های حاضر سعی شده است که با طرح و تشریح مبانی زیبایی شناسی ، به اصول و روش های مستتر در آنها دسترسی پیدا شود در سطوح مختلف آموزشی مورد بررسی قرار بگیرد. همانطور که مشاهده می شود تحلیل محتوا و تعیین اصول زیبایی شناسی به روش های مختلفی انجام گرفته است اما تحلیلی

که مختص دوره پیش دبستانی بوده و از منظر مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش باشد در دسترس نیست. بنابراین در این راستا سعی می شود تا اولاً مبانی نظری سند مذکور در باب تربیت زیبایی شناسی ملاک قرار گرفته و ثانیاً، محتوای دوره پیش دبستانی مورد تحلیل قرار بگیرد باشد که خلاء های موجود در پژوهش های مذکور تا اندازه ای برطرف گردد.

ب- پیشینه خارجی

۱: الیاس، جان (۱۳۸۱) در پژوهشی با عنوان "تربیت زیبایی شناختی" که به دست عبدالرضا ضرامی ترجمه شده به دنبال واکاوی یکی از اهداف تعلیم و تربیت، یعنی پرورش خلاقیت هنری و زیبایی شناختی می باشد. هدف این پژوهش، تبیین سیر تکامل اندیشه های فلسفی در زمینه تربیت زیبایی شناختی، ارائه نظریه های مطرح شده پیرامون هنر، بررسی اهداف گوناگون تربیت زیبایی شناختی و تأمل در باب آموزش و یادگیری ادبیات زیبایی شناختی می باشد. در پایان به این نتیجه دست پیدا خواهیم کرد که آموزش و یادگیری می بایست در تمام موضوعات به قلمرو و معیارهای زیبایی شناختی وارد شود و آموزش را می توان، به عنوان یک اجرای هنری، و تحصیل در مدرسه را به عنوان یک نمایشنامه نگریست. تربیت زیبایی شناختی سعی دارد تا انتخابگران هنر خوب را که از لحاظ ذوق و سلیقه با یکدیگر فرق دارند، تولید کند. از مقاله فوق می توان در تدوین فصل ۳ استفاده برد.

۲: برووارت و پیترزگری (۲۰۰۴) در تحقیقی با عنوان "تولید، ادراک و آموزش زیبایی شناختی" مسأله آموزش زیبایی از نظر کانت را، مورد تحقیق و بررسی قرار داده اند. در این پژوهش بر اساس دیدگاه کانت، آموزش زیبایی نیازمند تلاش هنرمند در جهت آشنایی دانش آموزان فقط در حد مفاهیم نیست بلکه او سعی می کند دانش آموزان را درگیر هنر کند به طوری که لذت را حس کند و بتواند آن را تصور نماید.

در نظر کانت دو جنبه قوانین زیبایی را، استثنایی بیان می کند: ۱- آنها تولیدات بی نظیر هنرمند هستند. ۲- جهانی و همگانی هستند. پژوهشگر در این پژوهش، به دنبال این موضوع است که احساس در دانش آموزان به گونه ای نهادینه شود که بتواند با جهان و عالم خلقت و نوع آموزش و تجارب یادگیری خود، ارتباطی مثبت ایجاد کند و

آموزش تنها روشی برای رسیدن به هدف، تلقی نشود بلکه به عنوان موضوعی با ارزش و بالا تر از یک روش شناخته شود.

۳-چانگ پینگ (۲۰۱۴)، در پژوهشی با عنوان "طراحی آموزشی برای قدرداری از طبیعت با محوریت آموزش زیبایی شناسی" که در تایوان انجام شده مسئله‌ی به کار بردن زیبایی شناسی طبیعی در آموزش حفاظت از محیط زیست را مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش با بررسی محتویات اصلی زیبایی شناسی غربی و با الهام از طبیعت، برنامه درسی طراحی شده است تا دانش آموزان به سطحی برسند که به صورت خودکار از محیط زیست طبیعی خود محافظت نمایند. در اینجا دو نوع مدل و رویکرد زیبایی شناسی بدست آمده است: رویکرد شناختی زیبایی شناسی، که در حوزه‌ی محیط زیست و زیست شناسی و جغرافیا کاربرد دارد و رویکرد غیر شناختی زیبایی شناسی، که مربوط به حوزه تخیل، شهود و... می باشد. محقق فوق نه اصل را برای تدریس در این حوزه پیشنهاد می کند که شامل: استفاده از حواس، علوم طبیعی، خیال پردازی، روح تجربه پذیری، اسطوره ها و توجه به زیبایی های طبیعت، تاریخ بشریت، افسانه های قومی و اجدادی، جایگاه هنر و نقش مذهب می باشد.

در انتها سه مدل برای برنامه درسی مورد نظر پیشنهاد گردیده است: ۱-مدل جریان آموزشی ۲- مدل خلاقیت و به اشتراک گذاری هنر ۳- مدل توجه و اهمیت به موجودات زنده. که بر اساس این سه مدل، هفت واحد برنامه درسی آموزش زیبایی شناسی تدوین گردیده است.

نتیجه گیری:

همانطور که مشخص است زیبایی شناسی در تفکر شرق و غرب جایگاه مهمی داشته و در پژوهش های فوق، آثار و فواید توجه به زیبایی شناسی در محتوای دروس مدنظر، مورد توجه قرار گرفته است و می توان از تجارب آنها در ارائه این پژوهش بهره برد.

۵-۱ هدف ها و پرسش های پژوهشی:

هدف کلی:

هدف اصلی از اجرای پژوهش، "استخراج اصول زیبایی شناختی تربیت برگرفته از مبانی سند تحول بنیادین و تحلیل محتوای دروس پیش دبستانی در حال تدریس در شهرستان های استان تهران براساس این مولفه ها است."

هدف های جزئی:

۱- استخراج و صورت بندی اصول زیبایی شناختی تربیت براساس مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

۲- بررسی و تحلیل محتوای کتاب های پیش دبستانی شهرستان های استان تهران براساس اصول زیبایی شناختی به

دست آمده

سوالات تحقیق:

سوال اصلی: "آیا محتوای کتابهای دوره پیش دبستانی منطبق بر اصول زیبایی شناسی مستتر در مبانی نظری

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش می باشد یاخیر؟"

سوالات فرعی:

۱- اصول زیبایی شناختی تربیت موجود در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، چیست؟

۲- محتوای مورد استفاده در دوره پیش دبستانی شهرستان های استان تهران، تاچه میزان اصول زیبایی شناسی

مذکور را دارا هستند؟

۱-۶ روش پژوهش:

در این پژوهش محقق به دنبال نقد و ارزیابی محتوای پیش دبستان با توجه به اصول زیبایی شناسی مستتر در مبانی

نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش می باشد. در این راستا و در جهت یافتن پاسخ سوالات مطرح شده، از

روش استنتاج ضمنی و تحلیل محتوای قیاسی مدد گرفته می شود.

مابرای استنتاج به ساختار نیاز داریم. دراستقراء تحلیلی، کشف مطرح است. استقراء تحلیلی بدان معناست که پژوهشگر در داده ها ذره به ذره، جهت وجود استنباط می کند که رخدادها، بایان های معینی مواردی از مضمون یا الگوی زیر ساز واحدی هستند پس، مضمون ها و الگو ها، با استقراء به دست می آید. (گال،بورگ،۱۳۹۱،ص ۵۴)

روش قیاسی یا استنتاجی، سابقه ای زیادی در بُعداستفاده دارد و برای اولین بار، ارسطو آنرا در منطق خود، به کار برد و گاهی نیز به نام روش هنری به کار می رود. روش فوق تا به اکنون، در علوم مختلف به کار گرفته می شده است. هر علم قیاسی یا استنتاجی می بایست دارای سه خصلت باشد: اول اینکه انسجام و سازگاری درونی را حفظ کند که در پایان به اختلاف و تناقض تبدیل نشود. دوم اینکه اصول مورد نظر باید دارای استقلال باشند و یکی از آنها از دیگری قابل استنتاج نباشد. سوم اینکه تمام قضیه های درست یک نظام قیاسی باید دارای یک قابلیت اثبات بوده و تمامیت داشته باشند. (باقری وهمکاران،۱۳۸۹،صص ۲۱ - ۱۹)

در بحث استخراج اصول زیبایی شناختی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش می توان از نوع واسطی تئوری تربیتی الگوی فرافکنا استفاده نمود. " نتیجه قیاس به بیان فرانکنا^۱، حاکی از دانش ها، نگرش ها و مهارت هایی است که باید افراد به آنها نائل آیند. این نتایج را می توان به عنوان اهداف واسطی تعلیم و تربیت به شمار آورد." (باقری،۱۳۸۹،ص ۱۲۹)

پژوهش های تربیتی دارای انواع مختلفی هستند: ۱- توصیف - ۲- پیش بینی - ۳- تبیین

پژوهش های توصیفی، از مسأله سازی های غیر رسمی جلو گیری کرده و واقعیت ماجرا را تعیین می کند. در پژوهش تبیینی، اگر پدیده ای تربیتی را به عناصر تشکیل دهنده آن تبدیل شده و این عناصر در یک شبکه منسجم نمایان شود در اینجا پژوهش تبیینی رخ داده است که این نوع پژوهش در حال حاضر، ملاک پژوهشگر قرار می گیرد.

در پژوهش پیش بینی، دو نوع متغیر وجود داشته، و بر اساس چارچوب نظری، ابزار سازی شده و رابطه ها مشخص می گردد. ساختار بحث در این قسمت به الگوی ویلیام فرانکنا می پردازد. او معتقد است که تئوری

¹William frankena

تربیتی طی یک فرآیند سه گانه تشکیل می شود ، نوع اول : فلسفه نظری : قبل از اینکه واقعیتی را بخواهیم بیان کنیم اول باید به این سؤال پاسخ داد که : " انسان کیست ؟ " سپس نوع دانش مشخص شده و در ادامه ارزش و اخلاق می بایست مد نظر باشد . نوع دوم : فلسفه هنجارین (تجویزی) : که به دنبال دلالت ها ، استنتاج ها و اهداف و باید و نبایدها است . نوع سوم : فلسفه تحلیلی — انتقادی که نظریه ها و هنجارین ها را مورد نقد و بررسی قرار می دهند . با توجه به موضوع پژوهش ، نوع دوم الگوی فرانکنی بهترین روش استنتاج اصول زیبایی شناختی است .^۲

الگوی فرافکنا از روش های پیش رونده است که هم دارای توانایی تحلیل نظریه بوده و هم دارای قدرت نظریه پردازی در فلسفه تعلیم و تربیت می باشد و این روش حرکت از مقدمه ها به سمت نتایج و از گزاره های واقع نگر و باید های اولیه به سمت فن تربیتی می باشد . (نجفی وهمکاران، ۱۳۹۴، ص ۵۳)

بنابراین طبق آن مبانی زیبایی شناسی تحت بررسی قرار می گیرند و اصول متناظر با آن به دست می آید . در الگوی فرافکنا ، با کنار هم قرار دادن اهداف و مبانی ، می توان اصول را استخراج نمود و این اتفاق خود بر اثر الگوی استنتاجی رخ می دهد .

مقدمه اول در این قیاس گزاره ای است هنجارین، که متضمن هدف نهایی است. مقدمه دوم، حاوی گزاره های واقع نگری است حاکی از اینکه رسیدن به هدف غایی مذکور ، در گرو چه امری است . سر انجام ، نتیجه ، گزاره ای است هنجارین که در مقایسه با هدف غایی هدف هایی میانی یا واسطی را معرفی می کند . (باقری، ۱۳۸۹، ص ۱۳۰)

تحلیل محتوا، یک فن تحقیقی است که می کوشد محتویات آشکار ارتباط را به صورت عینی ، نظامدار و کمی توصیف نماید . پژوهشی منظم برای توصیف عینی و کمی محتوای کتاب ها و متون درسی و یا مقایسه پیامها و ساختار محتوا با اهداف مد نظر صورت می گیرد . (سرمد ۱۳۷۶ ص ۱۳۲) روشی علمی است که برای ارزشیابی و تشریح عینی و منظم پیام های آموزشی تجزیه و تحلیل محتوا حد اقل باید ۴ خصلت دارا باشد : ۱- عینی بودن - ۲- منظم بودن - ۳- آشکارا بودن - ۴- مقداری بودن .

جانیس (ganis) سه نوع تحلیل محتوا را از یکدیگر متمایز می کند :

^۲ برگرفته از بیانات شفاهی دکتر سجادیه ، دانشگاه تهران ، ۹۲/۷/۲۴

۱- عملی : که علائم را با توجه به علل وجود آنان طبقه بندی می کند . ۲- معنایی : که علائم را با توجه به معنا های آن طبقه بندی می کند - ۳- علامت - حامل : که محتوا را بر حسب ویژگیهای روانی - مادی علائم طبقه بندی می کند . مثلا شمارش دفعاتی که یک نام در متنی تکرار شده است . (فرمینی، ۱۳۹۰، ص ۹۶)

در روش تحلیل محتوا ابتدا تلاش می شود تا با انجام اعمالی چون فیش برداری ، به جمع آوری اطلاعات مورد نیاز در موضوع مورد نظر دست یافت و سپس به ارزیابی ، مقایسه و تحلیل آنها پرداخت. در این پژوهش ابتدا به مبانی نظری سند تحول بنیادین پرداخته شده و اصول زیبایی شناسی مسترد آن استخراج می شود و سپس با تحلیل محتوای مفاهیمی چون زیبایی و پیش دبستان ، به مقایسه و بررسی کار برد این مؤلفه ها در دوره پیش دبستان پرداخته می شود .

در باب سوال اول پژوهش، می بایست با بررسی کامل مبانی نظری سند تحول ، با روش "استنتاج ضمنی" ، اصول زیبایی شناسی مسترد مبانی نظری سند را استخراج نمود. سپس با بررسی مجدد به دنبال روش هایی بود که از این اصول قابل دسترسی باشد.

در باب دسترسی به پاسخ سوال دوم پژوهش، روش "تحلیل محتوای قیاسی" بهترین روش خواهد بود تا بتوان محتوای در دسترس را ، به صورت ریزبینانه تحلیل نمود و اصول استخراج شده را با محتوای تولید شده، قیاس نموده و شیوه های عملی مناسب را به دست آورد.

۷-۱ شیوه اجرا و جمع آوری اطلاعات :

اطلاعات مورد نیاز در این پژوهش به صورت توصیفی و استخراجی جمع آوری می شود . در ابتدا زیبایی شناسی به طور گسترده مورد بررسی قرار خواهد گرفت و ویژگی های دوران کودکی (به خصوص دوره پیش دبستان) مورد کنکاش قرار می گیرد و در ادامه مبانی نظری سند تحول بنیادین بررسی شده و اصول زیبایی شناسی مسترد آن استخراج می شود و محتوای کتاب های دوره پیش دبستانی بر اساس اصول به دست آمده ، مورد ارزیابی قرار می گیرد .

۸-۱ اصطلاحات کلیدی پژوهش:

نخستین بار توسط بومگارتن آلمانی به عنوان علمی مستقل معرفی شد. مراد از آن حوزه ای است که در مورد زیبایی و تاثیر آن بر روی شخص به تحقیق و بررسی می پردازد. تربیت هنری و زیبایی شناختی: ناظر به رشد قوه خیال و پرورش عواطف و احساسات زیبایی شناختی شامل درک، قدردانی و خلق آثار هنری و قدردانی از آثار و ارزش های هنری است. (فرمپینی، ۱۳۹۰، ص ۲۰)

۹-۱ مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش: ۳

آموزش و پرورش تا قبل از تدوین سند تحول بنیادین فاقد فلسفه ای مدون با خصوصیات اسلامی و ایرانی بوده است نداشتن چنین فلسفه ای مدون و مورد توافق، نوعی ناسازواری (حتی تعارض) درونی را در مجموع سیاست ها و برنامه های نظام تربیت رسمی و عمومی بوجود آورده بود اکنون نه تنها فلسفه ی تربیت در نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی مشخص شده است بلکه راهکار های اجرای آن نیز تحت عنوان سند تحول بنیادین تعریف شده است در چنین شرایطی این مدیران اجرایی به ویژه مدیران مدارس هستند که باید با ابتکار و خلاقیتی که از خود نشان می دهند اقدامات اجرایی معطوف به راهکار های مندرج در سند را شناسایی و برنامه های اجرایی هر یک از آن را دقیق و هماهنگ تدارک به بینند.

۱۰-۱ تحلیل محتوا:

کنکاش علمی در شناخت محتوای پیامهاست. تحلیل محتوا از رویکردی خاص برای تحلیل داده ها برخوردار است. این رویکرد خاص عمدتاً ناشی از نحوه تلقی از موضوع تحلیل (محتوا) می باشد. تحلیل محتوا را تکنیکی پژوهشی برای استنباط تکرار پذیر و معتبر از داده ها در مورد متن آن ها تعریف کرده اند. در این روش ابتدا تلاش

^۳ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش دارای ۳ مبنا بوده که می توان به مبانی فلسفی تعلیم و تربیت اسلامی ایرانی، مبانی نظری تعلیم و تربیت رسمی عمومی و مبانی تعلیم و تربیت رسمی عمومی اشاره نمود. سند فوق دارای ۶ زیر نظام بوده که تدوین درس ملی، آموزش معلمان و تامین نیروی انسانی، راهبری و مدیریت، تخصیص منابع مالی، تامین فضا و مجهز نمودن، فناوری، پژوهش و ارزیابی این ۶ زیر نظام را تشکیل می دهد. هدف پایانی و نهایی تهیه و تدوین سند فوق و اجرایی نمودن آن، رسیدن به حیات طیبه بوده و ویژگی های انسان در راستای رسیدن به این مهم، بر شمرده شده اما می توان گفت که دراصل خود حیات طیبه به درستی معرفی نگردیده است.

می شود تابانجام اعمالی چون فیش برداری ، به جمع آوری اطلاعات مورد نیاز درموضوع مورد نظر دست یافت
وسپس به ارزیابی ، مقایسه و تحلیل آنهاپرداخت.

۱- ۱۱ دوره پیش دبستان:

به دوره ای دوساله رسمی و غیر اجباری اطلاق می شود که کودکان گروه سنی ۴سال تمام و ۵ سال تمام را تحت
پوشش برنامه های آموزشی وپرورشی قرار می دهد. برنامه های آموزشی و تربیتی این دوره ومیزان حضور نوآموزان
در مراکز پیش دبستانی با توجه به ویژگیهای کودک منعطف وسیال است.(وزارت آموزش وپرورش، ۱۳۹۱، ص ۴۶)

فصل دوم

مبانی نظری

مبانی نظری

۱-۲: زیبایی شناسی و مفهوم آن

ارزش شناسی و به دنبال آن بحث درباره نظریه ارزش ها، مسیر رسیدن به سوی آنچه اخلاقاً خیر و صحیح است را نشان می دهد. ارزش شناسی چیزی جز اخلاق و زیبایی شناسی نیست و زیبایی شناسی این ارزش ها را در زیبایی و هنر جست و جو می کند و به دنبال بررسی آنها بر می آید.

زیبایی شناسی را شاید بتوان اینگونه بیان کرد: پرورش ذوق و احساس انسان ها در قبال موضوعات زیبا . اگر چه نظریه زیباشناسی به تلاش انسان برای عینی ساختن افکار و احساسات مختلف خود، به صورت های متفاوت هنری مربوط می سازند اما می توان به همان اندازه به پرورش انسان هایی که زندگی متعادل و زیبا و هماهنگی دارند نیز مرتبط ساخت. (گوتک، ۱۳۹۲، ص ۱۰)

همان گونه که مشخص است کشش انسان به سوی زیبایی و اندیشه در راستای آن به زمان های دور مربوط می شود . "انسان از زمانی که خود و توانایی هایش را کشف کرده است به دنبال بحث زیبایی و ارزش های وجود خود بوده است." (زیبا کلام، طرح پژوهشی، ۱۳۸۹) انسان ها به دنبال ذات درونی خود و استعداد های ذاتی و اصالت وجودی خود در حرکتند و در این مسیر، تربیت زیبایی شناسی را سرلوحه فعالیت خود قرار می دهند. "اهمیت تربیت زیبایی شناختی به خصوص در رابطه با نسل جدید معنای بیشتری پیدا می کند." (زیباکلام، طرح پژوهشی، ۱۳۸۹)

انسان های امروزی با توجه به دنیای مغشوش، متغیرو نامتناسب، باید خود را بشناسند و بتوانند ارزش های واقعی را از غیر واقعی تشخیص دهند و مبحث زیبایی شناسی می تواند نمونه ی خوبی از این شناخت باشد. "زیبایی شناسی عبارتست از بررسی ارزش ها در قلمرو زیبایی." (نلر، ۱۳۹۱، ص ۴۴) بنا بر این می توان گفت که بررسی دقیق زیبایی شناسی انسان را به سوی ارزشی شدن و دستیابی به خود واقعی رهنمون خواهد شد .

زیبایی شناسی شاخه ای از فلسفه است که در پی تامل بر امر زیبا و به طور دقیق تر بر زیبایی برمی آید. متعلق زیبایی ممکن است طبیعت یا هنر باشد، از این رو زیبایی شناسی، ملتفت عالم هنر و فرآیند تولید اثر هنری، به مثابه شیء زیباست. (هاویی، ۱۳۹۳، ص ۲۳) "به طور کلی هدف اصلی در آموزش زیبایی شناختی ، یاد گیری از طریق هنر می باشد." (زیبا کلام ، طرح پژوهشی، ۱۳۸۹)

از طرف دیگر فلسفه تعلیم و تربیت با مبحث زیبایی شناسی و طرح سؤالاتی در خصوص مفهوم زیبایی، انواع زیبایی، درک زیبایی شناسانه و... به هنر و فعالیت های هنری جهت می دهد. (سجادی، نورآبادی، ۱۳۸۸، ص ۴۱ و ۱۹) با توجه به اینکه یکی از عمده مسئولیت های فیلسوفان تعلیم و تربیت ، کنکاش مبانی زیبایی شناسی حوزه ی تعلیم و تربیت است ؛

از طریق هنر به مثابه بهره بردن از یافته های زیبایی شناسی ، ورود پیدا می کند . به همین دلیل است که به صورت کلی ، هنر و به طور خاص ، زیبایی شناسی ، پایه ی تربیت بوده و عقل و احساس را تحریک و پیرامون انسان را منقلب نموده و انسان را به جستجوی موشکافانه در صورت ادراک پذیر هستی و زیبایی سوق می دهد . (سجادی، نورآبادی، ۱۳۸۸، صص ۱۹-۴۱)

مساله مهمی که در طول قرن ها، در زیبایی شناسی مورد بحث بوده این است که، آیا هنر باید تجسمی باشد یا حاصلی از تخیل آفریننده ی آن؟ که مورد اول زندگی عینی و تجربه را مدنظر قرار داده و در مورد دوم آفرینندگی و بیان احساس را مطرح می سازد. (نلر، ۱۳۹۱، ص ۴۵) با توجه به حوزه ی روانشناسی ، احساس لذت منبعث از زیبایی ، در نتیجه اثری است که به دلیل دو حس والای ، سامعه و باصره ، در ذهن نقش می بندد و نه همه حس ها .

باوم گارتن^۴ در کتاب "زیبایی شناسی" اش ، روشی از شناخت را مورد بررسی قرار داد که میانه شناخت عملی و نظری می باشد. اوبه شناختی علاقه داشت که امور کلی یا ایده ها از طریق محسوس و تجربه ناپذیریشان مورد بررسی قرار گیرند. این سومین قلمرو شناخت است که میان شناخت نظری و عملی جا می گیرد و قلمرو زیبایی شناختی است. (بوس، ۱۳۸۸، ص ۲)

زیبایی حاصل فعالیتی روحی/معنوی است که همان شهود است و هنگامی رخ می دهد که یک فرد، زیبایی را در یک نوا و یک منظره یادر پدیده ای طبیعی می یابد. (جیمز کرتیس ، ۱۳۹۲، ص ۲۳۸) و تربیت زیبایی شناختی ، از ارکان مهم و کلیدی رشد و تعالی انسان تلقی می شود و از هر فردی ، یک انسان می سازد که تمام موهبت های زندگی را در دسترس خود دارد و اکثر کشور هایی که به این امر پی برده اند آنرا به عنوان عنصری مهم در برنامه درسی خود به کار برده اند و به طور خلاصه در یک عبارت می توان گفت که زیبایی شناسی وسیله ای است برای رسیدن به رشد تعالی انسان. وقتی به تاریخچه ی زیبایی شناسی نظری داشته باشیم متوجه می شویم که فیلسوفان مختلف با توجه به شرایط زمانی و مکانی و ایده های فلسفی خود که تأمین کننده سعادت انسان است، دیدگاه های متفاوتی در مورد زیبایی شناختی ارائه داده اند. با توجه به موارد مذکور نقد از منظر زیبایی شناسی نیاز به دیدگاهی دارد تا شاکله کار حفظ شده و محقق به هدفش برسد.

⁴ Baumgarten

در بعد هنری به طور عام زیبایی و زیبایی شناختی به طور خاص، نظرات و دیدگاه های فراوانی از فلاسفه مطرح است که بطور خلاصه شامل موارد ذیل هستند:

در نظر فیلسوفان معناگرا، زیبایی، حقیقت و خوبی، در اصل از نسلی به نسل دیگر و از جامعه ای به جامعه ای دیگر، ثابتند و تغییر پیدا نمی کنند. در این بین افلاطون^۵ عقیده داشت که زندگی نیکو، در داخل جامعه ای نیکو، محقق می شود. (نلر، ۱۳۹۱، ص ۴۶) افلاطون در عرصه ی تعلیم و تربیت، از پیشگامان و در زمره ی کسانی بود که نظریه های مربوط به هنر را عرضه کرد و به کار برد. "کلید واژه تحقیقات افلاطون تقلید است که به ارزش های بنیادی: خوبی، حقیقت و زیبایی ختم می شود." (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۵۵) افلاطون خوبی (خیر) را مانند تمام مردم یونان باستان از همه برتر می دانست و بر این باور بود که خوبی (خیر)، همان زیبایی است. از نظر او لذت را می توان همراه هنر های زیبا در نظر گرفت اما شاکله و بنیاد آن نیست. (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، صص ۲۵۳-۲۵۷)

فیلسوفان واقع گرا نیز با ثابت بودن اساس زیبایی، حقیقت و خوبی موافقت اما در بحث دلایل این امر، با معناگرایان اختلاف عقیده دارند. آنان معتقدند که خیر عبارتست از چیزیکه ما را با محیط اطراف سازگاری می بخشد، چون هم طبیعت انسانی و هم طبیعت مادی اساس ثابتی دارند پس ارزش هایی که این سازگاری را به وجود می آورند نیز بالطبع باید ثابت باشند. (نلر، ۱۳۹۱، صص ۴۸-۴۷)

در این گروه از ارسطو^۶ می توان نام برد. او به عنوان شاگردی وفادار برای افلاطون نظریه ای رسمی درباره زیبایی شناسی ارائه نداد و فقط می توان رساله ی "فن شعر" او را به عنوان آغاز گر فلسفه زیبایی مورد بررسی قرار داد. ارسطو در تعریف زیبایی می گوید که "یک شیء زیبا یا یک مخلوق زنده یا هر ساختار دارای اجزایی، نه تنها باید ترتیب منظمی از اجزاء را داشته باشد، بلکه باید اندازه ای داشته باشد که عارضی نباشد." (زیباکلام، به نقل از هاسپرس، طرح پژوهشی، ۱۳۸۹) و اما در دیدگاه عملگرایان، زیبایی و خوبی، نسبی هستند و قواعد مربوط ثابت نیستند بلکه باید با تغییر فرهنگ ها و جوامع تغییر کنند. (نلر، ۱۳۹۱، ص ۴۹)

⁵ Plato

⁶ Aristotle

آموزش و پرورش ایدئالیستی به سمتی حرکت می کند که انسان ها خود به سوی خیر و حقیقت گرایش و علاقه پیدا کنند و آن را بر گزینند. (گوتک، ۱۳۹۲، ص ۳۷) خلاقیت زیبایی شناختی در برنامه درسی اگزیستانسیالیستی هدفی بسیار مهم است که معلم می بایست احساس و شوق خلاقیت زیبایی شناختی را در کودک بیدار کند و به حرکت در آورد. (گوتک، ۱۳۹۲، ص ۷۹)

در ادامه به نظرات فیلسوفانی خواهیم پرداخت که در باب زیبایی شناسی، دیدگاه های خود را مطرح کرده اند و این دیدگاه ها، پایه گذار رویکردهایی در زمینه شناخت زیبایی بوده اند.

۲-۲ زیبایی شناسی در اندیشه فیلسوفان :

انسان از ابتدای زندگی جمعی خود، در همه حال با زیبایی سرو کار داشته و همیشه به دنبال استخراج ماهیت آن بوده است. انسانها در تجارب خود به این نتیجه رسیده اند که در محیط طبیعی مواردی هست که به آدم احساس زیبایی می دهد و همچنین در درون آدم، نیرویی هست که برخی از رویداد های پیرامونی را زیبا می بیند. با این حال انسان از همان قدیم، هم به پایه های عینی زیبایی و هم به ریشه های ذهنی زیبایی اعتقاد داشته و آگاه بود ولی قادر نبوده است که حقیقت تقابل این دورا به درستی درک نماید.

کشف این حقیقت، مستلزم سال ها تحقیق و تلاش و پیگیری بوده است و در مقطعی از زمان جنبه عینی و در مقطعی دیگر جنبه ذهنی زیبایی غالب بوده است اما با این اوصاف، همیشه حقیقت، به طور ابتر، درک می شده است. زندگی های پیچیده، ارتباطات انسانی و ... باعث شده که ماهیت زیبایی پر از ابهام و سر در گمی باشد.

به طور کلی پس از بررسی نظریه های موجود در زمینه زیبایی شناسی، این مقوله را می توان بر اساس دیدگاه سنت توماس^۷ بررسی نمود: او دودیدگاه را در زمینه زیبایی و ماهیت آن مطرح نموده که هر یک، حد نهایی یک سوی طیف هستند و میتوان آنها را با اصطلاحات ذهن گرایی و عین گرایی طبقه بندی کرد. براساس ذهن گرایی، زیبایی بر اساس نظر ناظر مشخص می شود و درک زیبایی به صورت شهودی امکان پذیر است و دیدگاه دیگر آنرا ویژگی های چیزی میدانند که زیبا نامیده می شود، یعنی چیزیکه موجب لذت بخشی به دیده ها می شود. (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۶۰) در حیطه ذهن گرایی، حواس تنها ابزار هستند و زیبایی به وسیله ذهن درک می

⁷Thomas Aquinas

شود به عنوان مثال ، برخی افراد ، انسان را از آن بعد که انسان است درکل زیبا می بینند و کلیت انسان بودن را درنظر می گیرند اما در حیطه عین گرایی ، کلیت زیبایی انسان قابل درک نیست و به ظاهر توجه می شود به عنوان مثال تناسب اندام های بدن از آن جهت که لذت بخش است زیبا درنظر گرفته می شود.

درباب زیبایی شناسی، کانت^۸ هم نظراتی دارد. او عقیده دارد که: "هدف جهان در هنر نهفته است و نه درتعلیم و شهود حقیقی را می توان در تراوشات ذهنی هنرمندان به دست آورد." (زیباکلام، ۱۳۹۰، ص ۱۶۰) کانت از جمله افرادی است که تأثیر عمیقی در مباحث زیبایی شناسی داشته است. در عقیده او، زیبایی امکان دارد که به طور کلی دربرازنظرات زیبایی شناسی به کار رود، اما شرحی که باید به آن افزود این است که همراه با زیبایی هنر، این عقیده می بایست از طریق مفهومی از شیء بر انگیزخته شود، با توجه به انعکاس زیبایی طبیعت از طریق شهود، برای مفهوم شیء کافی است. (زیباکلام، طرح پژوهشی ۱۳۸۹) شیلر^۹ نیز نامه هایش راتحت تأثیر فلسفه زیبایی شناسی کانت نوشت. "شیلردر ادبیاتی که به آموزش زیبایی شناختی انسان مربوط است، ادعا می کند که آموزش از طریق هنر و زیبایی ، هم حس و هم عقلانیت رادر کنار هم قرار می دهد و به آن جانی دوباره می بخشد." (استیفن بوس، ۱۳۸۸، ص ۳۳۶) به بیانی دیگر، جداسازی نقش حس و عقل در درک زیبایی کاری دشوار و فاقد ضرورت است و این دو مکمل یکدیگر هستند. شیلر به دنبال آن است که زیبایی را هم در زندگی اخلاقی و هم در زندگی عقلانی دوباره زنده کرده و به آن شکل دهد. اما کانت نمی توانست با وجود این دو (حس و عقلانیت) کنار بیاید و این تقابل و تضاد برای او امری توجیه پذیر نبود که حس و عقلانیت می توانند در کنار هم وجود داشته باشند . شیلر تمام سعی خود را کرده بود تا بتواند ثابت کند حس و عقلانیت می توانند در کنار هم تجربه های انسان را شکل دهند . این نوع وحدت در نظر کانت فقط در حد وجود یک "باید" بود اما شیلر آنرا برای اخلاق مقدم می داند و به این معناست که زیبایی شناسی باید بین دو امر خرد و احساس یا وظیفه و تمایل باشد. همانطور که دیده می شود شیلر جدایی بین عقل و حس را در مورد درک زیبایی شناسی نمی پذیرد و زیبایی شناسی را وحدت بین ماده و صورت عنوان می دارد و درک این وحدت موجب دریافت حقیقی مفهوم زیبایی شناسی می شود. (استیفن بوس، ۱۳۸۸، ص ۳۳۷)

^۸Immanuel Kant
^۹Schiller

"ازسویی دیگر هگل^{۱۰} عنوان می‌دارد ایده از طریق اشیای جهان حسی (عینی) نور خود را می‌تاباند و این روشنایی همان زیبایی است." (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۶۷) در این صورت باید شیء وجود داشته باشد که بتوان از طریق حواس، آن شیء را درک نمود. اشیاء زیبا که حس می‌شوند بر ذهن نیز نمایان می‌گردند پس زمانی زیبایی یک سنگ مشخص می‌شود که ایده‌ی درخشش آن در ذهن هویدا گردد.

ایده حقیقت مطلق است، پس حقیقت و زیبایی را می‌توان یکی دانست چونکه هر دو ایده هستند اما نوع آنها متفاوت است. زیبایی ایده‌ای است که در قالب محسوسات درک می‌شود اما حقیقت ایده‌ای است که از طریق فلسفه قابل درک است و بصورت اندیشه‌ای محض به کار می‌رود. در اشیاء زیبا، "وحدت" همراه "ذهنی بودن" و "کثرت" همراه "عینی بودن" قرار می‌گیرند، اما در اغلب اوقات زیبایی را با عینیات می‌توان درک کرد زیرا در طبیعت، در ابتدا، عینیات رخ می‌نمایند. (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، صص ۲۶۱-۲۷۲)

وقتی صحبت از هنر زیبایی به وجود می‌آید از نظرات جان راسکین^{۱۱} نمی‌توان گذشت. او مدافع پر شور پدیده‌های بسیار متفاوتی است که گمان می‌کند در عرصه هنر خوب است. "زیبایی از منظر راسکین، به هر چیز قابل مشاهده‌ای گفته می‌شود که در همان نگاه اول دریافت می‌شود و نیاز به تلاش فکری خاصی ندارد، چون انسان‌ها دارای فطرتی خاص از ماهیت الهی هستند و این لذت هم ناشی از بعد الهی بودن فطرت انسان هاست." (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۷۵) در نظر او، زیبایی ارزشی ضروری و ریشه‌ای داشته و تابع ارزش‌هایی مانند خیر و حقیقت است. نگرش او با نگرش هگل در این زمینه متفاوت بود. هگل عقیده داشت که زیبایی موجود در طبیعت، در مقایسه با درک انسان در سطح پایین تری قرار دارد اما راسکین معتقد بود که اولویت با طبیعت است، و عنوان می‌کرد که هنرهای زیبا تنها تقلیدی از طبیعت نیست و برای فهم زیبایی عناصری مانند هوش، دانش و قدرت تخیل نیز لازم به نظر می‌رسد. او زیبایی را اینگونه تعریف می‌کرد: «هر شیء مادی که تماشای ابتدایی و ساده‌ویژگی‌های قابل رویت آن، بدون تلاش فکری مستقیم و معینی، لذت بخش باشد، من آن را به طریقی و درجاتی زیبا می‌نامم.» (جیمز کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۷۴) به بیان دیگر راسکین به شدت مخالف نظریه‌های زیبایی

¹⁰hegel

¹¹John Ruskin

شناختی "تداعی" و مفهوم "کیفیت ذهنی" بود زیرا معتقد بود که ارزش هنر و نقش آن رادر زندگی بشر کاهش می دهد. آنچه که از نظرات راسکین برداشت می شود این است که عناصر حسی در بحث زیبایی شناسی بر قوه عقلانی برتری دارند. (لاندو، ۲۰۰۵، ص ۳)

احساسات زیبایی شناختی راسکین بادیدن خانه ها و مدارس تنگ، تاریک و سیاه شده در حاشیه فقیر نشین شهر های بزرگ و ساختمان های شبه گوتیک یا ساختمان های دوره تئودوری مدارس اطراف، منقلب می شد. از منظر او زیبایی یک لذت حسی بیطرفانه است و نیازی به تأمل خاص در این زمینه نیست و احساسات زیبایی شناختی مانند لباس، برای انسان ها ضروری هستند. (کرتیس، ۱۳۹۲، ص ۲۷۴)

از آنجاکه حقیقت زیباست، انعکاس آن در واقعیت نیز سبب زیبایی خواهد شد. بسیاری از نویسندگانی که درباره زیبایی شناسی نوشته اند، از جمله راسکین، معتقد بودند که زیبایی با اخلاق دارای پیوند های محکمی است. کروچه^{۱۲} کاملاً قاطعانه آن را رد کرده است. او نوشته است: «داوری زیبایی شناختی درباره اثر هنری، هیچ ارتباطی با دستور اخلاقی هنرمند در زندگی واقعی او ندارد. همچنین این قید و شرط که امور مربوط به هنر بر حسب ماهیت آن نباید به سوی سرانجام شیطانی منحرف شود، نیز مردود است و این فقط در زمره تأملات نظری محض است و در عمل رخ نمی دهد.» (کرتیس، ۱۳۹۲)

با توجه به نظرات فیلسوفانی که در این قسمت درباب زیبایی شناسی آورده شد، می توان از قلب این نظرات، رویکردهایی را متصور شد که در ادامه به برخی از آنها اشاره خواهد شد.

۲-۳ رویکردهای مطرح زیبایی شناسی

۲-۳-۱ عینی و ذهنی بودن زیبایی :

نظریه هایی که در بحث هنر و زیبایی عنوان کرده اند دو نوع بوده است: یکی ذهنی (درونی) و دیگری عینی (بیرونی).

¹²Benedetto Croce

افرادی که نظریه های ذهنی را مطرح کرده اند معتقدند که زیبایی مقوله ای نیست که در عالم بیرون و خارج وجود داشته باشد و امکان تعریف آن با شرایط و موارد معین ، وجود ندارد ، بلکه کیفیتی می باشد که ذهن در برابر محسوسات از خود به وجود می آورد . یا به تعبیر کروچه ، زیبایی از فعالیت روحی حسی سرچشمه می گیرند، از صفات اشیاء محسوس. از طرف دیگر آنها اعتقاد دارند که زیبایی ، از صفات عینی موجودات بوده و ذهن توسط قاعده ها و اصولی معین ، زیبایی را درک می کند ، به همان طریقی که مواد دیگر را هم ، از روی قوانینی که دارند ادراک می نمایند . (کروچه ، ۱۳۵۰ ، ص ۷)

نظریه ارزش های عینی در تقابلی که با نظریه ارزش های ذهنی دارد تعارض کلاسیک ایجاد می کند که می توان به بررسی آن پرداخت . بعضی بر این باورند که ارزش ها حتماً باید ریشه عینی داشته باشندو باید دارای منشایی حقیقی و واقعی بوده و همیشه به آن دسترسی داشت اما در نظریه ذهنیت ، ارزش ها را در میل ها و نفرت ها و علاقه مندی های گروهی یا فردی می توان یافت که در زمان ها و مکان هایی متفاوت بروز می کنند و موفقیت هایی جدید ایجاد می کنند . از نظر این گروه ارزش ها را نمی توان جهان شمول دانست و وابسته به موقعیت ها هستند ونسبی می باشند. (گوتک، ۱۳۹۲، ص ۱۰)

واضح است افرادی نیز معتقد بودند که حقیقت زیبایی ، حد واسط بین دو نظر ذهنی و عینی می باشد و می گویند صحت این نظر و رجحان آن به دو نظر بالایی ، واضح و آشکار است ، به این دلیل که از طرفی آن فعالیت روحی که منجر به حس زیبایی می شود در مقابل برخی از محسوسات (که عنوان زشت را می گیرند) قاعدتاً مورد تحریک قرار نمی گیرند ، لذا محسوسات فوق می بایست برای برانگیختن فعالیت آنها ، به دنبال شرط یا شرایطی باشد ، از سویی دیگر یک مساله که فعالیت روحی زیبایی را در یک فرد تحریک می کند عمدتاً و لزوماً در سایر افراد چنین خاصیتی ندارد، پس با توجه به شرطی که می بایست در محسوس وجود داشته باشد نوعی استعداد هم باید در ذهن فرد دارای حس موجود باشد تا بتواند از محسوس به خصوص تأثیر پذیری و تحریک پذیری داشته باشد. (کروچه، ۱۳۵۰، ص ۷) پس از بررسی های انجام شده مشخص گردید که فیلسوفانی مانند افلاطون به نظریه ذهنی زیبایی شناسی معتقد بوده و از سویی دیگر ارسطو نظریه عینی زیبایی شناسی را مطرح نموده و این کشاکش در

طول قرن های متمادی ادامه داشته و تا به امروز نیز کشیده شده است . اما از قرن نوزده به بعد بر اساس این کشمکش ها ، نظریه دیگری سر برآورد که به نظریه عینی-ذهنی زیبایی شناسی معروف گردید وهمانطور که در ادامه فصل به آن پرداخته خواهد شد در نظر فیلسوفان مسلمان این دیدگاه جایگاه محکم تر واصلی تری را پیدانموده است که برخی استنادات آنان به قرآن کریم ، گواه این امر می باشد.

۲-۳-۲ زیبایی شناسی مبتنی بر اصالت عقل :

دکارت^{۱۳} از جمله افرادی بود که پیشگام نظریه ی اصالت عقل به شمار می رود . با اینکه او نظریه زیبایی شناسی مدونی نداشت اما روش ها و تحقیقاتش در پیشرفت زیبایی شناسی نوین بی اثر نبوده است . بامگارتن برای نخستین بار ، پایه علم زیبایی شناسی را به وجود آورد که توسط همکارانش گسترش پیدا کرد . نظریه او نیز مبتنی بر اصالت عقل بود . او به دنبال این بود که با توجه به مفاهیم و تصورات شفاف و متمایز، در مورد هنرهای زیبا، نظریه ای مبتنی بر اصالت عقل معرفی نماید. (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۲۳) بامگارتن ، زیبایی شناسی را علم شناخت حسی و تکمیل کننده منطق تفکر می پنداشت که به مواردی می پردازد که متناقض با یافته های فلسفه نیست و در کنار حقایق عقلی صف آرای کرده و او این شناخت را به شناخت معقولات اضافه کرد . از این رو بامگارتن در نظر داشت برای شناخت حسی و ذوقی، منطقی را ارائه دهد که در کنار منطق علوم که ارسطو و مابقی ، ارائه داده بودند معتبر باشد .

۲-۳-۳ زیبایی شناسی مبتنی بر اصالت تجربه :

"زیبایی شناسی تجربی از اندیشه های هیوم^{۱۴} در باب تخیل بهره های وافر برد. به نظر هیوم تمیز میان احکام ذوقی با ملاکی عقلی امکان پذیر نیست بلکه برای این کار باید کیفیات زیبایی شناسی را که آثار هنری را قادر می کنند که در مخاطب ایجاد لذت می کنند ، با روش استقرایی تعیین گردد " (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۲۴)

¹³Rene Descartes

¹⁴David Hume

در تقابل با زیبایی شناسی عقلی بامگارتن ، زیبایی شناسی دیگری شکل گرفت که زیبایی شناسی اصالت تجربه نام گرفت و به دنبال آن بود که زیبایی را بر حسب تأثیرها و انطباعات انسان مورد بررسی و تحلیل قرار دهد . این دیدگاه ناچاراً به بررسی روان شناسانه هنرمند و طرف مقابلش منجر گردید. "هنرمند نفس خلاق است که با تحلیل سرشار خویش ، آثاری را می آفریند و دیگران در مراجعه به این آثار انفعالات و تأثیراتی در خویش احساس می کنند." (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۲۵)

۴-۲ منشاء زیبایی شناسی :

باید به دنبال این پرسش باشیم که زیبایی شناسی ، چگونه رخ می دهد ؟ گسترش علوم از چه طریقی با زیبایی و احساس لذت صادره از آن پیوند برقرار می کند ؟

کانت معتقد است که زمانی به چیزی زیبا اطلاق می شود که آگاهی در کنار حس لذت قرار بگیرد، یعنی حکم ذوقی ، اختصاصاً موضوعی تاملی است ، به بیان دیگر امری است که در ارتباط با وجود عینی خارجی، بی تفاوت باشد که این نوع لذت، جدای از لذت نشئت گرفته از امر مطبوع ولذت منبعث از امر خیر است، به این دلیل که این دونوع لذت ، بانوعی کشش در جهت عین بیرونی ، توأم هستند. (اسفندیاری، ۱۳۹۲، ص ۱۵)

پس زمانی که هماهنگی درونی در انسان نسبت به آنچه که فکر می کند و آنچه که می بیند منجر به لذت بخش شدن احساس می شود ، آن هماهنگی ، جنبه ی شناسایی انسان با امور امکانی می باشد . کانت اعتقاد دارد که زیبایی امری نیست که در ذات اشیاء قرار داشته باشد و بتوان آن را شناسایی کرد ، به این دلیل که امر زیبا ، ماهیتی ذهنی دارد و بر پایه اصل استعلایی غایتمندی استوار است، پس فهمیدن انسان در آن دخالتی ندارد. (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۳۳) کانت ، قوه حاکمه زیبایی شناختی را در نهایت قوه ای تصمیم گیر تلقی می کند که در مورد شدت هماهنگی صورت یک عین به همراه قوه شناخت ، بدون طرفداری از مفاهیم ، تصمیم گیری کند. « قوه حاکم زیبایی شناختی قوه ای است مخصوص برای داوری درباره اشیاء بر طبق یک قاعده نه مفاهیم.» (کانت، ۱۳۷۷، ص ۷۲)

از منظری دیگر می توان گفت که اساس و پایه حکم زیبا شناسانه ، تجربه است ، آن تجربه ای که از پدیده یا عین خارجی به دست می آید ، به این معنی که باید حتماً تجربه کرد تا به این سطح رسید که عین زیباست یا نه ، و به طریق پیشین و بدون حضور این شهود تجربی، در رابطه با چنین امری نمی توان قضاوت نمود. (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۲۴)

صدر المتالهین ، مانند برخی دیگر از اندیشمندان اسلامی ، جمیل مطلق یعنی خداوند را منشأ و مبدأ زیبایی های این جهان می داند چون خداوند نهایت زیبایی است ، و زیبایی های این جهان پرتویی از انوار صفات باری تعالی می باشند . برخی از متفکران زیبایی شناسی غرب نیز مانند راوسون و ... نظرات مشابهی دارند و زیبایی های جهان را از مظاهر خداوند می شمرند. (هاشمی نژاد ، ۱۳۹۰ ، ص ۱۴۴)

بر اساس نظر آکویناس، "لذت" نشانه ای اختصاصی از زیبایی است، تمام انسان ها نسبت به زیبایی، حساسیت یکسانی ندارند و در مورد مشخص نمودن مفرّ زیبایی ، یک رأی واحد ندارند و زیبایی را متغیر می دانند . عوض شدن ملاک های زیبایی همانقدر که در دوره های تاریخی امری معمول بوده است در دوران جدید نیز این ملاک ها قابل تغییر هستند. (نیوتن، ۱۳۵۰، ص ۲۴)

پس از جمع بندی می توان گفت که ارتباط و هماهنگی میان قوانین طبیعی موجب احساس لذت برای انسان می شود . به این دلیل که غایت را قوه حکم به طبیعت داده است و دستیابی به همین غایت برای انسان لذت بخش است و از طرفی دیگر مبانی قوه حکم اصلی پیشین می باشد و این اصول در نوع آدم ، به وجود می آید و نه در آدمی خاص ، بنا بر این احساس لذت دارای مبنایی از گذشته است . (حسین زاده، ۱۳۹۱ ، ص ۳۷)

" زیبایی عبارت است از کردار قانون پذیر و واکنش آدمی در برابر زیبایی ، پذیرشی غریزی است از خود قانون در پس هر کردار ، یا پدیده عالم هستی " (نیوتن ، ۱۳۵۰، ص ۴۶)

از مهمترین دسته بندی های زیبایی شناختی که منجر به تعریف امر زیبا شده است مربوط به کانت می باشد. در این دسته بندی که به احکام زیبایی شناختی معروف شده ، از چند جهت به بررسی امر زیبایی شناختی پرداخته شده که در این قسمت به تشریح آن پرداخته می شود:

۲-۵ احکام زیبایی شناختی :

اولین کاری که کانت در جهت نقد قوه ی حکم انجام داد این است که هم راستا با صورت منطقی احکام ، به پالایش حکم زیبایی شناختی و خود امر زیبا می پردازد . از نظر او می توان امر زیبایی شناختی را به چند جهت از لحاظ کمیت ، کیفیت ، نسبت و جهت ، در دست بررسی قرار داد . اگر از جهات بیان شده احکام زیبایی شناسی مورد کنکاش قرار بگیرند در پایان می توان امر زیبا را تعریف نمود .

۱ - حکم زیبایی شناختی بر حسب کیفیت :

اگر حکم زیبایی شناختی از نظر کیفیت مورد بررسی قرار بگیرد در نهایت امر زیبا چنین تعریفی پیدا می کند :

" ذوق قوه ی داوری درباره ی یک عین یا یک شیوه ی تصور آن از طریق رضایت یا عدم رضایت ، بدون هر علاقه ای است . متعلق چنین رضایتی ، زیبا نامیده می شود ." (کانت : ۱۳۷۷ ، ص ۱۰۹)

کانت از اینکه می گوید حکم زیبایی شناختی بی غرض یا بی علاقه است ، هدف او این نیست که خسته کننده و کسل آور است منظورش این است که حکم فوق ، تأملی است و اگر در قالب یک حکم مورد بررسی قرار بگیرد زیبایی با میل و قوه ی شهوانی ارتباطی پیدا نمی کند . مثلاً اگر تابلویی از میوه ها به نمایش در آید و با دیدن آن اعلام شود زیباست ، حکم ما ذوقی است ولی اگر منظور نوع میوه و خوردنی بودن آن باشد حکم ما ذوقی نخواهد بود چون پای اشتها به میان می آید. بحث حکم ذوقی زمانی مطرح می شود که فرم یا صورت شیء ، فقط از لحاظ تأمل نه به دلیل ارتباط با شهوت ، رضایت بخش باشد . (زمانی به نقل از کاپلستون ، ۱۳۸۸ ، ص ۲۹)

کانت در راستای همین موضوع ، بین سه مقوله ی مطبوع ، زیبا و خیر تفاوت قائل می شود . در نظر او منظور از مطبوع چیزی است که مشترک بین انسان و حیوان است و ارضا کننده ی میل و شهوت آدمی می باشد . امر خیر ،

چیزی است که ارزش عینی را به آن مربوط می سازند و همه موجودات دارای عقل را شامل می شود . در مقابل این دو ، امر زیبا قرار می گیرد . امر زیبا یعنی احساس لذت بخش داشتن بدون دخالت میل و شهوت، و فقط مورد نظر موجودات عاقل می باشد ولی لزوما نه همه ی آنها . (کانت ۱۳۷۷ ، ص ۱۰۸- ۱۰۲)

همانطور که مشاهده می شود کانت در بررسی زیبایی شناختی از لحاظ کیفیت وقتی بحث از امر مطبوع یا امر خیر می شود بی غرضی را مشاهده نمی کند در عوض پس از مشاهده یک منظره ی زیبا ، وقتی لذتی برده شود حکم به زیبایی آن می دهد این حکم داده شده مورد تأیید است . البته در بحث بی علاقگی ، علاقه ی فرد به منتقل نمودن لذت زیبایی شناسی ، با علاقه ای که اساس حکم قرار بگیرد تفاوت دارد .

۲ - حکم زیبایی شناختی بر اساس کمیت :

در این حکم، زیبا چنین تعریفی دارد: "زیبا چیزی است که بدون نیاز به مفهوم، چیز خوشایندی است." (کانت، ۱۳۷۷، ص ۱۲۲)

در حکم زیبایی شناختی بر اساس کیفیت مشخص شد که در داوری امر زیبا ، نباید هیچ قصد و غرض یا علاقه ای مطرح باشد و این موضوع را می رساند که داوری زیبایی با امور جزئی و شخصی مطابقت نداشته و تنها به دنبال رضایت همگان می باشد .

به عنوان مثال ، احساس زیبایی در مورد یک مجسمه با احساسی که در مورد همبرگر می باشد متفاوت است و لزوما در هر دو یک نوع علاقه شکل نمی گیرد. در اولی علاقه مندی می تواند به صورت جمعی مطرح گردد و غرض شخصی در آن نباشد ولی در دومی فقط خود شخص احساس لذت از خوردن همبرگر کرده و کاملاً شخصی است و امر زیبا محقق نمی شود .

در حکم زیبایی شناختی بر اساس کمیت ، کانت عقیده دارد که : " زیبا چیزی است که سوای مفاهیم ، به مثابه متعلق رضایت همگانی تصور شود." (کانت، ۱۳۷۷ ، ص ۱۱۰)

کانت اعتقاد دارد که احساس لذت و خوشایندی که در اثر مشاهده ی امر زیبا برای همه ، به وجود می آید پس از داوری آن شی یا عین قرار می گیرد . یعنی در ابتدا انسان موضوع مورد نظر را نظاره کرده و تغییری در ذهن ایجاد می شود و پس از این فعالیت ، لذت زیبایی شناختی ، برای فرد به وجود می آید . ذهن انسان در هنگام رویارویی با اثری زیبا ، درگیر نوعی بازی شده و همین بازی ، دلیل اصلی لذت زیبایی شناختی افراد است . از دیدگاه کانت ، در هنگام مواجهه با امر زیبا ، انسان با دریافت های حسی برخورد می کند که در تخیل به دنبال آن است که آنها را زیر چتر مفاهیم عقلی عملی یا مقولات قرار دهد اما چنین کاری برای خیال امکان پذیر نیست ، بنا براین قوای شناختی انسان درگیر نوعی بازی لذت بخش می شود . به بیان دیگر، در حوزه ی عقلی محض ، خیال وفاهمه ، همدیگر را محدود کرده ولی در حیطه ی زیبایی شناختی ، هیچگونه محدودیتی از سوی هیچ کدام از آن دو به دیگری القاء نمی شود و آن دو در نوعی بازی آزاد ، غوطه ور می شوند . (کانت، ۱۳۷۷ ، صص ۱۲۱ - ۱۱۸)

۳- حکم زیبایی شناختی بر اساس نسبت :

در این حکم زیبایی چنین تعریفی را دارد : " زیبایی صورت مقرون به غایت یک عین است تا حدی که بدون تصور یا نمودار شدن قصد و غرض ادراک می گردد . " (کانت، ۱۳۷۷ ، ص ۱۴۵)

به عنوان مثال در صورتیکه به کلی ، نظاره کنیم، امکان دارد این احساس را پیدا کنیم که گویا همه چیز آن هماهنگ می باشد و دوباره این احساس به دست می دهد که صورت آن ، هدف و غرضی داشته یا محقق آنرا می سازد. با این وجود هیچ قصد و غرضی، در ذهن ایجاد می کنیم و آنرا متصور نمی شویم . به بیانی دیگر می توان گفت بدون هیچ مفهوم عقلی ، این احساس پدیدار می شود که قصد و منظوری در کل موجود است و آگاهی از غایت موجود است ولی مفهوم عقلی غایتی که به دست می آید وجود ندارد . (کانت، ۱۳۷۷ ، ص ۱۲۴ - ۱۲۲)

کانت بر اساس نظرات خود در زمینه ی غایت ، در بحث احکام ذوقی به دنبال تقسیم بندی میان زیبایی آزاد و مقید می باشد .

اگر در حکم ما، کلی زیبا در نظر گرفته شود، به احتمال فراوان، مفهوم از قصد و هدف تحقیقگر در آن نیست، بنا بر این زیبایی در آن، زیبایی آزاد نام دارد و حکم ذوقی به صورت محض و خالص در می آید. ولی زمانی که در مورد زیبایی ساختمانمانند موزه حکم می کنیم، امکان دارد که مفهوم قصد و غرضی را که در ساختمان مذکور تجسم شده است، به نتیجه رسد. بنا بر این زیبایی ساختمان مذکور، مقید است. در حقیقت ما به دلیل قصد و غرض و غایت عینی و بیرونی (مفهوم عقلی) آن ساختمان را زیبا مشاهده می کنیم.

پس می توان نتیجه گرفت از نظر کانت حکم ذوقی، دارای نوعی غایت ذهنی و درونی و نه بیرونی می باشد. بنا بر این زیبایی آزاد یک حکم ذوقی محض و زیبایی مقید یک حکم ذوقی کار بردی را خاطر نشان می کند. (کانت، ۱۳۷۷، ص ۱۳۸ - ۱۳۵)

۴ - حکم زیبایی شناختی بر اساس جهت :

در این حکم زیبایی چنین تعریفی پیدا خواهد کرد: " زیبا آن چیزی است که بدون مفهوم عقلی به عنوان متعلق یک رضایت ضروری شناخته و تصدیق می گردد. " (کانت، ۱۳۷۷، ص ۱۵۰) به بیان دیگر می توان عنوان کرد که امر زیبا ضرورتا لذت بخش است: این نوع ضرورت، ضرورت نظری عینی را شامل نمی شود. به این دلیل که اگر این طور بود ضرورتا می بایست به نحو پیشین بدانیم که تمام انسان ها، حکم ذوقی ما را، تصدیق خواهند کرد، ولی یقینا اینگونه نیست.

در مورد قضیه ای مانند "هر معلولی دارای علتی است" از قبل مشخص است که همگی با این موضوع موافقت زیرا که این حکم دارای ضرورتی عینی است ولی، در زمینه ی احکام ذوقی، نمی توان اینگونه ضرورت رادریافت کرد. (کانت، ۱۳۷۷، ص ۱۴۶ - ۱۴۵)

ضرورت حکم ذوقی ضرورت مصداق یا موردی است نه ضرورت عملی. وقتی می گوئیم چیزی زیبا است مدعی هستیم که همگان باید آن را زیبا در نظر بگیرند و این نوع ادعا، محتاج یک اصل کلی و عمومی می باشد که حکم ما، تصدیق کننده و تمثیل آن می باشد، ولی چنین اصلی نمی تواند یک اصل منطقی باشد بنا بر این باید آن را یک

اصل حس مشترک در نظر گرفت . کانت می گوید که ذوق ، همان حس مشترک بین انسان هاست که بر اساس آن ، عکس العمل همه انسان ها به امور زیبا و زشت یکسان است . این حس مشترک قابل اثبات نیست . حس مشترک یکی از ضروریات انتقال پذیری احکام ذوقی هستند ، از این رو وجود حس مشترک (ذوق) را باید در همه انسان ها ، مسلم فرض کرد . (کانت، ۱۳۷۷، صص ۱۴۷-۱۴۹)

در لابلاهی احکام فوق از زیبایی های موجود در طبیعت و زیبایی های هنری مثال هایی زده شده که بررسی آنها در اینجا، می تواند به فهم احکام فوق ، کمک نماید.

۲-۶ زیبایی های طبیعی :

صحبت از زیبایی طبیعی از آن لحاظ ارزشمند است که زیبایی های هنری ارتباط تنگاتنگی با زیبایی های طبیعی دارد در اصل هنر ، اگر می خواهد هنر زیبایی باشد ، باید مانند طبیعت ، ساختگی نباشد .

از نظر کانت ، زیبایی های طبیعی دارای فرم و صورتی غایتمند هستند به همین دلیل ، آنها زیبا می باشند و لذت بخش هستند . منظور کانت از غایتمندی ، مقرون به غایت بودن است ، و دلیلش آن نیست که ما امور طبیعی را به دلیل غایت عینی و بیرونی آنها ، زیبا در نظر بگیریم ، در اصل منظور این است که پدیده های طبیعی با قوه ی حکم و داوری ما ، سازگاری دارند و به طریقی خلق شده اند که از بودن آنها لذت ببریم . پس از منظر کانت ، یک گل زیباست چونکه ساختمان آن طوری طراحی شده که لذت بخش است و زیبایی آن به خاطر خوشبویی و خاصیت دارویی آن نیست .

کانت زیبایی های طبیعی را به دو دسته زیبایی آزاد و وابسته تقسیم بندی می کند . زیبا دانستن گل بدون در نظر گرفتن غایت عینی و خارجی آن ، به عنوان دریاف زیبایی آزاد است ولی اگر ما زیبایی گل را به دلیل بوی خوش و خاصیت دارویی آن بدانیم ، دریافت زیبایی مذکور، وابسته و مشروط است و غایت بیرونی و عینی گل، زیبایی رابه ما القاء کرده است. (کانت، ۱۳۷۷، صص ۱۶۰-۱۵۸)

۲-۷ زیبایی های هنری :

کانت اعتقاد دارد که طبیعت به این دلیل زیباست که شبیه هنر است و آگاهی از هنر ، باعث زیبایی هنر است. با این حالی که شبیه طبیعت دیده می شود . با وجود تأکید شباهت بین هنر و طبیعت ، دیدگاه کانت این نیست که هنر ، تقلیدی از طبیعت است .

در رویارویی با اثر هنری باید به این نکته توجه داشت که با هنر و نه طبیعت ، سرو کار داریم . به بیان دیگر می توان گفت که غایتمندی در اثرهای هنری زیبا ، اگر چه قصدی می باشد ولی با این حال نباید ، قصدی به نظر آید ، به این معنا ، که هنر زیبا می بایست طبیعی به نظر برسد با این حالی که از هنر بودن آن آگاه هستیم . (حسین زاده ، ۱۳۹۱ ، ص ۴۵)

هنرمند ، به واسطه ی نبوغ ذاتی خود می بایست هنری ایجاد کند که همانند طبیعت بوده و اثری زیبا جلوه کند . نبوغ، همان استعداد فطری بدون تعلیم است که غیر قابل توصیف برای افراد است و احتیاج به تفکر خلاق است و در این عرصه هنرمند ، از ماده طبیعت واقعی ، طبیعتی دیگر خلق می کند و در این بین ، نه هنرمند می تواند نحوه خلق اثر خود را توضیح دهد و نه می تواند نحوه ایجاد تصورات را شرح دهد . تصورات فوق در قالب زیبا شناختی ، همان محتوای آثار هنری بوده که هنرمند آنها را در چارچوب محسوسات آشکار می سازد . در اصل باید گفت که منظور کانت از تصورات زیبایی شناختی همان تصورات عقلی هستند که در اینجا هنرمند ، محسوس بودن و ملموس بودن را در کالبد آنها نمایان می سازد .

البته باید به این نکته آگاه بود که تصورات زیبایی شناختی فقط هم راستا با آن دسته از تصورات عقلی هستند که هنرمند لباس عینی بودن و ملموس بودن را می پوشاند . (کانت ، ۱۳۷۷ ، ص ۲۴۳ - ۲۴۴)

این امکان وجود دارد که هنرمند ، تصویری عقلی را به گونه ای ملموس و هنری در آثار خود ابراز دارد ، اما او به هیچ دلیل نمی تواند تصور عقلی را در چارچوب مفاهیم انتزاعی عنوان دارد ، بلکه می بایست با وسایل هنری خویش ، تصور عقلانی مورد بحث را به گونه ای ملموس و قابل حس شرح داد .

" زیبایی در طبیعت محصول کردار ریاضی طبیعت است ، که به نوبه ی خود محصول «خاصیت وجودی» هر موجودی است؛ و حال آنکه زیبایی در هنر «نتیجه عشق آدمی» عشقی مبتنی برشهود یا ادراک مستقیم وی ، بر اصول ریاضی طبیعت است." (نیوتن، ۱۳۵۰، ص ۵۰)

باید توجه داشت که مخاطبان اثر هنری ، از این بیان هنری ، برداشت های متفاوتی دارند و با شنیدن و مشاهده آن به سوی تصورات مختلفی هدایت می شوند که برایشان لذت بخش و خوش آیند است . نمی توان بیان اثری هنری را ، در قالب یک مفهوم عقلی به تنهایی توصیف نمود ، بلکه اثر هنری ای که نشان دهنده تصور زیبایی شناختی است ، نشان دهنده ی تصورات خوشایند نا محدود است . (حسین زاده، ۹۱ ، ص ۴۸)

" در یک کلام ، تصورات زیبایی شناختی تصویری از قوه ی خیال است که با وجود ارتباط با مفهومی معین { تصورات عقل } با چنان کثرتی از تصورات جزئی در کاربرد آزادش متحد است که هیچ بیانی حاکی از مفهومی معین برای آن نمی توان یافت و بنا بر این چنین مفهومی بسیاری از اندیشه های وصف نا پذیر به یک مفهوم اضافه می کند که احساس آنها قوه ی شناخت را بر می انگیزد و به زبان که حروف صرف است ." (کانت، ۱۳۷۷ ، ص ۲۵۶)

حسین زاده (۱۳۹۳) در رساله دکترای خود ، عنوان می دارد که زیبایی درآموزه های اسلام دارای مفهومی سرشار و فراگیر است که نمی توان ورود آن را به سازوکار تعلیم و تربیت ، محدود و منحصر به هنر و فعالیت های هنری دانست. جایگاه متمایز و منحصر به فرد این مفهوم ، درآموزه های اسلام ، درآرای اندیشمندان متقدم و متاخر مسلمان و غیر مسلمان، به خوبی مشهود است. آنان در تعاریف خود از زیبایی بر رابطه بنیادین بین زیبایی ، خیر فضیلت ، عشق ، شوق، حرکت و کمال تاکید دارند. علامه طباطبایی ، خداوند را منشاء زیبایی و زیبایی را مساق هستی و آفرینش و محبوبیت خداوند را در دل آدمی به سبب مجذوب شدن آن در برابر زیبایی ها و کمالات دانسته است. (حسین زاده ۱۳۹۳ به نقل از علامه طباطبایی ۱۳۷۵) "علامه جعفری نیز اخلاق را در اسلام ، زیرمجموعه زیبایی می داند." (حسین زاده، ۱۳۹۳، به نقل از علامه جعفری، ۱۳۸۵) "علم الهدی در پژوهش خود از زیبایی به عنوان یکی از جلوه های هستی ، در کنار سه مقوله "دانایی" ، "دارایی" و توانایی نام برده است." (حسین زاده، ۱۳۹۳، به نقل از علم الهدی، ۱۳۸۸) حسین زاده در ادامه عنوان می دارد که وجه مطلق زیبایی در قرآن، ناظر بر اندازه گیری و رعایت تناسب در امور زیبا (اعم از محسوس و معقول) می باشد. براین اساس می توان گفت که مولفه ها و معیارهای زیبایی،

درموقعیت های متفاوت ثابتند. بنابراین از منظر فیلسوفان مسلمان می توان به این نکته رسید که عنصر عینی زیبایی با نظر به امر زیبا می تواند مطرح گردد و عنصر ذهنی زیبایی شناسی با نظر به ادراک کننده زیبایی قابل ارائه است. همانطور که دیده می شود از منظر زیبایی شناسی روی نظرات فیلسوفان بحث هایی وارد است. برخی ها مانند کانت، آنرا ذهنی می دانند و برخی مانند راسکین آنرا به صورت عینی و ذهنی مطرح می سازند. درمتون اسلامی ارزش زیبایی شناختی بادومعیار عینی وذهنی مطرح گردیده است. علاوه بر دومعیار عینی وذهنی درامر زیبایی، توجه به غایت نیز مطرح است، زیرا درهر حال زیبایی ها باتوجه به غایت هستی یاهداف زندگی آدم تعیین می شوند.

باتوجه به تعاریف، نظرات، رویکردها ودیدگاه هایی که در باب زیبایی شناختی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، اکنون می توان میزان توجه به امر زیبایی شناسی را در ابعاد فلسفی مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش وپرورش مورد بررسی قرار داده ثابتوان مشخص نمودکه تاچه مقدار می توان ازآن به عنوان اسناد بالادستی دراین پژوهش بهره برد.

۲-۸ زیبایی شناسی در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش وپرورش

زمانی که مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش وپرورش (۱۳۹۰) مورد بررسی قرار می گیرد، از منظر اسلامی وباتوجه به اسناد ارائه شده، خداوند حدنهایت زیبایی است ، زیبایی را دوست داشته و زیبایی را درمخلوقاتش به ودیعه گذاشته است. فطرت انسان ها برزیبایی نهاده شده وزیبایی دوستی وتوجه به زیبایی در هر انسانی به چشم می خورد. "در زیبایی شناسی و هنر اسلامی، اصل تصعید و الایش عواطف زیبایی شناختی مطرح است تا زیبایی های حقیقی حیات در پشت پرده زیبایی های ظاهری پنهان نماند." (مبانی نظری تحول بنیادین درنظام تعلیم وتربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۵) همانطور که دیده می شود در عقاید اسلامی ، ارزش زیبایی شناختی دارای دو بعد عینی و ذهنی مطرح گردیده است. منظور از زیبایی عینی این است که امر زیبا ، دارای خصایصی است که به آن جلوه زیبایی می دهد. در زمینه ی زیبایی ذهنی می توان گفت که میزان تاثیر ادراک و خصوصیات ادراک کننده مد نظر می باشد. دربحث زیبایی شناسی علاوه بر زیبایی عینی وظاهری باید به هدف

هستی نیز توجه شود. چرا که این زیبایی ها ، باتوجه به هدف هستی و زندگی بشری مشخص می شوند. دانشمندان مسلمان ، معتقدند که زیبایی ، هم متعلق به خود شیء است و هم برداشت عاطفی کسی که زیبایی را در آن شیء درک کرده است. پس بنابراین نظر زیبایی صرفاً عینی و ظاهری نیست و نمی توان از تاثیر ذهن غافل بود و نشان براین مدعا این است که حیوانات نمی توانند زیبایی های طبیعت را درک می کنند در حالی که زیبایی به صورت ظاهری در طبیعت وجود دارد و نقش ادراک در شناخت زیبایی مشخص و واضح است. (مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی، ۱۳۹۰)

دردوران پیش دبستان با کودکانی سروکار داریم که در مرحله دریافت عینی بوده و می بایست زیبایی های بصری ، عینی و محسوس لحاظ گردد، بنابراین چون مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، اساس برنامه ریزی در آموزش و پرورش بوده و سعی شده است در آن از لحاظ فلسفی انسجام کار حفظ شود و زیبایی را هم به صورت عینی مطرح کرده و هم به صورت ذهنی، مورد تاکید قرار داده، روی آن متمرکز می شویم ، اما لازمه کار در ابتدا این است که ویژگی های این کودکان را شناخته و نظرات مختلف این دوره را نیز مورد بررسی قرار داد.

۹-۲ آراء تربیتی درباره کودک :

کودکی اولین و پایه ای ترین دوره از دوران زندگی انسان به شمار می رود. در این دوره ، کودک برای اولین بار ، با طبیعت اطراف خود به تعامل می پردازد ، روابط اجتماعی را آغاز نموده و شاکله شخصیتی و رفتاری او شکل می پذیرد ، از این جهت است که دوران کودکی را دوران سرنوشت ساز و تاثیر گذاری معرفی کرده اند . تغییر نگرش دانشمندان را ، در زمینه مقام ، محیط و جایگاه آموزش کودکان ، در طول تاریخ می توان به وضوح مشاهده کرد و این تفاوت اندیشه ها ، در جایی به کودک به عنوان مینیاتوری از افراد بزرگسال نگاه می شود و در جایی دیگر ، به کودک بسیار بها و ارزش داده می شود به طوری که عنوان می شد باید به نیاز های او به صورت یک فرد مستقل پاسخ داده شود و در جهت رفع نیاز های او ، بسیار کوشید . (مفیدی، ۱۳۹۳، ص ۹)

آموزش در دوران کودکی بسیار پایدار است و مانند نقشی است که بر روی سنگی حک می شود و به یک تاثیر جاویدان تبدیل می شود . زیرا کودک با قلب پاک خود این تعالیم را در می یابد . کودک آماده پذیرش هر آموزشی

است زیرا هیچگونه نقشی از قبل بر وجود او، نقش نبسته است. (مفیدی، ۱۳۹۳، ص ۱۲) فیلسوفی مانند افلاطون (حدود قرن سوم قبل از میلاد) معتقد بود که اجرای آموزش در دوران ابتدایی کودک، دارای جنبه ای اجتماعی می باشد و کودک باید از والدین جدا شده و به اجتماع سپرده شود و در نتیجه مسائل حاد آینده پیش نخواهد آمد. (مفیدی، ۱۳۹۳، ص ۷) او عقیده داشت که کودکان را از ۳ تا ۶ سالگی می بایست به انضباط عادت دهیم و به تربیت روانی کودکان اهمیت بسیار زیادی قائل می شد. (کاردان، ۱۳۹۱، ص ۲۸)

اما ارسطو برخلاف افلاطون معتقد بود که مراقبت خانواده از کودک، برای ارتقاء عواطف کودکان ضروری است و بهتر است که کودکان از همان سن ۷ سالگی به بعد در اختیار اجتماع قرار بگیرند. او اعتقاد داشت که هدف اصلی تربیت کودک باید تربیت منش او باشد. (کاردان، ۱۳۹۱، ص ۳۴) در ادامه به طور کلی در دین یهودیه دنبال تربیت حیات درونی و معنوی کودکان بودند و از این لحاظ به مطالعه در مورد طبیعت و پرورش حواس کودکان اهمیتی داده نمی شد. (کاردان، ۱۳۹۱، ص ۵۳) و در قرون وسطی نیز به تربیت کودک به عنوان فردی از طبقات اجتماعی جامعه نگریده می شد و هر کودکی از هر طبقه اجتماعی در راستای اهداف آن طبقه به تعلیم و تربیت پرداخته می شد. آگوستینوس (۳۵۴ — ۴۳۰ م) یکی از متفکران آن دوران، معتقد بود که دوران کودکی دارای خاصیتی است که از گناه ازلی آدمی نشئت گرفته و بر تربیت او تأثیر گذار است و باید برای کودکان سختگیری شدید لحاظ شود شاید که کودک بخشیده شود. مارتین لوتر (۱۴۸۳ — ۱۵۴۶ م) با تکیه بر فلسفه آگوستینوس معتقد است که شیوه تربیت کودک می بایست با رعایت کامل استعدادها و علایق و ذوق کودکان منطبق باشد. (کاردان، ۱۳۹۱، ص ۸۰)

به احتمال زیاد بزرگترین جنبش در زمینه سالهای کودکی، در نظریه فیلسوفان و نظریه پردازان اروپایی شکل گرفت، افرادی مانند کمینیوس^{۱۵}، جان لاک^{۱۶}، روسو^{۱۷}، پستالوزی^{۱۸}، فروبل^{۱۹}، مونته سوری^{۲۰}، پیازه^{۲۱} و ... از

¹⁵ John Amos Cominus

¹⁶ John Locke

¹⁷ Jean Jaques Rousseau

¹⁸ John Pestalozzi

¹⁹ Freidrich Froebel

²⁰ Marria Montessori

²¹ Jean Piaget

پیشروان این جنبش بودند ، آنها اعتقاد داشتند که نباید به کودکان به عنوان « بزرگسالان کوچک » یا شبیه بزرگسالان نگاه کرد بلکه آنها دارای رشد و خصوصیات رشدی منحصر به فرد و متفاوت با بزرگسالان می باشند که در ذیل به بررسی برخی از آن نظرات پرداخته می شود . (مفیدی، ۱۳۹۳ ، ص ۵۵)

جان آموس کمینیوس (۱۵۹۱ - ۱۶۷۰م) دارای اثری ارزنده به نام «هنر بزرگ تعلیم» بود . او معتقد بود که انسان ، دارای قابلیت آموزش و یادگیرندگی است و به همین دلیل انسانیت او شکل می گیرد . به هر شکل از نظرات او چنین بر می آید که وی برای آموزش و یادگیری کودکان اعتقاد زیادی داشته و این کار را امری لازم در نظر می گیرد . نظرش این بود که تعلیم و تربیت را به صورت عمومی باید رواج داد و به کل جامعه تسری بخشید و نباید جنسیت ، اقتصاد و ... مشکل ایجاد کند .

از جمله نکات برجسته در زمینه او این است که کمینیوس اولین کتاب مصور را برای کودکان منتشر کرد و در آن تلاش نمود که تجسم و تصور را به آموزش شفاهی اضافه نماید . به بیانی دیگر ، او توانست بعدی عینی به ابعاد ذهنی یادگیری بیفزاید . به هر حال نظرات او هنوز هم مورد توجه و تحلیل و بررسی قرار می گیرد . (مفیدی، ۱۳۹۳ ، صص ۶۲ - ۵۶)

جان لاک (۱۷۰۴ - ۱۶۳۲ م) ، تعلیم و تربیت را به طور گسترده ، به عنوان شکل گیری شخصیت کودک و همچنین یادگیری تحصیلی ، تلقی می کرد . لاک با ابهام از کمینیوس عنوان می دارد که آموزش در مواقعی حد اکثر تأثیر گذاری را خواهد داشت که کودکان از آن لذت ببرند . او عقیده داشت که کودکان خیلی از مهارت‌ها رامی توانند با بازی کردن یاد بگیرند . او بر ضرورت استفاده مناسب از کنجاوی طبیعی کودکان تأکید می کرد . او معتقد است که اساساً ، تعلیم و تربیت نوعی فرآیند اجتماعی شدن است . (کرین، ۱۳۹۱، صص ۳۷ - ۳۶)

ژان ژاک روسو (۱۷۱۲-۱۷۷۸م) یکی از بزرگترین متفکرین زمان خود تا به حال به حساب می آید . در اصل عقاید این فیلسوف چنان دگرگونی در دنیا به وجود آورد که آثار او هنوز باقی مانده و استفاده می شود . یکی از آثار

او یعنی " امیل ۲۲ " پایه آموزش و پرورش نوین را تشکیل می دهد که در حال تربیت نسل جدید است . (روسو، ۱۳۹۰ ، مقدم مترجم ص ۱۱) . او اعتقاد داشت که کودک دارای طبیعتی مختص به خود است و تجسمی از افراد بزرگسال نیست . روسو توصیه کرد که به هیچ وجه نباید در تعلیم و تربیت شتابزده عمل کرد و می گوید: " بگذارید کودکی در کودکان پخته و رسیده شود." (کانت ۱۳۷۲ ، ص ۱۲) روسو می گوید: " طبیعت انسان را نیک خلق کرده ، ولی جامعه او را شریر تربیت نموده است." (روسو ۱۳۹۰ ، ص ۱۵)

به هر حال او و پیروانش معتقد بودند که سیستم آموزش و پرورش لزوماً می بایست شرایط طبیعی را برای کودکان فراهم نموده و زمانی رشد حقیقی شکل می گیرد که طبیعت ، نیروها و امیال کودک ، فرصت رشد و نمود پیدا کنند . (روسو، ۱۳۹۰، ص ۲۰) پستا لوزی (۱۸۲۷ - ۱۷۴۶ م) در حقیقت دارای عقایدی است که نقطه آغازین آموزش و پرورش پیش دبستانی بوده است و نهضت کودکستان را شکل داده است . وی در ابتدای هر آموزش ، جلب اعتماد کودکان را لازم و ضروری می دانست و موفقیت در این زمینه را باعث تسهیل ما بقی امور می دانست و از نقش بی بدیل خانواده در رشد کودک به سادگی نمی گذشت و آموزش به والدین را ضرورتی مطلق در نظر می گرفت . به هر حال پستالوزی ، به بحث خود یاد گیری کودکان اهمیت زیادی قائل می شد و آنرا زمینه ساز رشد آزادانه توانایی ها و استعداد های متفاوت کودکی می دانست. (مفیدی، ۱۳۹۳ ، صص ۸۹ - ۸۴)

فروبل (۱۸۵۲ - ۱۷۸۲) نیز از جمله اشخاصی بود که به مدت ۲ سال در کودکستان های منتسب به پستالوزی آموزش می داد اما سیستم آموزشی فوق، ایده آل وی نبود . او اولین موسس کودکستان در آلمان بود . وی بازی را محور اصلی و عنصر مهمی در سیستم آموزشی دوره قلمداد می نمود . او محیطی لذت بخش و فضایی مطلوب برای بازی های کودکانه به وجود آورده بود ایجاد انگیزه را سر لوحه افکار خود قرار داده بود . (مفیدی، ۱۳۹۳ ، صص ۱۰۶ - ۱۰۰)

^{۲۲} امیل : تقریباً صد و نود سال پیش توسط ژان ژاک روسو تألیف شده است - خواندن امیل تأثیر عجیبی در انسان می گذارد . امیل تا حدودی دور از تفکرات امروزی است اغلب تخیلات روسو عقایدش ، بر خلاف افکار عمومی است و همچنین بعضی از اشتباهات مردم آن دوران ، در این کتاب نمایان می گردد . روسو در این کتاب عنوان می دارد که طبیعت خوب است فقط می بایست جلوی توسعه آن را نگرفت . در حقیقت امیل متمول بوده و تحت نظر یک مربی می باشد و تربیت می شود که با تمام توان تمام تلاش خود را صرف پرورش امیل می کند . آن کسی که به طور جدی و جزء به جزء بر اساس دستورات کتاب فوق به تربیت پردازد . متری دارای تربیتی خواهد شد که از برخی جهت ها ، عجیب می نمایاند اما درست نیست که گفته شود که وی بد تربیت شده است . (ص ۲۵ - ۱۸ — روسو ۱۳۹۰) .

و اما ماریا مونته سوری (۱۹۵۲ - ۱۸۷۰ م) دانشمندی بزرگ در زمینه تعلیم و تربیت به حساب می آمد و در زمینه آموزش و پرورش پیش از دبستان ، فعالیت های چشم گیری داشته است . این مربی ایتالیایی ، هوش را عاملی در حال تغییر معرفی می کرد که از تجربیات کودک در مراحل رشد تأثیر می پذیرد . او معتقد بود که کودکان از طریق تجربیات حسی ، به صورت مستقیم آموزش می بینند . مونته سوری مانند فروبل رشد کودک را به عنوان فرآیند شکوفایی استعداد ها در نظر گرفت و برای برآورده شدن رشد بعدی کودک آموزش پیش از دبستان اهمیت ویژه ای دارد. (طالب زاده، ۱۳۸۵، ص ۲۲)

طبق نظر مونته سوری، آموزش پیش از دبستان، در برگرفته ۳ مرحله اصلی است: ۱- مرحله اول که شامل تجربیات زندگی عملی کودک است. ۲- مرحله دوم که کودک می آموزد چگونه از توانایی های حسی خود بهره بگیرد . ۳ - در مرحله سوم ، آموزش آکادمیک و نظری. از نظر وی وجود این سه مرحله در توسعه استقلال و مسئولیت پذیری کودکان نقش به سزایی ایفا می کند. (طالب زاده ، ۱۳۸۵ ، ص ۲۳)

مونته سوری در کلاس هایش بیشتر بر فعالیت های انفرادی بیش از فعالیت های گروهی تأکید کرد . در این کلاس ها به جنبه های مقاومتی توجه می شد که به برخی از آنها می توان اشاره نمود : ۱ - اختیار کودک در زمینه انتخاب فعالیت ها و موارد آموزشی . ۲ - برنامه درسی کودک طبق زندگی واقعی و مبتنی بر رویکرد عملی تدوین می شد . ۳ - آموزش حواس. در برنامه درسی کودک پیش دبستان در اولویت قرار داشت . ۴ - برنامه درسی طوری طرح ریزی می شد که بتواند نیاز های اساسی کودک را بر آورده سازد . (گریوز و همکاران ، ۱۹۹۶ ، ص ۹۸)

در نظر کانت کودکان نباید برای زمان حال ، بلکه برای آینده ای که حتماً بهتر از زمان حال است تربیت کرد . در تعلیم و تربیت باید نوع بشر و نمونه کامل انسانیت را مد نظر قرار داد . وظیفه هر نسلی است تا به سوی کمال انسانی گام بردارد . نظام تربیتی هنگامی موفق خواهد بود که هر نسلی چیزی بر تجارب و معلومات خود بیفزاید و سپس آن را به نسل بعد منتقل نماید. (حسین زاده، ۱۳۹۱ ، ص ۴) هنر می تواند با ایجاد فضایی آزاد ، به تقویت حواس ، استعداد ها ، خلاقیت و ظرفیت های نهفته هوش کودکان کمک کند تا بدین وسیله فطرت پاک کودکان به خوبی نمایان شود و خصلت های نیک و فضایل آنها را پرورش دهد .

کانت تأکید می کند که تعلیم و تربیت « بزرگترین و دشوارترین مسأله ی است که آدمی پیش رو دارد . » فقط تجربه ای مهم است . کانت توصیه می کند که از تجربه پیروی کنیم ، تعلیم و تربیت فنی است که اجرای آن باید به وسیله بسیاری از نسل ها تکمیل شود . تعلیم و تربیت تنها گام به گام پیشرفت خواهد کرد . (کانت، ۱۳۷۲، ص ۱۷)

کانت با قدرت تأکید می کند که تعلیم و تربیت باید بر تصور انسانیت و سرانجامش که با معاینه « وضع آینده ای ممکن و بهتر » صراحت یافته است بیان گردد . (کانت، ۱۳۷۲، ص ۳۱) یکی از اصول تعلیم و تربیت که باید همواره مد نظر طراحان برنامه های تربیتی باشد این است که کودکان را نباید تنها برحسب وضع فعلی نوع بشر ، بلکه برای شرایط بهتر احتمالی آینده آن یعنی منطبق با انگاره ی آدمیت و مقصد کلی آن تربیت کرد . (کانت، ۱۳۷۲، ص ۶۹)

در اینجا باید به این موضوع اشاره نمود که آیا ویژگیهای دوران رشد کودک تاثیری در نوع عملکرد تربیتی کودکان خواهد داشت؟

در قسمت کودک و مراحل رشد به نظریات برخی دیگر مانند پیازه و ویگوتسکی^{۳۳} نیز پرداخته خواهد شد .

۱۰-۲ کودک و مراحل رشد :

آنجا که حضرت علی (ع) خطاب به فرزند بزرگوارشان می فرمایند : "من به تربیت تو پرداختم پیش از آن که دلت سخت و فکرت مشغول شود"، نشان دهنده این است که سالهای کودکی و اولیه زندگی ، از بهترین سالها بوده و اثرات تربیتی آن تا پایان عمر ، ماندگار خواهد بود . مفاهیم ، معلومات و اطلاعاتی که کودک در این مرحله کسب می کند مانند ابزارهایی می باشند که در ذهن و روح کودک کاشته می شوند و در دوران بعدی رشد می کنند و دارای ثمره ای هستند که در زندگی و سرنوشت او تأثیر گذار خواهد بود . (شعبانی ، ۱۳۹۰ ، ص ۲)

هر مرحله ای از رشد دارای خصوصیتی منحصر به فرد می باشد که می توان آن را وجه اشتراک کلی بین تمام انسان ها به حساب آورد . هر چند شباهتهای دوران رشد و تکامل انسانی ، مانع چالش هایی که افراد با آن روبرو

می شوند ، نمی باشد و هر فرد ، در بازه ی زمانی مشخص ، الگویی متفاوت را برای خود انتخاب می کند و این آغاز بحث و گفت گو در حیطه رشد در دوران کودکی می باشد . (برک، ۱۳۹۳، ص ۱۲)

فیلسوفان از قدیم به بحث طبیعت کودکی علاقه زیادی داشته اند و در این زمینه دو دیدگاه متفاوت شکل می گیرد. در دیدگاه نخست که دوفیلسوف به نام جان لاک و دیوید هیوم آن را دسته بندی و شکل داده اند بر این باورند که انسان ها به صورت ریشه ای ، منفعل و دریافت کننده هستند و در دیدگاه ثانوی که روسو و کانت آن را دسته بندی کرده اند ، معتقدند که انسان ها نقش فعالی در زمینه رشد خود بازی می کنند و در ادامه نیز نظرات دیگری شکل گرفته اند که منبعث از دونظریه اولیه می باشند. نظریه پردازان رفتارگرا ، انسان ها را نسبت به محرکات اطرافشان ، تاثیر پذیر می دانند و از سویی دیگر، طبیعت گرایان بر این باورند که رشد انسان ها دارای توالی منطقی و طبیعی و براساس طرح و برنامه ای ذاتی در حرکت است. و اما در نظریه سومی که بعد ها شکل گرفته است و به نام نظریه تعامل گرایی مطرح است ، انسان ها در شکوفایی طبیعی استعدادها و توانایی هایشان ، نقش فعالی بازی می کنند. (طالب زاده، ۱۳۸۵، ص ۲۶)

نظریه هایی که امروزه در زمینه رشد انسان ها بیان می شود برآیندی از تغییر در ارزش های فرهنگی غرب و تفکر فلسفی و پیشرفت های علمی می باشند . دوره کودکی در اروپای قرون وسطی (قرن ۱۵ - ۶ میلادی) هرگز دورانی مجزا از بزرگسالی ، به حساب نمی آمد و در همه حال کودکان باید در زیر چتر حمایت بزرگسالان قرار می گرفتند تا از آنها حمایت و محافظت شود . تمام محتوای کتاب های آن دوران ، به اصطلاحاتی درباره کودکی اشاره می کرد ، که نشان می داد کودکان افرادی متمایز از بقیه هستند . در قرن ۱۶ ، حتی کودکان را (به عقیده خشکه مذهب ها) افرادی ذاتا گناهکار معرفی کردند. البته در قرن بعدی (قرن ۱۷م) جان لاک نظریه ی دیگری ارائه داد و کودکان را مانند لوح سفیدی در نظر گرفت که از خود چیزی ندارند و تجربه است که شخصیت آنها را تکامل می دهد و کودک در شکل دادن این سرنوشت نقش بسیار کمرنگ ایفا می کند .

روسو ، نظریه لاک را رد می کند و کودکان را وحشی های اصیلی معرفی می کند که فقط قادر به احساس کردن هستند . او عقیده دارد که اگر کودک به طور اختصاصی تحت تربیت در طبیعت قرار داده شود ، او از تربیت معمول

در طبیعت استفاده می کند. طبیعت برای رشد و پرورش انسان، دارای وسایلی است که می بایست از آنها نهایت بهره را برد و جلوی آنها را نگرفت. اگر خطاهای انسان های بزرگتر نباشد به طور حتم کودک خطا نخواهد کرد و از آزادی اش سوء استفاده نمی کند و سرنوشت خود را با کار بیهوده به خطر نخواهد انداخت. در نظریه های امروزی نیز کودکان، موجوداتی فعال در نظر گرفته می شوند که می توانند آینده و سرنوشت خود را رقم بزنند. (روسو، ۱۳۹۰، ص ۹۵ - ۹۴)

جی، استانلی هال^{۲۴} (۱۸۴۴ - ۱۹۲۴ م) از جمله روان شناسانی است که این مرحله از رشد را مورد توجه قرار داده و در این زمینه بسیار قوی و با نفوذ به حساب می آید. او به عنوان بانی جنبش بررسی کودک در اوایل قرن بیستم میلادی، شناخته شده است.

"لئونتیف"^{۲۵} روان شناس و پژوهشگر قرن ۲۰، در مورد پیش دبستانی می گوید که: "سن پیش دبستانی دوره ای از زندگی است که تدریجاً دریچه دنیای فعالیت انسانی بر کودک گشوده می شود." کودک طبق و بازیهای خود که در این مرحله از حیطه محدود دست کاری اشیاء اطراف و رابطه با اطرافیان گذر کرده است پا به دنیای بزرگتری گذاشته و آن را جزئی از مالکیت خود به حساب می آورند. زیر مبنای کلی خصوصیات کودکان پیش دبستانی دارای موضعی می باشد که از طریق آن به کشف دنیای ارتباطات انسانی می پردازد و این موضع از طریق جایگاه عینی کودک در عرصه چنین ارتباطاتی معین می شود. (منصور، دادستان، ۱۳۹۱، صص ۱۶۸ - ۱۶۵)

ژان پیاژه (۱۹۸۰ - ۱۸۹۶ م) نظریه پرداز شناختی سویسی، در عرصه پژوهش درباره رشد کودک تأثیر بسیاری داشته است. پیاژه طبق نظریه شناختی - رشدی خود کودکان را افرادی فعال در زمینه کاوش محیط اطراف خود و کسب اطلاعات رشدی معرفی می کند. در نظریه او، مفهوم زیستی انطباق بسیار پر اهمیت بوده است. او عقیده داشت همانطوری که بدن خود را با محیط سازگار می کند کودک نیز خود را، با محرک های بیرونی سازگار می کند و به تضاد های ذهنی کودکان خود پاسخی درست می دهد. هر چند در تفکر کودکان پیش از دبستان منطقی

²⁴G. Stanley Hall

²⁵Leontief

درست یافت نمی شود ، اما کودک به مرور زمان ، تلاش خود را برای دست یابی به تعادل بین دنیای درون و دنیای بیرون افزایش می دهد و در نهایت می تواند بر این عقاید غلط چیره شود و آنها را اصلاح کند .

در نظریه پیازه ، کودکان پیش دبستانی در مراحل رشد شناختی ، در مرحله ی پیش عملیاتی قرار دارند ، آنها در این سن از نماد ها برای آنچه که در پیرامون خود کشف کرده اند ، استفاده می کنند . قدرت تکلم کودک افزایش می یابد و به سمت بازی ها کشیده می شود و سعی می کند در بازی های خود ، رفتار هایی را که دیده اند تقلید ، کنند ولی با تمام این اوصاف نمی توان آنها را دارای تفکری منطقی دانست .

البته پژوهش های صورت گرفته نشان می دهد که حتی پیازه هم به طور کامل نتوانسته است توانایی های کودکان را بیان کند و این توانایی ها فراتر از آن است که پژوهش ها بتوانند به آن برسند و این توانایی ها با آموزش به مراتب بهتر و وسیع تر خواهند شد . (برک، ۱۳۹۳، ص ۳۴)

ویگوتسکی، روان شناسی روسی (۱۹۳۴ — ۱۸۹۶ م) به دنبال ایجاد رابطه تعاملی بین تعاملات اجتماعی و رشد کودک و فرهنگ بوده است . او از جمله اولین روان شناسانی به حساب می آید که معتقد به تأثیر آموزش های بر ذهن و رشد کودک بوده است . او اعتقاد دارد که آموزش ، کودکان را به سمت جلو هل می دهد و اطرافیانش به این دلیل کودک را یاری رسان هستند . کودک با کمتر دیگران می تواند به رشد و پیشرفت برسد و عملاً مشخص می شود که او کمترین سهم را برای توانایی کودکان در رشد خود قائل بود . با این تفاسیر ، بین نظرات ویگوتسکی و پیازه در زمینه توانایی های کودک اتفاق نظر وجود ندارد . او با نظریه پیازه که فعالیت های کودک عامل پیش رونده است موافق بود اما در زمینه تأثیر گرفتن فعالیت های کودک از اداره کارش با پیازه موافق نبود . (کرین ، ۱۳۹۱ ، ص ۳۱۸ - ۳۱۲)

پيازه کودکان را در مرحله ی پیش عملیاتی ، خود محور معرفی می کند، به طوری که در بیشتر موارد نمی توانند نظر های دیگران را تجسم کنند و این خود محوری آنان باعث می شود نتوانند در مورد تفکرات خود ، بیندیشند و همین عامل باعث می شود که کودکان نتوانند تفکر جاندار پنداری ، تمرکز گرایی یا تمرکز کردن روی ظواهر ادراکی و برگشت ناپذیری خود را تقویت کنند . بنا براین نمی توان از کودکان پیش دبستانی توقع داشت که بتوانند مطالب

را در ذهن خود نگهداری کنند یا آنها را طبقه بندی و به صورت پشت سر هم منظم کنند. ولی ویگوتسکی، نظر دیگری دارد. او معتقد است زبان اصلی ترین نقش را در فرآیند های شناختی ایفا می کند. کلاسی که ویگوتسکی اداره می کند بر کشف یاری شده تأکید می کند، معلمان و همسالان در این کلاس اهمیت زیادی دارند. برای تقویت توانایی های جدید در کودکان، می توان از بازی و انمودکردن که وظیفه منطقه مجاوررشد را دارد نیز بهره برد. این کودکان، نسبت به کودکان بزرگتر، زمان زیادی را برای تکالیف قرار نمی دهند و در برنامه ریزی نظم چندانی ندارند. کودکان پیش دبستان در باز نشانی، بسیار دقیق هستند، اما یادآوری این کودکان در مورد اطلاعات فهرست دار، خیلی ضعیف تر از افراد بزرگتر از خود است، زیرا آنها هنوز راه حلی برای تقویت حافظه پیدا نکرده اند. کودکان دوره پیش دبستان، شروع به ساختن نظریه ذهنی می کنند و این خود گواه این مدعا است که آنها می توانند فرا شناخت داشته باشند و یا در مورد فکر خود، فکر کنند. عوامل زیادی در رشد ذهنی کودکان دخالت دارند که می توان در میان آنها از رشد زبان، داشتن خواهر و برادر بزرگتر، تعامل با دوستان بازی و انمود کردن و تماس با اعضای با تجربه ی جامعه نام برد. (برک، ۱۳۹۳، صص ۴۳۶-۴۳۷)

کودکان پیش دبستانی در اجتماعی شدن بسیار سریع عمل می کنند، به طوری که در سن ۵ تا ۶ سالگی در حیطه رشد شناختی، می تواند توانایی تشخیص ظاهری بودن را از واقعیت، باز نشانی، یاد آوری و حافظه ی زندگی نامه ای و آگاهی از عقیده های غلط را به دست آورد و آنها را بهبود بخشد. (برک، ۱۳۹۳، صص ۴۹۴)

درزمینه رشد جسمانی کودکان ۶ و ۵ ساله، از لحاظ قدی و وزنی دارای تفاوت هایی باهم هستند اما ویژگی مشترک آنها، چابکی و چالاکی بوده و به راحتی می توانند بدونند، بپرند و در حوزه مهارتی تا آنجا پیش می روند که حتی می توانند بنویسند، نقاشی بکشند و تصاویری از شکل انسان ترسیم نمایند. درزمینه رشد عاطفی کودکان این گروه سنی، پستی ها و بلندی های زیادی را تجربه می کنند. کم کم می توانند احساساتشان را در اجتماع بیان کرده و درک بیشتری نسبت به آن پیدا کنند و همچنین می توانند آنها را ابراز نموده و به مرحله خود آگاهی از عواطف خود نزدیک شوند. کودکان در این مرحله یاد می گیرند احساسات خود را کنترل کرده و در برخی مواقع صبوری به خرج دهند. (طالب زاده، ۱۳۸۵، صص ۴۶-۴۷)

همانطور که در نظرات فیلسوفان و نظریه پردازان مذکور مشاهده می شود کودک در هر شرایطی نیازمند محرک و انگیزه ای درباب آموزش و تعلیم است . هر نوع بر انگیزاننده ای که باشد باید خصوصیات دوران رشد کودک را در نظر گرفته و کودکان را به سوی انسانی شدن رهنمون سازد .

۱۱-۲ محتوای آموزش پیش دبستان :

همانطور که قبلاً گفته شد ، دوره پیش دبستان ، به دوره ای ۲ ساله اطلاق می گردد که با توجه به وضعیت کشور ها و امکانات آنها ، نو آموزان در آن پرورش می یابند در این دوره هدف جدا شدن تدریجی نو آموزان از محیط خانواده ، آمادگی برای انس و الفت با کودکان دیگر و آشنایی با محیط اجتماعی (مانند مدرسه) می باشد . در بعضی از کشور ها تقریباً اکثر کودکان این دوره تربیتی را تجربه می کنند و به توسعه ی گنجینه ی لغات و بر قراری مفاهیم اساسی و قدرت تکلم پرداخته می شود .

کشور هایی مانند آلمان ، استرالیا ، فرانسه ، کره جنوبی ، تایوان ، کانادا و ... به دنبال این هستند که این دوره را تحت آموزش همگانی در آورده و پیش دبستان را جزئی از نظام آموزش و پرورش فرا گیر قرار دهند .

همانطور که پژوهش ها نشان داده کودکانی که دوره ی پیش دبستانی را می گذرانند در دوره های تحصیلی بالا تر و موفقیت های بعدی پیشرو هستند . شکل گیری شخصیت ، تربیت حواس و تربیت تخیل از جمله فواید گذراندن این دوره تلقی می شوند . در کشور ایران پیشینه این دوره به سال ۱۲۹۸ هـ . ش بر می گردد . جایی که کودکان تهران و برخی از شهرهای کشور به وجود آمدند . در سال ۱۳۵۴ آیین نامه ها به دنبال توسعه این دوره بوده و نام دفتر برنامه ریزی آموزش و ابتدایی ، به دفتر برنامه ریزی آموزش کودکانی و ابتدایی تغییر یافت .

از جمله اهداف دوره ی پیش دبستانی در کشور ایران می توان به موارد ذیل اشاره نمود :

۱ - کمک به رشد جسمانی ، عاطفی ، ذهنی ، شخصیتی و اجتماعی نو آموزان .

۲ - پرورش قوای جسمانی کودکان .

۳ - پرورش و گسترش توانمندی های کودکان و شکوفایی استعداد آنان .

۴ - آموزش مشاهده محیط پیرامون خود .

۵ - تقویت علاقه آمدن به مدرسه .

۶- ایجاد زمینه شکوفایی و رشد استعداد های هنر .

و ... (صافی ، ۱۳۹۰ ، صص ۳۴-۴۵)

درسیستم آموزشی ایران ، دوره ی پیش دبستانی ، دوره ای غیر اجباری و با مشارکت مردم اداره می شود. با توجه به قانون وزارت آموزش و پرورش امکان همگانی نمودن این دوره بر اساس مصالح جامعه و اقتصادی کشور امکان پذیر نیست. در این دوره کودکان ۴ تا ۵ ساله می توانند با حضور در مراکز پیش دبستانی برخی از مهارتها مانند مهارت های زندگی ، دست ورزی ، قصه گوئی ، شعر خوانی ، نقاشی ، افزایش حس اعتماد به نفس ، قدرت تکلم بیان احساسات و تخیل را بیاموزند .

محتوای این دوره به صورت غیر متمرکز در سطح کشور تولید و در اختیار مراکز قرار می گیرد . از سال ۱۳۹۰ هـ . ش به بعد این دوره از نظارت مستقیم مدیران مدارس خارج و به موسسان مراکز غیر دولتی سپرده شد . هر استان با توجه به وضعیت بومی - محلی ، شرایط اجتماعی و... اقدام به تولید محتوا می نماید که پس از تأیید سازمان پژوهش و تألیف کتب درسی ، در سطح مراکز پیش دبستان توزیع و استفاده می شود . در این محتوا ها سعی می شود که با محور قرار دادن ویژگی های شخصیتی و عاطفی کودکان ، از طریق ، بازی ، شعر ، قصه ، داستان گوئی ، ایجاد ارتباط ، نمایش ،پرورش حواس و ... استعداد های کودکان را تقویت نمود و آنها را برای حضور در اجتماع آماده کرد و اصطلاح آمادگی نیز که در این دوره استعمال می شود به همین دلیل است .

در سطح شهرستان های استان تهران نیز در سالهای اخیر سعی شده است که محتوایی متناسب با فرهنگ و آداب و رسوم ، محیط اجتماعی ، وضعیت اقتصادی و تدوین گردد و هر ساله این محتوا از طریق مربیان شاغل در این دوره مورد تحلیل قرار گرفته و مورد باز بینی و ویرایش مجدد قرار می گیرد . با این حال با توجه به اصول زیبایی شناختی که در این دوره جزئی لاینفک تلقی می شود و یکی از دلایل اصلی جذب نو آموزان است ، این محتوا ها احتیاجات کودکان این دوره را به طور کامل بر طرف نمی سازد و نیاز مند تحلیلی جامع بر طبق مرجعی معتبر و دست اول است که محقق درصد است با استفاده از مرجعی به نام " مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش

و پرورش "این رسالت خطیر را به سر انجام برساند. در هنگام بررسی این سند، مشخص شود که وجود آدمی در حیات طیبه، آراسته به زیبایی است و منشأ هنری و زیبایی شناختی، یکی از شئون حیات طیبه است.

در این سند اهداف ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری به شرح ذیل آمده است:

" اول: درک معنای پدیده های طبیعت برای دستیابی به درک کلی از جهان هستی، دوم، رمز گردانی از پدیده های آشکار و پنهان طبیعت و بروز آن به صورت هنر، سوم، پرورش حواس و قدرت تخیل، چهارم، درک زیبایی های جهان آفرینش و ارتقای ذائقه زیبایی شناسانه خود و پنجم، زیبا سازی محیط. " (مبانی نظری سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰، ص ۱۵۶)

همانطور که مشاهده می شود تربیت زیبایی شناختی به دنبال رشد قوه خیال، پرورش عواطف، و ذوق زیبایی شناسی می باشد و توان درک موضوعات و افعال دارای زیبایی مادی و معنوی نیز از برنامه های این نوع تربیت به شمار می رود. در ساحت تربیت زیبایی شناختی، رویکرد اصلی، تربیت هنری موضوع محور است و جامعیت بیشتری دارد و رویکرد دریافت احساس و معنا، به عنوان رویکرد مکمل تلقی شده و به دنبال خلق و کشف معناست. بر اساس ساحت ها در رویکرد های مطرح شده می بایست اصول مربوط به تربیت زیبایی شناختی را شناخت و روش های مربوط به اصول استخراج شده را تبیین نموده و میزان مطابقت محتوای مورد نظر را مشخص نمود.

فصل سوم

استخراج اصول

۳-۱ مقدمه:

در این فصل با توجه به آنچه در ادبیات و پیشینه پژوهش در فصل دو ذکر گردید سعی در پاسخگویی به سوال اول پژوهش "درمبانی نظری سنتحول بنیادین آموزش و پرورش، اصول زیبایی شناختی تربیت، کدامند؟" است. در فصل حاضر، اصول زیبایی شناسی مستتر درمبانی نظری سند مذکور و شیوه های کاربردی کردن آن در پژوهش حاضر، بررسی خواهد شد و شاخص های زیبایی شناختی استخراج و به صورت اصول مدنظر جلوه خواهد کرد.

۳-۲ بررسی محتوای مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش:

آنچه که در مبانی نظری سنتحول بنیادین آموزش و پرورش، مورد توجه قرار گرفته است، اصالت و ریشه فرهنگ تربیت است، زیرا با توجه به مبادله فرهنگ و تربیت بین سیستم های اجتماعی، نظام معرفتی و تربیتی و فرهنگی از تقدم بیشتری برخوردار است و باید تربیت را بنیاد و سرچشمه تمام تغییرات در تمام ساحت ها در نظر گرفت و تمام موارد، زیر چتر حمایتی تربیت قرار گیرند. (مبانی نظری سنتحول، ۱۳۹۰، ص ۱۷) با نگاهی عمیق به این سند در می یابیم که در تهیه ی این سند، به تربیت به عنوان یک حقیقت منسجم، هماهنگ و متعادل نگاه شده است. این روند در نگاهی مقایسه گرایانه بین تعلیم و تربیت موجود و تعلیم و تربیت گذشته، به آسیب شناسی پرداخته است و تلاش شده با نگاهی به آینده، مشکلات گذشته را رفع کند و طراحی نو را در جهت پیشبرد اهداف برنامه ریزی کند. (مبانی نظری سنتحول، ۱۳۹۰، ص ۱۹)

در مجموع می توان مبانی تربیت را بر حسب محتوا و نوع نقش آفرینی به سه دست تقسیم نمود:

۱ - برخی از مبانی تربیت، از جنس قضایای فلسفی و با دلیل مشخص هستند که در جهان بینی و نظام ارزشی، قابل قبول مورد تأیید و امری غیر قابل تغییر به حساب می آیند. این امور را باید از مبانی اساسی تربیت به شمار آورد زیرا از بنیادی ترین گزینه های علوم تربیتی شمرده شده اند.

۲ - در این بین گزاره های توصیفی، تبیینی یا تجویزی از مبانی تربیت به حساب می آیند که از حوزه علوم تجربی و کار برد هایی در ارتباط با تربیت آغاز می شوند. با فشاری به جهت استفاده از اینگونه مبانی به این دلیل است که اساساً نمی توان به تنهایی از مبانی اساسی تربیت به عنوان عامل تبیین تفضیلی مورد نظر (تعیین اهداف، محتوا، روش ها و ابزار و فنون تربیتی) استفاده نمود.

۳ - به جهت تحقق فرآیند تربیت در جامعه، از لحاظ جنبه اجتماعی باید گزاره های تجویزی از سوی جامعه را در قالب قانون اساسی پذیرش کرده و این نوع گزاره ها را "مبانی سیاسی و حقوقی تربیت" قرار دهیم. (مبانی نظری سند تحول، ۱۳۹۰، صص ۴۵-۴۶)

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، **تربیت**، اینگونه تعریف شده است:

" تربیت عبارتست از فرآیند تعاملی زمینه ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت متربیان به صورتی یکپارچه و مبنی بر نظام معیار اسلامی به منظور هدایت ایشان در مسیر آماده شدن جهت تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد. " (مبانی نظری سند تحول، ۱۳۹۰، ص ۱۲۹) این تعریف نشان می دهد که مسئولان و دست اندرکاران امور تربیتی باید همه تلاش های خود را در جهت رفع موانع به کار گیرند و راه را برای شکوفایی استعداد های انسان در همه ابعاد وجودی، هموار سازند، که در صورت تحقق بخشیدن به این مفهوم تربیت، جامعه به صورت آگاهانه و کاملاً اختیاری، مسیر خود را به سوی حیات طیبه و قرب الهی انتخاب می کند و جامعه به سوی غایت نهایی و الهی خود حرکت خواهد کرد.

تربیت بانگاهی که به غایت زندگی بشری دارد با وجود یکپارچه بودن در تمام جهات حیات طیبه، اما در تقسیم بندی اعتباری ناظر به شئون این حیات به شش ساحت طبقه بندی می شود که عبارتند از: تربیت اعتقادی، عبادی

و اخلاقی — تربیت علمی و فناوری — تربیت اجتماعی و سیاسی — تربیت اقتصادی و حرفه ای — تربیت زیبایی
شناختی — تربیت زیستی و بدنی — هر کدام از ساحت های نام برده شده ، با وجود اختلاف با هم ، دارای وحدت
و یکپارچگی نیز هستند — با این اوصاف و با توجه به موضوع پژوهش و مبانی نظری بیان شده ، پژوهشگر به دنبال
شفاف سازی ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری بوده و به دنبال واکاوی این نوع تربیت در حد و اندازه کودکان
۶- ۴ سال می باشد . (مبانی نظری سند تحول، ۱۳۹۰، ص ۲۲۷)

۳-۳ ساحت تربیت زیبایی شناختی و هنری :

در جریان تربیت ، این ساحت ناظر به رشد قوه خيال و شکوفایی عواطف و احساسات و ذوق زیبایی شناختی
است .

در زمینه تربیت زیبایی شناختی و هنری ، تربیت هنری با محوریت موضوع ، به عنوان رویکرد اصلی و رویکرد
دریافت احساس و معنا به مثابه رویکرد تکمیلی و به منزله جهت گیری همه جانبه این ساحت ، در نظر گرفته شده
است .

هدف اصلی تربیت هنری ، پرورش هنرمندان حرفه ای نیست بلکه به دنبال شکوفا نمودن و ذوق احساس هنری در
همه متر بیان است او خواهان ارتقای ادراک زیبایی شناسی در آنان می باشد . (مبانی نظری سند تحول، ۱۳۹۰، ص
۳۰۸)

با این مقدمه می بایست مبانی موجود در تربیت زیبایی شناختی را در نظر گرفته و به دنبال اصولی در میان آنها
بود که مختص کودکان سنین مد نظر (۶- ۴ سال) بوده و او را به سمت اهداف زیبایی شناختی سوق داد . لذا چنین
الزامی در سنین پائین و مراحل رشد اولیه آدمی، برای برخورداری مربیان از شرایطی که آنها را به مقام انسان آزاد و
فاعل اخلاقی نزدیک سازد امری عاقلانه و قابل پذیرش است ، چرا که کودکان و افراد کمتر رشد یافته و کم تجربه
در معرض عناصر نا مطلوب و منفی محیط و جامعه قرار داشته و بی تردید انسانی که در محیط مناسبی برای ارتقای
ظرفیت های وجودی اش قرار نگیرد ، بی تردید دچار هوس ها و امور سطح پائین حیات مادی خواهد شد .

کودک دوره پیش دبستان، تفکر عینی قوی تری دارد و باید علاوه بر در نظر گرفتن شرایط اجتماعی و سطح فهم و درک کودک، جلب رضایت و توجه او، به محتوای مورد نظرنیز، در نظر گرفته شود. به بیانی دیگر باید علاوه بر در نظر گرفتن رسالت دوران پیش دبستان، واقعیت کودکی که همان زیبایی دوستی و توجه به امور زیباست، را نیز در نظر داشته باشیم.

۳-۴ اهداف زیبایی شناختی در دوران پیش دبستان :

با نظر به آنچه گفته شد، چنین برمی آید که در دیدگاه زیبایی شناختی، کودک به عنوان مربی، دارای خصایص و ویژگی هایی می باشد که در حال گذار به سمت ادراک زیبایی شناختی می باشد. تعبیر «گذار» نیز از آن جهت است که نشان می دهد که او در این حیطه سنی نه در نقطه صفر شناخت زیبایی و زیبایی شناختی است که هیچگونه اثر و نشانه ای از زیبایی در او یافت نشود و نه در حد نهایی و کامل ادراک زیبایی شناختی قرار دارد که بتوان او را یک مدرک کامل زیبایی به حساب آورد. دوران آمادگی یا همان پیش دبستانی را می توان به عنوان مقدمات و تمهیدات مناسب جهت افزایش مهارتهای زیبایی شناختی در نظر گرفت که انگیزه نو آموز و ابزار مورد نظرمی تواند مهارت های او را در این عرصه افزایش دهد. هرچه این تمهیدات با برنامه ریزی دقیق تر و دید زیبایی شناسانه تر صورت بگیرد قاعدتاً نتایج مناسب تری در دوران بعدی تحصیل و زندگی نو آموزان و کودکان پیش دبستانی به دست خواهد داد.

با توجه به این توضیحات، اهداف زیبایی شناختی در این دوران، همگی در جهت همراهی با کودک جهت رسیدن به تکامل فطرت زیبایی آدمی، در دوران بعدی رشد می باشد که در این میان نقش محتواهای در دسترس و مربیان آنان بارز و اثر گذار می باشد.

در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اهداف ساحت تربیت زیبایی شناختی در ۶ محور عنوان گردیده است که پس از بیان آنها، به تناسب محتوای این پژوهش، از آنها استفاده خواهد شد.

این اهداف شامل :

۱ - درک معنای پدیده ها و هدف رویداد های طبیعت / هستی برای دستیابی به درک کلی از جهان هستی و جایگاه خویش در آن بر اساس نظام معیار اسلامی .

۲ - رمز گشایی و رمز گردانی از پدیده های آشکار و پنهان طبیعت / هستی و ابراز آن به زبان هنری

۳ - پرورش حواس و قدرت تخیل برای بازخوانی فطرت الهی خویش و دریافت تجلیات حق در سراسر طبیعت / هستی با توجه به نظام معیاراسلامی

۴ - درک زیبایی های جهان آفرینش به منزله مظاهر جمال و کمال الهی و ارتقای ذائقه زیبا شناسانه خود .

۵ - زیبا سازی محیط زندگی و پیراستن آن از انواع زشتی های معنوی ، اخلاقی و زیست محیطی .

۶ - بهره گیری از قدرت تخیل خود در خلق آثار هنری با هدف حفظ و تعالی میراث هنری در سطح ملی و جهانی.
(سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰، ص ۱۵۶)

در سیستم طبیعت گرایی بر این باورند که برای تحقق بخشیدن به اهداف تربیت می بایست به طبیعت و طبیعت انسانی چنگ زد و به آن توجه نمود و از عجله باید پرهیز نمود زیرا که فرآیند های طبیعی تدریجی ، آهسته و تکاملی هستند. در نظر طبیعت گرایان ، ارزشها از راه ارتباط با انسان با محیط سرچشمه می گیرند و باید انگیزه ها و تمایلات طبیعی انسان مد نظر قرار بگیرد و بر پایه آن حرکت نمود. تجربه ، در متن و کانون برخورد با طبیعت است در یادگیری می بایست شرایطی را فراهم نمود که کودکان فعالانه با محیط ارتباط برقرار کرده و از تجارب خود در راه حل مشکل استفاده نمایند . (گوتک، صص ۹۵-۱۰۹)

معرفت و شناخت آدمی به دنیای محسوسات، از راه حواس طبیعی امکان پذیر است و اطلاعات و اخبار را از ناحیه های گوناگون جمع آوری کرده و ذخیره می شود. (حسینی، محمودی، ۱۳۹۱، ص ۱۵) معرفت ما نسبت به شناخت از اشیاء از ادراک حسی ، جریان هایی مانند صوت ، نور ، مزه و که از اشیاء ساطع می شود سر چشمه می گیرد . هر نوع حس ما ، دارای زمینه ویژه و خاص خود است ، به عنوان مثال رنگ شیء ، موضوع خاص حس بینایی می باشد ، بنا بر این در ادراک حسی می بایست شیء طبیعی ، عملی بر اعضای حسی ما ، القاء نماید . بر اثر جریان

احساس ما ، از امور حسی برخوردار می شویم. در این نوع معرفت ، ذهن تماشاگراست و بازنگریست . در هستی شناسی رئالیستی ، جهان مستقل از ما وجود دارد و جهان واقعیت دارد و بیرون از ذهن است . (گوتک، صص ۶۴-۵۹) ماهیت ارزشی اشیاء را می توان از راه شناخت تشخیص داد . از این دیدگاه زیبایی شناختی هر چند همه به واقعیت آن چیز بر می گردد و احساس ما ناشی از آن چیز است و نه معیار آن چیز .

تخیل یعنی جدا شدن از جهان ملموس و حرکت به فراسوی موفقیت های عینی و جدا سازی عمل و اجسام از مصداقشان در دنیای واقعی و عنوان جدیدی به آنها بخشیدن و منسجم نمودن تجربه ها و ادراکات و خارج شدن از حیطه محدود جهانی که آن را درک می کنیم. (حسینی ، ۱۳۸۸ ، به نقل از دلفی ، ۱۳۸۱، صص ۱۰۶) وایتینگر (۱۹۸۸) عقیده دارد که خیالپردازی جنبه ای از تخیل است که آنچه که در خیال صورت می گیرد شباهتی زیاد با دنیای واقعی ندارد . (حسینی ۱۳۸۸، صص ۱۰۶)

در معرفت شناختی مشائی ، شناخت دارای اقسامی می باشد . در این دیدگاه نفس دارای قوای سه گانه ای (نفس نباتی، نفس حیوانی و نفس ناطقه) می باشد که اگر در تقسیم بندی نفس حیوانی ، قوه محرکه و قوه مدرکه را مد نظر قرار دهیم ، حواس ظاهری و حواس باطنی از قوه مدرکه متصاعد خواهد شد و متخیله نیز از حواس باطنی نشأت خواهد گرفت . نازل ترین مرتبه شناخت ، شناخت توسط قوای حس ظاهری می باشد اما در شناخت تخیل ، حضور ماده اصالت نخواهد داشت . (شکری نیا و همکاران ، ۱۳۹۳ ، صص ۶۵ - ۶۴)

عالم خیال در میان عالم محسوسات و معقولات انسانی قرار دارد و متناسب با این عالم ، انسان دارای قوه خیال می باشد و از خاصیت های این قوه می توان به این امر اشاره نمود که وقتی تصاویر حسی ذخیره شده بازبایی می شود ، در هم آمیخته می شوند و تغییر پیدا می کنند ، مجدداً با هم آمیخته شده و باز آفرینی به وجود می آید . با رؤیا پردازی می توان قوه خیال افراد را به شدت درگیر نمود .

خلاقیت دارای سه جنبه می باشد : جنبه شناختی ، جنبه انگیزشی و جنبه غیر شناختی . در حیطه شناختی ، خلاقیت بر وجود تفکر واگرا در انسان متمرکز است . در حیطه انگیزشی ، خلاقیت بر انگیزه درونی انسان تأکید می کند و اما از حیطه غیرشناختی، خلاقیت ناظر به ویژگی های خلاق افراد در زمینه حرکتی ، هنری و ویژگی های

خاصی است که در سطح افراد ، تشابه آن خیلی کمتر است. در بعد تفکر واگرا چهار ویژگی در حیطه خلاقیت قابل تصور است : ۱ - سیالیت که رابطه بین فکر و اندیشه و بیان را مطرح می کند که باعث می شود افراد در قسمت حل مسأله ، راه حل های گوناگونی ، ارائه دهند. ۲ - دو اصالت یا ابتکار که همان جواب های غیر معمول در مسائل را شامل می شود. ۳- انعطاف پذیری که همان قدرت تفکر در ایجاد راه های متفاوت در زمینه حل مسائل جدید می باشد. ۴ - بسط که عنوان می دارد که در هنگام فعالیت به جزئیات نیز توجه می شود. (حسینی، ۱۳۸۸، ص ۲۲- ۲۱)

"تخیل متعلق به مرحله تصور آنچه که ما به ازاء عینی ندارد، حال آنکه خلاقیت به مرحله تحقق یا خلق آنچه تصور شده مربوط می شود. بدین ترتیب تخیل منهای خلاقیت قابل طرح بوده اما خلاقیت منهای تخیل قابل وصف نیست". (مهرمحمدی، ۱۳۹۰، ص ۵)

زیبایی یکی از صفات خداوندی است و جهان ، آینه ای از جمال خداست ، به دلیل در عالم هستی ، نظامی منسجم و یک دست و مملوء از زیبایی حاکم است و این خود زیر بنای یک دید زیبایی شناختی از جهان پیرامون می باشد. (حسینی، محمودی، ۱۳۹۱، ص ۱۷)

عواطف باعث می شود که افراد به صورت کاملاً عمیق با کار درگیر شده و شور و اشتیاق در اعمال آنها تداعی پیدا کرده و کار های فوق العاده ای به مرحله اجرا درآید. (حسینی، محمودی، ۱۳۹۱، ص ۱۸) از منظر ملا صدرا، اگر قوای نفسانی در حیطه شهوت و غضب کنترل نشوند ، تبدیل به احساسات و امیالی می شوند که به عقل صدمه می زنند اما اگر در راستای عشق به خداوند این عواطف ظهور پیدا کنند جریان کسب معرفت را تسهیل نموده و هموار تر می نماید. (یزدانی و همکاران ، ۱۳۹۲)

در حال حاضر ، اکثر محققان و متخصصان عنوان می دارند که هنگامی یادگیری تحقق پیدا می کند که همراه با عمل باشد . بنابراین فعالیت های هنری بهترین راه کار برای ایجاد فرصت یادگیری می باشد . فعالیت هنری هم موجب یادگیری عمیق تر شده و هم زمینه ایجاد خود پنداره مثبت در انسان ها را فراهم کرده و هم تأثیر خوبی در

افزایش قدرت تخیل و خلاقیت می گذراند. هنر توانایی این را دارد که احتیاجات کودکی که در زندگی خود دچار بی تفاوتی شده است را محقق سازد. (حسینی، ۱۳۸۸، صص ۹۸-۹۹)

۳-۵ مؤلفه های ساحت تربیت زیبایی شناختی مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش :

بر اساس مبانی نظری مندرج در فصل دوم و بررسی محتوای مبانی نظری سند فوق ، پژوهشگر ، مؤلفه هایی را در باب تربیت زیبایی شناختی مورد نظر قرار می دهد تا با مبنا قرار دادن آنها ، به اصول زیبایی شناختی مد نظر ، دست یابد . این مؤلفه ها شامل :

۱ - خیالپردازی و تخیل

۲ - نکو داشتن هنر و تولید هنر و خلق آثار هنری

۳ - اخلاق اجتماعی و ارزش مداری

۴ - آرامش روانی و سعه صدر

۵ - زیبایی های ظاهری و عینی

۶ - درک موضوعات ذهنی

۷ - توانایی درک آثار و زیبایی های جهان آفرینش

۸ - خلق و کشف معنا

۹ - دریافت معنا و احساس در مورد رویداد های طبیعت

۱۰ - توجه به عواطف

۱۱ - احترام قائل شدن برای سایر دیدگاه ها

۱۲ - پرورش حواس (مبانی نظری سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰)

بنا بر این با عنایت به آنکه شأن هنری و زیبایی شناختی ، یکی از شئون حیات طیبه است و وجود آدمی در حیات طیبه آراسته به زیبایی است و زیبایی دوستی از اهم گرایش های فطری انسان است ، هدف این ساحت در دوران

کودکی را می توان تکامل فطرت زیبایی در رسیدن به حیات پاک و افزایش گرایش به زیبایی در وجود کودکان بر شمرد .

همانطور که مشاهده می شود مؤلفه های فوق به تناسب شرایط سنی تفکیک نشده اند و عملاً تمام آنها قابل تعلیم برای دوره پیش دبستان نیستند، بنابراین در این پژوهش سعی می شود که مؤلفه هایی منبأ قرار بگیرند که با توجه به مبانی نظری فصل دوم همین پژوهش با روحیه و شرایط کودکان پیش دبستانی (۶ - ۴ سال) همخوانی داشته باشند. در راستای رسیدن به چنین هدفی، لزوم پاسخ به پرسش اول این پژوهش آشکار می گردد در ذیل به تبیین مبانی زیبایی شناختی در دوران کودکی پرداخته می شود، البته روشن است که نمی توان حد و حوزه کاملاً مشخصی را برای هر یک از این مباحث مشخص نمود، زیرا در خیلی از جهات درهم تنیده بوده و توجه به هریک، مارا به جوانب و وجوه دیگر می کشاند.

مبنای ۱ : آشنایی کودک با پدیده های طبیعی ، مستلزم درک او از پدیده های طبیعی محیط پیرامونی

این مبنا بر پایه گرایش کودک به درک کلی از جهان هستی معطوف می شود . از آنجا که کودک هنوز به تجربیات خاص خود دست نزده است و وجود او در محیط خانه و مدرسه محصور مانده است بنا بر این شناخت کامل و کافی از محیط پیرامونی خود نداشته لذا زیبایی هایی طبیعی اطراف خود را لمس نکرده و با کسب تجارب منبأ از محیط پیرامونی خود ، معرفت زیبایی شناختی او افزایش خواهد یافت . ساختگی نبودن مهم ترین خصیصه این مبنا در نظر می آید.

مبنای ۲ : افزایش درک شناختی کودک ، مستلزم استفاده از حواس پنج گانه در شناخت پدیده ها

کودک در این دوران (۶ - ۴ سالگی) ، در مرحله عینی - عملیاتی قرار دارد به دنبال درک پیرامون خود توسط سطوح حواس ۵ گانه خود است. کسب تجارب از راه حواس در این دوران ، باعث تکامل معرفت عینی در او شده که خاص این دوره نیز می باشد و از این طریق فطرت پاک کودکان به خوبی نمایان خواهد شد.

مبنای ۳ : معرفت خیالی در کودک مستلزم ایجاد زمینه های خیالپردازی

کودک در این دوره ، تخیلی قوی در سر دارد و به شدت به امور خیالی واکنش نشان می دهد . خیالپردازی را دوست داشته و حتی در بازی هایی که به صورت فردی یا گروهی انجام می دهد عناصر و افراد خیالی در بازی های او نقش ایفا می کنند . برخی از سطوح زیبایی شناختی از طریق این مبنا شکل گرفته و مبدأ معرفتی در ساحت زیبایی شناختی به حساب می آید . عدم حضور ماده از شروط این مبنا به نظر می رسد.

مبنای ۴ : پرورش خلاقیت هنری مستلزم بیدار کردن هوش نهفته کودکان است.

احساس و شوق خلاقیت درزیبایی را می بایست در کودکان بیدار نمود و به حرکت درآورد و این ارتقاء با انجام تمرینات هوشی و افزایش توجه کودکان به محیط پیرامونی قابل تصور است . خلاقیت دارای اهمیت فراوانی است ، به طوری که می توان بیان نمود که تمامی موفقیت ها و پیشرفت های آدمی در گرو تفکر بارور و پویا و تأثیر گذار است . از پیچیده ترین و والا ترین جلوه های تفکر آدمی ، تفکر خلاق است . (حسینی،محمد زاده ، ۱۳۹۵ ، ص ۱۱۰) بازهم تاکید می شود خلاقیت منهای تخیل وجود نداشته و تخیل زمینه ساز بروز خلاقیت می باشد.

آمایس (۱۹۹۷) عنوان می دارد که در پژوهش های صورت گرفته ، دیدگاه های مشترکی در زمینه ی خلاقیت ، با عنوان «تولیدنو،ایده های مناسب در هر حیطه از فعالیت انسان ؛ علم ، هنر ، آموزش و پرورش ، کسب و کار و زندگی روزمره» دارند . از سویی دیگر پژوهش ها بیانگر این مسأله هستند که خلاقیت را می توان آموزش داد و در این عرصه ، نقش مراکز آموزشی از جمله مدارس ، بسیار پر رنگ تر خواهد بود . (حسینی؛محمد زاده ، ۱۳۹۵ ، صص ۱۱۱-۱۱۲) بنابر این با تفاسیر بالا می توان اینگونه نتیجه گرفت که می بایست برنامه ها و محتوای آموزشی مناسبی در راستای میل به این هدف پیش بینی گردد .

خلاقیت توصیف ذهن می باشد و این نشان دهنده تابعیت ذهن از هستی موصوف است با این اوصاف ذهن ، ذاتاً خلاق می باشد . سر چشمه خلاقیت شناخته شده نیست . برخی از افراد مانند مانند افلاطون آن را نتیجه ارتباط روح آدمی با اسطوره و الهه یونانی می دانند ، برخی دیگر مانند کانت ، آنرا در اثر گونه ای جنون متصور می شوند و برخی دیگر مانند صدرالمتهلین شیرازی ، آنرا ویژگی ذاتی آدمی دانسته که از نفخه ی الهی (روح انسان) نشأت

می گیرد . اگر چه خلاقیت دارای جنبه آموختنی نمی باشد اما در جهت پرورش آن ، می توان از راه تربیت و آموزش ، قوه و نحوه دانش به چیز ها و بهره وری از آن را اعتلاء بخشید . (سازمان پژوهش، ۱۳۸۹، ص ۳۰)

دردوره پیش دبستانی، خلاقیت به عنوان دیدگاهی برای تفکر، عمل یا ساخت چیزهایی است که برای کودک، نو و جدید هستند و احتمال تشویق از سوی دیگران به چشم می خورد. البته ممکن است این اقدام یایده در نظر دیگران ، تکراری به نظر برسد، اما چون برای خود نوآموز ، نو و بدیع است و دیگران آن را تحسین می کنند، رضایت بخش خواهد بود. (طالب زاده، ۱۳۸۵، ص ۱۲۳)

مبنای ۵ : افزایش گرایش کودک به مصادیق خیرونیکي مستلزم اهمیت دادن به گرایش های او و فراهم نمودن محیط حقیقی است.

انسان، با توجه به انتخاب های آگاهانه ، به دنبال تجزیه و تحلیل امور اطراف خود است. پرورش امیال زیبایی در کودکان باعث می شود که کودک به سمت خیر و نیکی، هدایت شده و در آن نهادینه گردد. با توجه به نظرات فیلسوفان و تعالیم اسلامی ، رسیدن به جایگاهی که افراد نسبت به محیط و اطرافیان خود اعمال و افکار خیر و نیک در سر داشته باشند از اهداف تربیتی شناخته شده و زیبایی را به همراه دارد .

مبنای ۶ : افزایش معرفت نسبت به حیات طیبه (پاک) مستلزم شناخت زیبایی های آفرینش است.

شناخت زیبایی های آفرینش در راستای معرفت یافتن به حیات طیبه ، از اهداف اساسی ساحت زیبایی شناختی محسوب می گردد. کودک در این مرحله با توجه به ذائقه زیبایی شناسانه خود اگر در معرض زیبایی های جهان آفرینش قرار بگیرد گرایش او به سمت خالق این زیبایی ها میل پیدا کرده و حیات طیبه سر منزل مقصود او به شمار خواهد رفت .

مبنای ۷ : معرفت عینی در کودک ، مستلزم توازن در شکل و رنگ اشیاست.

شناخت پیدا کردن کودکان از زیبایی های اطراف خود مستلزم ملموس بودن و قابل تصور بودن زیبایی است و عناصر عینی می بایست دارای خصایصی باشند که زیبا نام بگیرند. تلاش ها در این دوره می بایست به سمت عینی

ساختن زمینه افکار هنری پیشرفت داشته باشد. در اغلب اوقات می توان زیبایی ربا عینیات درک کرد زیرا در طبیعت ابتدا عینیات رخ می نمایانند.

مبنای ۸: رشد عواطف زیبایی شناسانه در کودکان مستلزم تقویت احساسات و معنا دار شدن زیبایی است.

در ساحت زیبایی شناختی در تربیت، پرورش عواطف از اولویت های اصلی این ساحت است. همانطور که در فصل دوم گفته شد در زیبایی شناسی و هنر اسلامی، اصل تصعید و والایش عواطف زیبایی شناسی مطرح است تا زیبایی حقیقی حیات، در پشت پرده زیبایی های ظاهری پنهان نماند.

۳-۶ اصول برگرفته از مبانی ساحت تربیت زیبایی شناختی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین

آموزش و پرورش

۳-۶-۱ اصل روح طبیعت گرا:

همانطور که در قسمت مبانی نظری به آن پرداخته شد طبق نظر جیمز کرتیس، زیبایی مجموعه ای از فعالیت های روحی و معنوی است که شهود نام گرفته است و زمانی اتفاق می افتد که فردی آن را در یک پدیده طبیعی یا یک نما یا یک آوا و موسیقی درک کند. زیبایی طبیعی ساخته دست بشر نیست و خود طبیعت آن رابه انسان عرضه می کند. (تولستوی، ترجمه دهگان، ۱۳۶۴، ص ۲۷)

می توان اینگونه عنوان کرد که طبیعت خود سازنده عناصر زیبایی هستند و طبیعت گرایان بر این باور هستند که تعامل با محیط می تواند ارزش هارا متبلور سازد و معتقد هستند که کودک محوری باید مبناء قرار گیرد و خود کودک باید شروع به تجربه کند. (امیری، ۱۳۹۴، ص ۱۳) زیبایی های موجود در طبیعت خود منشاء احساس لذت از طبیعت است و همه انسان ها از این زیبایی ها لذت می برند و این زیبایی ها را در ذهن خود به تصویر می کشند دلیل بر این مدعا که قرآن نیز به زیبایی های طبیعت توجه ویژه ای داشته و از واژه زینت برای آن استفاده کرده است. به عنوان مثال، دوچرخه سواری در طبیعت، نقاشی کشیدن از طبیعت و... می تواند نشانگر ایجاد روحیه طبیعت گرایی در سیستم درک کودکان باشد. به بیان دیگر زیبایی های طبیعی نباید ساختگی باشند.

۳-۶-۲ اصل پرورش حواس :

همانطور که در فصل دوم مطرح گردید ، هگل اینگونه عنوان می کند که « ایده و فکر از طریق اشیاء موجود در جهان هستی نور را خود منتشر می کند و این نور و روشنایی همان زیبایی است . » و می توان نتیجه گرفت که زیبایی اشیاء نیز از طریق حواس قابل ادراک می باشد و به دنبال او راسکین معتقد بود که در بحث زیبایی شناسی عناصر حسی بر عقلانیت برتری دارد .

بامگارتن و دایر ، معتقد بودند وقتی ادراک حسی ما به بالاترین سطح کمال خود دست یابد این ادراک تکامل یافته به ما اجازه خواهد داد در جهان کمال و هستی بالاتر از آن کمال اشخاص را درک کنیم . ادراک زیبایی دست یافتن به چنین کمالی است یعنی درک اخلاقی و دریافت زیبایی توسط حس زیبایی درواقع همان کمالی است که می توان آن را با ادراک حسی که گسترش یافته است شناسایی کنیم . (کانت ۱۳۷۷ ، ص ۱۹)

تصویری که از پدیده ها به وسیله حواس درک و دریافت می شود به مرکز فکر و اندیشه ارسال می شود و در آنجا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و واکنش مناسبی را برمی انگیزد، این درواقع نمودی از زیبایی است. (نیوتون ۱۳۵۵ ، ص ۳۰۱)

آنچه که توسط حواس درک می شود دارای عینیت است و همین امر باعث می شود تا از پیش داوری و قضاوت ذهنی و علایق شخصی جلوگیری شود آن چیزی نمایان شود که مبتنی بر واقعیات است نه خرافات و پیشگویی . (فرمهبینی ۱۳۸۹ ، ص ۳۶۳)

عینیت به دنبال زیبایی در نظم ها و هماهنگی هاست توازن میان اشیاء ، رنگ ها ، ترکیب ها به نحوی ذائقه ی زیبایی را تقویت خواهند کرد . (گلسرخی ۱۳۸۹ ، ص ۵۷)

پیش بینی فعالیت هایی مانند: دیدن، گوش دادن، لمس کردن و... می تواند دراستای پرورش حواس ، موثر باشد و درک کودک توسط حواس ۵ گانه ، زیبایی فعالیت را افزایش خواهد داد.

۳-۶-۳ اصل توجه به تخیل :

این اصل نیز ناظر به مبنای ۳ در ساحت های زیبایی شناختی می باشد که به دنبال تعیین جایگاه خیال پردازی در حیطه زیبایی شناختی می باشد .

طبق دیدگاه ارسطو آنچه که موجب پدید آمدن زیبایی می شود قدرت اشتیاق و جذب به سوی تخیل و محاکات است (مرادی ، ص ۴۰) از طرف دیگر ، زیبایی شناسی کمک می کند تا تخیل و استعداد ذاتی افراد پرورش یابد . خیال پردازی در دوران کودکی از اهمیتی ویژه برخوردار است زیرا کودک می تواند از این طریق ، شرایط خود را تغییر دهد و معلومات خود را تا حد زیادی افزایش دهد و این باعث ایجاد احساسی خوشایند در کودک می شود . و همین امر باعث می شود که کودک نسبت به موقعیتی که در آن قرار گرفته است علاقه بیشتری پیدا کند و تصورات زیبایی از آن به دست آورد . « تخیل را می توان پشتوانه ای برای برقراری ارتباط در نظر گرفت ، تبادل معنا ها ولی به صورتی نا متعارف ، بازنمایی دانش یا اشکال هنری قسمتی از زیبایی شناختی است.» (مهر محمدی ، نقل از آیزنر ، ۱۳۸۹ ، ص ۱۰)

تخیل باعث می شود که خود را در جهان دیگری احساس کنیم ، جهانی که با آنچه می بینیم فرق دارد و به سوی جهانی حرکت کنیم که در آن همه چیز متفاوت است و اشیاء و اعمال با آنچه در جهان واقعی هستند متفاوت است . (حسینی ، ۱۳۸۸ ص ۱۰۶)

در این اصل کودک به دنبال آن چیزی است که در عالم خیال می یابد و موارد را ترکیب کرده و آن چیزی را که در دست دارد می سازد و از قدرت ادراک خیالی خود بهره می گیرد و خود را جای چیز دیگری قرار می دهد . (محمودی ، ۱۳۹۲ ، ص ۸۴)

در هر مرحله بارزی ارزشمند، فرصت هایی برای رشد و تقویت تخیل مهیا می گردد. بازبهای تظاهراتی و نقش های زیادی که تجربه می کنند ، از جمله نشان های تخیل در نوآموزان می باشد.

به کارگیری وجداندربخشی به اشیاء بی جان ، تصور جایگزینی با امور دور از دسترس ، شخصیت بخشی به حیوانات و... می تواند درفعالیت ها، پیش بینی شده وخیالپردازی را ذر کودکان ، تقویت نمایدومحتوا را جذاب تر

نموده و برزیبایی کار بیفزاید. البته می توان گفت که تخیل نصف واقع گرایی بوده و از واقعیات موجود نیز بهره می برد. تخیل مابه ازاء عینی ندارد.

۳-۶-۴ اصل خلاقیت :

همانطور که در قسمت مبانی نظری گفته شد ، در عرصه زیبایی شناختی ، خلاقیت را می توان عنصری مهم در حیطه برنامه درسی اگزستانسیالیستی به شمار آورد . این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که معلم باید این حس را در کودکان بیدار کند و آن را در جهت رشد تعالی تقویت کند . در واقع خلاقیت یعنی : کودک این استعداد و توانایی را داشته باشد که بتواند برای یک مشکل راه حل تازه ای پیدا کند یا یک روش جدید و بدیع برای تعبیر های هنری بیابد . (فرمینی ، ۱۳۸۹ ، ص ۲۰۷)

پال تورانس^{۲۶} (۱۹۶۲) پژوهشگری برجسته در زمینه خلاقیت است. او عقیده دارد کودکان پیش دبستانی در این دوران به اوج خلاقیت خود می رسند ، چون محدودیت های دوران دبستانی در این دوره به چشم نمی خورد، پس بروز این خلاقیت را می توان مشاهده کرد. کاردستی هایی که آنها در این دوران درست می کنند نشانگر فرآیند های خلاق در این دوران است. (طالب زاده، ۱۳۸۵، ص ۱۲۶)

پس می توان اینگونه بیان نمود که خلاقیت در افراد باعث می شود که بتوانند نظریه یا ایده ای جدید به وجود بیاورند یا روح را باز سازی کنند که بتوان آن را با ارزش تلقی کرد. معمولاً کودکان دوست دارند مسائلی را کشف کنند که شاید قبلاً آن را کشف کرده اند . اما چون برای آنها نو و جدید است از دست یافتن به آن احساس لذت می کنند . خلاقیت خلق آنچه است که تصور شده است و می توان گفت خلاقیت منهای تخیل وجود ندارد.

درگیر شدن با ساخت وسایل خلاقانه ، ایجاد بازیهای خلاقانه، نمایش خلاق و... از جمله فعالیت هایی می تواند باشد که به پرورش و ظهور خلاقیت و در نتیجه درک زیبایی شناسانه ، کمک خواهد کرد.

۳-۶-۵ اصل توجه به خیر و نیکی :

Torrance^{۲۶}

همانطور که در فصل دوم مطرح شد بنا بر اعتقادات فیلسوفان معنا گرا، زیبایی و حقیقت و خوبی همواره جایگاه خود را حفظ کرده و تغییر و تحولات جامعه بر اساس و پایه آنها تأثیری نداشته است.

مردم یونان باستان خوبی را از هر چیزی برتر می دانستند و اعتقاد داشتند که خوبی (خیر) همان زیبایی است افلاطون به عنوان یک فیلسوف یونانی در پی همین اعتقاداتی که در جامعه اش رواج داشت عنوان می کند که زندگی نیکو در درون جامعه ای نیکو، قابل دستیابی است.

ارسطو دیگر فیلسوف یونان نیز، عنوان می دارد که برای پرورش اخلاق باید مسیر هنر و زیبایی طی شود. او معتقد بود که هنر آنقدر توانایی دارد که می تواند زیبایی فضایل اخلاقی را در نظر کودک جلوه گر کند. (ضمیران، ۱۳۸۸، صص ۷۴ - ۲۹)

این روند در قرن بعدی توسط کانت دنبال شد. او نیز معتقد بود که زیبایی نماد خیر است و یک روح نیک بی واسطه به زیبایی علاقه مند است. میان این دو مؤلفه یعنی خیر و زیبایی، رابطه ای تألیفی وجود دارد که به دلیل وجود آنها ما را به زیبایی علاقه مند و دارای استعداد اخلاقی بودن می کند و ذوق به تعبیر او به وجود آورنده اخلاقی است. (کانت، ۱۳۷۷، ص ۳۵)

این مفهوم در قرآن نیز به همین عنوان به کار رفته است. قرآن همچنین مفهوم «خیر» را مرتبط با زیبایی شناسی می داند.

این مفهوم را می توان از آیه ۳۰ سوره آل عمران استنباط کرد. این آیه به تضاد معانی زشتی (سوء) و زیبایی (حسن) می پردازد و بر روی هم قرار گرفتن این دو واژه نشان دهنده رابطه بین مفهوم زیبایی و خیر در قرآن است. (حسین زاده، ۱۳۹۱، ص ۱۲۶)

پیش بینی فعالیت هایی در زمینه شیوه های کمک به دیگران و آشنایی با کارهای خیر می تواند زیبایی کار را در محتوا، بالاتر ببرد.

۳-۶-۶ اصل توجه به زیبایی های آفرینش:

قرآن هر امر و کاری که از سوی خداوند باشد را زیبایی می داند و کل جهان که خالق آن خداوند است را زیبا می داند و خداوند در زیبایی مطلق و بی نهایت است و هرچه که زیباست را دوست دارد و این زیبایی و نظم در آفریده های خداوند به وضوح قابل مشاهده است . جهانی که خالق آن ها خداوند است نمونه های فراوانی از آفریده های خداوند که مظهر زیبایی و جمال هستند را نمایان ساخته است . و با توجه به آنها و دقت در آن ها می توان به این نکته پی برد که خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد . پیش بینی فعالیت هایی در زمینه آشنایی و درک کودکان از نعمات خداوندی ، اصل فوق را موثر و زیبایی کار را بالا می برد.

۳-۶-۷ اصل بهره گیری از هنر :

از دیدگاه ارسطو محتوا و تصاویردرسی ، در حیطه هنری و زیبایی شناختی باید ویژگی های زیر را دارا باشد :

۱ - دارای نظم باشد . ۲ - اندازه معینی داشته باشد . ۳ - دارای جذابیت باشد . ۴ - وضوح و رنگ داشته باشد . ۵ - از انسجام محتوا بهره مند باشد. (مرادی، ۱۳۸۹ ، ص ۵۵)

فطرت پاک بشر خاستگاه هنر است و از اعماق وجود انسان سرچشمه می گیرد و بیشتر موارد متناسب بودن و موزون بودن کار ها را مد نظر قرار می دهد . اثر بخشی بیشتر پیام های تربیتی در نتیجه استفاده به جا و به موقع از هنر است به طوری که خستگی را از تن بیرون می کند و زیبایی معنوی را آموزش می دهد . پدید آورندگان آثار هنری ، به دنبال آفرینش و خلق عناصر نیکو هستند ، یعنی از روی غریزه به دنبال ساخت عناصر زیبا هستند تا رضایت دیگران را برانگیزانند و همین امر شاید بتواند منشأ هنر قلمداد گردد . این نوع گرایش از روی غریزه می تواند شاخه ای از میل به زیبایی و زیبایی دوستی باشد که از جمله غریزه های مهم و اصلی در وجود آدمی است . (هاشمی نژاد ، نعمتی ، ۱۳۹۰ ، ص ۱۵۱)

در این حیطه برای بررسی بیشتر باید به چگونگی درک ، قدردانی و خلق آثار هنری و سپاسگزاری از آثار و ارزش های هنری پرداخت . (فرمهینی، ۱۳۸۹ ، ص ۲۰) با نگاهی ویژه به سالهای قبل از دبستان می توان دریافت که کودکان

در این سالها کارهای هنری خود را با قصد کشف مواد و لوازم هنری و لذت از این امر، انجام می دهند. (لنکستر، ۱۳۷۷، ص ۲۵)

این اصل بیشتر به نواع تصاویر مورد استفاده، اشاره می نماید و به دنبال جذاب بودن تصاویر و رنگ ها بوده تا زیبایی محتوا افزایش یابد. پیش بینی فعالیت هایی از جمله نقاشی و رنگ آمیزی می تواند تاثیر گذار باشد.

۳-۶-۸ اصل تقویت عواطف:

"عاطفه حالتی است هیجانی در شخص، که اندیشه ای او را همراهی می کند." (فرمهینی، ۱۳۸۹، ص ۲۰) عاطفه در واقع واکنشی احساسی و پیچیده است که ترکیبی از تغییرات فیزیولوژیک و زمینه ساز اعمال آشکار می باشند. و اگر بخواهیم از بعد فیزیولوژیک آن را مورد بررسی قرار دهیم هیجان فرآیند ی جسمانی است که حالت ها و تغییراتی آشکار در سیستم انگیختگی انسان ایجاد می کند. این نوع هیجان می تواند عکس العملی خوشایند یا ناخوشایند در بر داشته باشد و آن را در قالب کلماتی چون شادی، خشم قرار داد. (فرمهینی ۱۳۸۹، ص ۱۷۱)

یکی دیگر از کارکردهای عمومی که در تربیت می توان به آن اشاره کرد بروز هیجاناتی است که می تواند راهی برای ابراز احساسات و عواطف و تفکرات کودکان باشد. هر اندازه کودک در این بیان قدرت بیشتری داشته باشد ذوق زیبایی شناسی او نیز تقویت خواهد شد تکامل شخصیت کودک در گرو ایجاد توانایی بروز احساسات و عواطف است و به دنبال آن کودک قدرت بیشتری در جهت تنظیم هدف و روش زندگی و پیشرفت در روشهای تربیتی دست می یابد. با جان دادن به اشیاء توسط کودکان این فرصت به آنها داده می شوند تا با خطوط و اشکال رابطه عاطفی برقرار کنند و احساسات خود را بروز دهند. (حسینی، ۱۳۸۸، ص ۱۰۴) زمانی که اطلاعات کودک در حیطه عاطفی پرورش یابد، اطلاعات فوق بهتر یاد آوری شده و عواطف با گسترش خطا سیر عصبی، به یادگیری وسعت و معنا می بخشد. (نجفی و همکاران، ۱۳۹۴) ایجاد بستر درک عاطفی کودک با پیش بینی فعالیت هایی از جمله: خانواده، ارتباط با دوستان و همسالان و بروز آن در عملکرد او در جامعه، به زیبایی محتوا خواهد افزود. باتوجه به توضیحات ارائه شده می توان اصول زیبایی شناسی مستخرج از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را طبق جدول ۳-۱ جمع بندی نمود:

اهداف	مبناهای زیبایی شناسی	اصول زیبایی شناسی
۱- درک معنای پدیده ها و هدف رویداد های طبیعت	۱- آشنایی کودک با پدیده های طبیعی مستلزم درک او از پدیده های طبیعی محیط پیرامونی است.	۱- باید زمینه های تماس کودک با طبیعت را فراهم نمود. (اصل درک طبیعت)
۲- ایجاد زمینه های پرورش حواس	۲- تقویت معرفت عینی در کودک، از طریق درک پیرامونش با حواس پنجگانه صورت می گیرد.	۲- باید زمینه های پرورش حواس کودک را فراهم نمود. (اصل پرورش حواس)
۳- بهره گیری از قدرت تخیل خود در خلق آثار هنری و گسترش روحیه خلاقیت	۳- افزایش معرفت خیالی در کودک، از طریق ایجاد زمینه های خیالپردازی صورت می گیرد.	۳- باید زمینه های پرورش تخیل و قوه خیال را در کودکان فراهم نمود. (اصل توجه به تخیل)
۴- بهره گیری از قدرت تخیل خود در خلق آثار هنری و گسترش روحیه خلاقیت	۴- خلاقیت از طریق گسترش روحیه کنجکاوی و پرسشگری افزایش می یابد.	۴- باید زمینه های آفرینش و خلاقیت و برای کودکان فراهم گردد. (اصل خلاقیت)
۵- زیبا سازی محیط زندگی و پیراستن آن از زشتی های معنوی، اخلاق و زینت محیطی	۵- گرایش کودک به مصادیق خیر و نیکی، مستلزم باز شناسی و پالایش گرایش های اوست.	۵- باید زمینه های افزایش گرایش به خیر و نیکی را در کودکان فراهم نمود. (اصل توجه به خیر و نیکی)
۶- درک زیبایی های جهان آفرینش و ارتقای ذائقه زیبا شناسانه خود	۶- نیل به حیات طیبه در گرو قابلیت گرایش به زیبایی های آفرینش است.	۶- باید زمینه های درک آثار زیبایی های جهان آفرینش را در کودکان فراهم نمود. (اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش)
۷- ابراز پدیده های آشکار و پنهان طبیعت به زبان هنری	۷- گرایش کودکان به زیبایی های عینی، از طریق توازن میان اشیاء و رنگ ها در آثار هنری میسر می گردد.	۷- باید زمینه های ایجاد ارزیابی های ظاهری را از طریق نکوداشت آثار هنری در کودکان را فراهم نمود. (اصل بهره گیری از هنر)
۸- زیبا سازی محیط زندگی و پیراستن آن از زشتی های معنوی، اخلاق و زینت محیطی	۸- دریافت معنا و احساس در زیبایی، مستلزم رشد سطوح عاطفی کودکان می باشد.	۸- باید زمینه رشد سطوح عاطفی در کودکان را فراهم نمود. (اصل تقویت عواطف)

جدول ۳-۱: تناظر مبانی و اصول زیبایی شناسی استخراج شده

توضیح مختصر راجع به جدول ۳-۱:

با توجه به مبانی نظری و مبنا های عنوان شده و اصول زیبایی شناسی مندرج در جدول ۳-۱ می توان نکات ذیل را مد نظر قرار داد:

در تشخیص و کار برد اصل درک طبیعت، می توان گفت که زیبایی های طبیعی از ویژگی ساختگی بودن مبراً هستند و طبیعت خود موجب زیبایی است.

در بحث اصل پرورش حواس ، درک کردن نقطه عطف آن است و حواس ظاهری موجب درک پیرامون هستند در حالیکه حواس باطنی تخیل را آفریده و حضور ساده در این طیف جایگاهی ندارد و خود رؤیا پردازی ها تخیل را سبب خواهند شد . می توان چنین گفت که در تخیل ، ما ازاء عینی نداریم .

در حوزه خلاقیت ، می توان گفت خلاقیت ، محصول تخیل است و خلاقیت منهای تخیل ، پدیدار نخواهد شد . با توجه به موارد ذکر شده و نزدیکی اصول و درهم تنیدگی آنها ، می توان با کمی اغماض اصول مندرج را در محتوا استخراج نموده و از نظرات افراد مختلف و دیدگاه های آنان در این عرصه بهره برد .

فصل چهارم

تحلیل محتوا

۴-۱ مقدمه :

هدف از نوشتن این فصل ، پاسخ به سؤال دوم این پژوهش یعنی "محتوای مورد استفاده در دوره پیش دبستانی آموزش و پرورش شهرستان های استان تهران تاچه میزان مؤلفه های زیبایی شناسی موجود در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را دارا هستند؟" است. برای دستیابی به این هدف دو مرحله پیش رو است . ابتدا کتاب های مد نظر ، به صورت تصادفی برخی صفحات آن انتخاب گردیده و از هر واحد کار ، دو صفحه موردبررسی قرار گرفت سپس ، جدولی طراحی شده و میزان استفاده از اصول استخراج شده از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در صفحات کتاب ها ، در

این جداول مشخص خواهد شد و بر اساس تخیل یافته ها میزان انطباق محتوای کتاب با اصول به دست آمده ، تعیین می گردد .

۴-۲ نقد :

نقد ، بررسی تحلیلی ، پژوهشی یک دستاورد است که انصاف در آن لحاظ گردیده و با زبانی ملایم مطرح می شود و در راستای افزایش دیدگاه مناسب در افراد می باشد . نقد کردن یک کتاب باید زیر بنای پژوهشی داشته باشد و آثار دیگر همان فرد ، نباید در نقد اثر بعد هر نویسنده ای تأثیر گذار باشد . پس در نقد کردن باید انصاف را ملاک اصلی قرار داد و در هنگام بیان نواقص ، باید ارزیابی نرم و ملایم و رعایت ادب ، بهره برد . (گل سرخی، ۱۳۸۹، ص ۷۳)

در هنگام نقد هر اثری می بایست ملاک ها و مؤلفه هایی را در نظر گرفت که در برنامه های پژوهشی به دست آمده و قابلیت استناد باشد و در پژوهش حاضر نیز ملاک ، مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ، بوده و اصول زیبایی شناسی مستخرج از آن در راستای نقد و تحلیل محتوای پیش دبستان به کار خواهد رفت .

همانطور که در فصل سوم مشخص گردید مبانی زیبایی شناختی مطرح شده در سند تحول بنیادین بر اساس اهداف تعیین شده ، فهرست دار بیان شد و اصول مربوط به زیبایی شناختی به ترتیب ذیل استخراج گردیدند :

۱- اصل روح طبیعت گرا

۲- اصل پرورش حواس

۳- اصل توجه به تخیل

۴- اصل خلاقیت

۵- اصل توجه به خیر و نیکی

۶- اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش

۷- اصل بهره گیری از هنر

۸- اصل تقویت عواطف

۴-۳ محتوای دوره پیش دبستان

هدف های دروس در هر دوره تحصیلی ، بستگی به تعلیم و تربیت در رابطه با برنامه های اقتصادی ، سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی دارد. آمار کلاس های دوره پیش دبستانی در ایران سیر صعودی داشته و هر ساله به آمار نو آموزان پیش دبستانی اضافه می شود . اما با توجه به توسعه این دوره ، محتوا و موارد درسی همچنان از اهداف تعیین شده پیروی نمی کند و تنها هدف بارزی که در آن مشاهده می شود این است که نو آموز در محیط آموزش ، فعالیت هایی که موجب بی نظمی شود را انجام ندهد ! از این رو با توجه به اهمیت اساسی این دوره ، برنامه ریزان و مؤلفان می بایست ابتکارات و اندیشه های خود را برای بر آوردن نیاز های این دوره به کار برند.

همانطور که در فصل دوم مطرح شد محتوای دوره پیش دبستان ، دارای ۵ جلد کتاب بوده که با توجه به عدم امکان بررسی تمامی آن کتاب ها ، به بررسی سه جلد کتاب از آن محتوا یعنی کتاب های شهروند کوچولو ، کودکانه ۱ ، و کودکانه ۲ ، پرداخته خواهد شد .

کتاب شهروند کوچولو ، کتابی است که دارای ۴ واحد کاری به نام های عبور و مرور ، محیط زندگی ، شهر و استان ما و شهروند کوچک ، تدوین گردیده است. بر اساس هر واحد یادگیری ، فعالیت هایی چون : درک مفهوم ، پازل ، شعر ، نمایش ، قصه ، کار دستی و پیش بینی شده است که مرئیان می بایست با توجه به اهداف هر صفحه فعالیت هایی رایش بینی و اجرا نمایند .

کتاب دنیای کودکانه ۱ نیز دارای ۴ واحد کاری به نام "من" ، "من و خانه" ، "من و خانواده" ، "من و مدرسه" می باشد . اجرای فعالیت هایی مانند مشاهده ، قصه گوئی ، نمایش خلاق ، بحث و گفت و گو ، نقاشی ، شعر ، کار دستی و ... در بخش های مختلفی از کتاب گنجانده شده است .

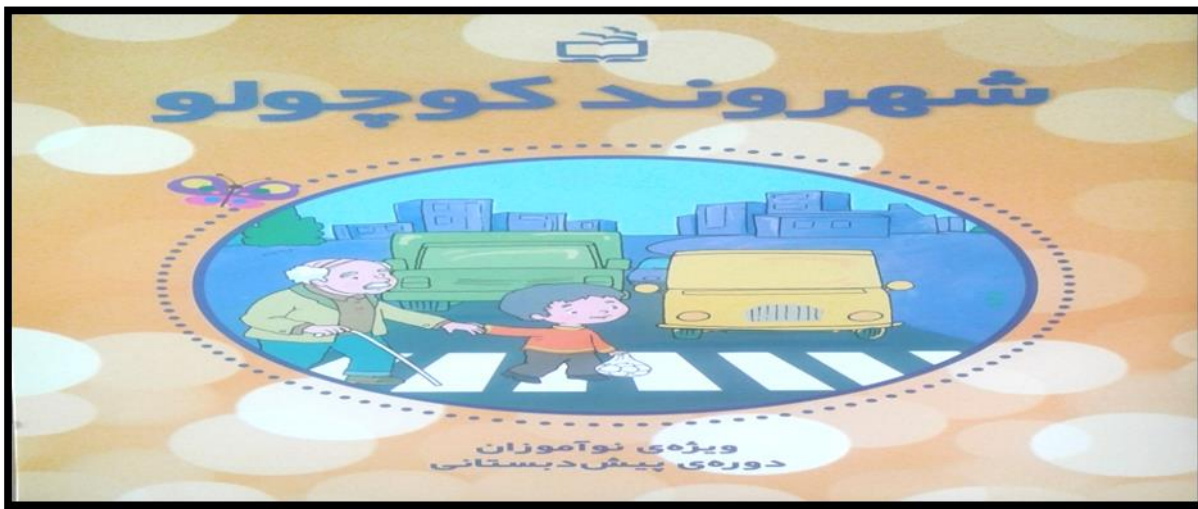
و اما کتاب "دنیای کودکانه ۲" نیز دارای سه واحد کاری به نام "مسجد محله ما" ، "بازار" و "ایران ما" می باشد .

در هر سه کتاب مذکور در ابتدای هر فصل تصویری گنجانده شده که به دنبال ارائه یک دیدگاه کلی و جامع از مفاهیم و موضوعات واحد یادگیری می باشد و در انتهای هر فصل با هدف تکمیل فرآیند آموزش بخشی با عنوان " من یاد گرفتم که " تدوین شده است .

در ابتدا به بررسی محتوای کتاب شهروند کوچولو می پردازیم :

۴-۴ بررسی محتوای کتاب شهروند کوچولو با توجه به اصول زیبایی شناسی:

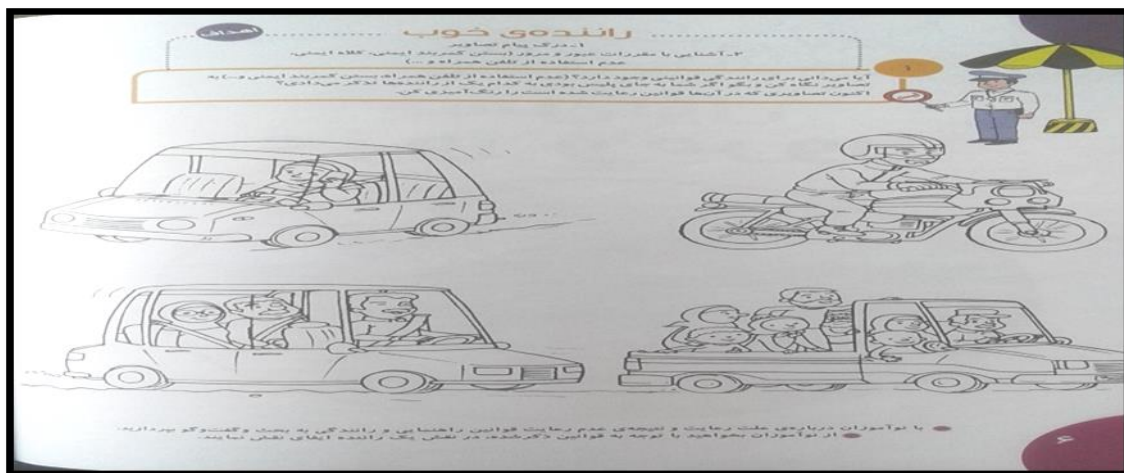
در صفحه ۵ با موضوع عبور و مرور تصویری گنجانده شده است که نو آموزان می بایست در زمینه مفاهیم موجود در آن صحبت و بحث و تبادل نظر داشته باشند. هدف از این تصویر، ارائه یک دیدگاه کلی و جامع از مفاهیم و موضوعات واحد یادگیری به نو آموزان است و نمادی از فصل پیش رو می باشد. در این قسمت نو آموز می بایست به قواعد کلی عبور و مرور پی برده و هر رفتار مورد نظر را مورد تفسیر خود قرار دهند .



همانطور که مشاهده می شود از اصول زیبایی شناختی که مد نظر است شاید فقط اصل پرورش حواس (مشاهده و بحث و گفتگو راجع به تصویر) و اصل تقویت عواطف (کمک به بزرگتر ها و افراد مسن) در این تصویر بهره برده شده باشد. اصل روح طبیعت گرا و سایر اصول در این تصویر نمایان نیست پس طبق جدول ذیل دو اصل را می توان در تصویر بالا مشاهده نمود :

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓						✓

در صفحه ۶ ، با موضوع راننده خوب ، مؤلفین به دنبال ایجاد درک پیام و تقویت رنگ آمیزی توسط نو آموزان هستند نو آموزان می بایست با مقررات عبور و مرور آشنا شده و در ظاهر نقش یک راننده ی خوب را بازی کنند .



همانطور که در تصویر فوق دیده می شود تصاویر موجود ، به اصل خلاقیت و زیبایی های جهان آفرینش ، اصل خیر و نیکی ، اصل تقویت عواطف و روح طبیعت گراتوجه چندانی ندارد و از تصاویر ابتدایی و بدون جذابیت استفاده شده است و چون خواسته است که ایفای نقش انجام پذیرد می توان از قوه تخیل در اینجا استقبال نمود . و از اصل بهره گیری از هنر به پاس رنگ آمیزی تصاویر استفاده نمود واصل پرورش حواس به واسطه مشاهده وگفتگو می توان اشاره نمود.

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
	✓				✓	✓	

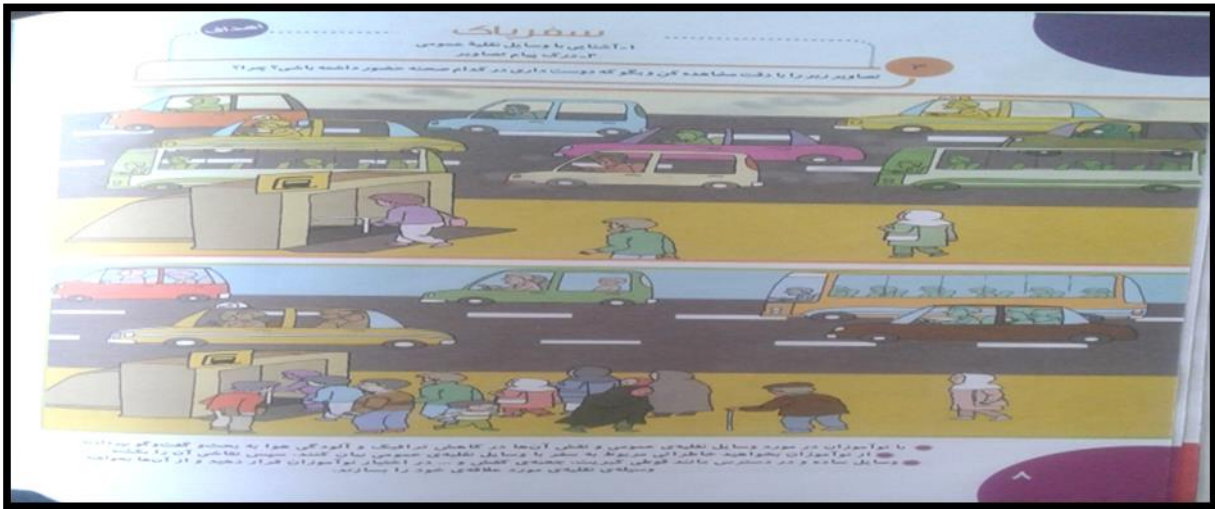
در صفحه ۷ کتاب ، با موضوع امداد گران ، مؤلفین به دنبال ایجاد تشخیص رابطه مفاهیم در نو آموزان هستند . نو آموزان می بایست با شرایط خدمات رسانی و نهاد های امداد گر آشنا شوند .



بحث و گفت و گو ، نقاشی و خاطره گویی از جمله فعالیت های این صفحه است . از جنبه زیبایی شناختی ، تصاویر با رنگ های آنها ، جذابیت چندانی برای نو آموزانایجاد نمی کنند و اصل توجه به خیر و نیکی با توجه به بحث امداد گری بیشتر جلوه می نماید و کمک به هم نوع نیز در اصل تقویت عواطف قائل است . اقدام به نقاشیکردن نو آموز نیز می تواند به بحث بهره گیری او از هنر اشاره نماید اما در مابقی اصول ، مصادیق مشاهده نمی شود .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓			✓				

صفحه ۸: در نظر اولیه، نوع تصویر و رنگ آمیزی آن بسیار نامناسب می‌رسد و شلوغی موجود در عناصر تصاویر، نوعی سر در گمی را به مخاطب القاء می‌کند.



با توجه به اهداف این صفحه به دنبال درک علت آلودگی هوا توسط نوآموزان و بحث و گفت و گو در این زمینه و ساخت وسایل حمل و نقل است می‌توان گفت که اولاً چون اشاره ضمنی به آلودگی هوا کرده، پس اصل روح طبیعت گرا را می‌توان در این صفحه مشاهده نمود، اصل خلاقیت را می‌توان با توجه به ساخت وسایل حمل و نقل از مواد دور ریختنی دریافت و اصل بهره‌گیری از هنر، نه به خاطر تصاویر بلکه به خاطر نقاشی‌ای که قرار است نوآموزان بکشند قابل تصور است. پس اصول روح طبیعت گرا - خلاقیت و بهره‌گیری از هنر - در این صفحه تا حدودی مورد تأیید می‌باشد.

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
	✓						✓

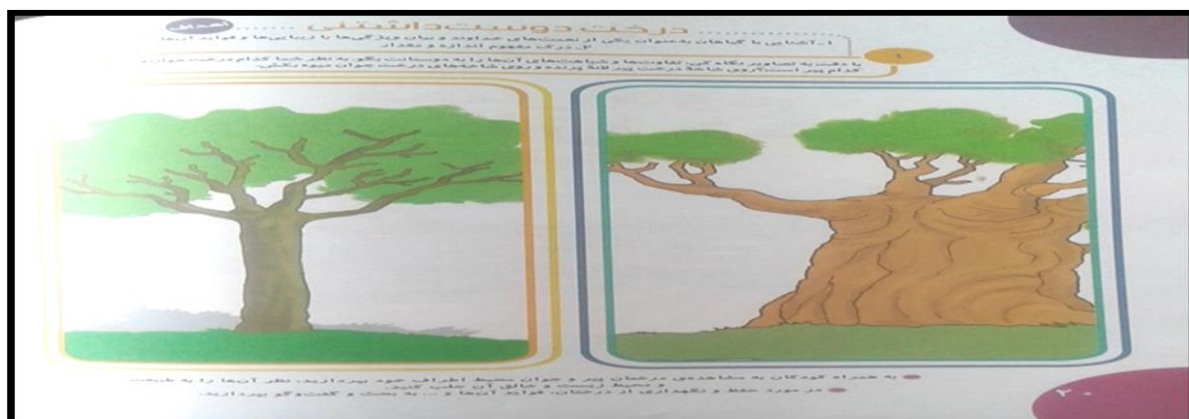
صفحه ۱۲: هدف از این صفحه آشنایی با هوای پاک و نقش آن در زندگی موجودات می‌باشد. همانطور که مشخص است حضور در طبیعت پاک از موارد قابل ذکر است و جای بخشیدن به پدیده‌ها نیز قابل تأمل است. باز هم رنگ آمیزی و نوع تصاویر استفاده شده جذابیت خاصی ندارند و با توجه به پیشرفت تکنولوژی، تصاویر فوق رنگ و لعاب تصویری که نوآموزان با آن مواجهند را القاء نمی‌کند.



در این صفحه نیز تا حدودی اصل روح طبیعت گرا (بواسطه حضور عناصر طبیعی) پرورش حواس (مشاهده تصاویر ، بحث و گفتگو و تشخیص وسایل) ، توجه به تخیل (جاندار پنداری خورشید و ابرهای موجود) ، توجه به زیبایی های جهان آفرینش (وجود نعمات خداوندی از جمله : خورشید، ابر، سبزه و گل) نمود بیشتری دارند و با درصد پائین تری اصل بهره گیری از هنر (نقاشی با موضوع هوای پاک) قابل تصور است .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓			✓	✓	

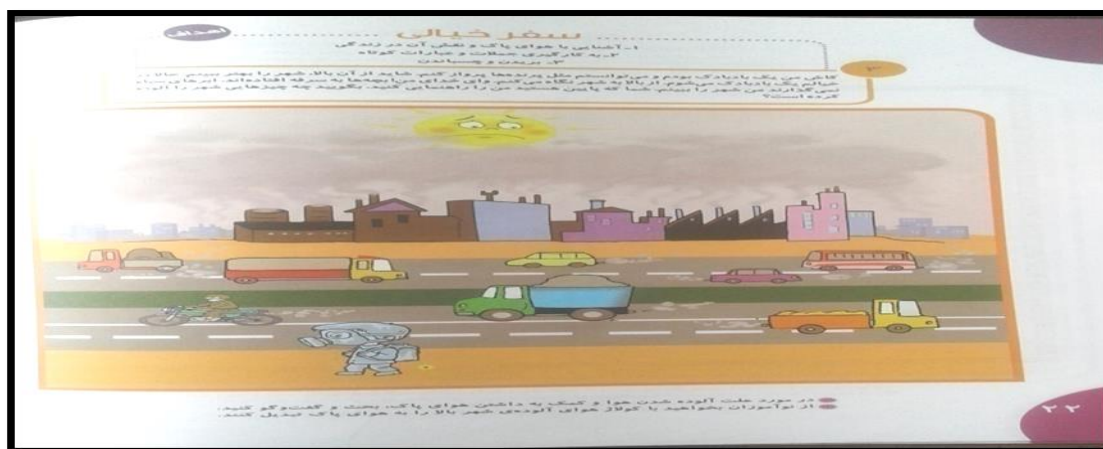
صفحه ۲۰ : از اهداف محتوای این صفحه آشنایی با نعمات خداوندی و درک مفهوم اندازه و مقدار است . همانطور که مشخص است توجه به طبیعت و نعمت های خداوندیاز بارز ترین اهداف این صفحه است که نو آموزان می توانند با دقت در آن به وجود خالق یکتا پی ببرند اما باز هم رنگ آمیزی بدون جذابیت و عدم خیالپردازی و نبود خلاقیت از زمره نواقص زیبایی شناختی این صفحه می باشد .



با این تفاسیر می توان تا حدودی ، اصل روح طبیعت گرا (استفاده از تصاویر درختان)، اصل پرورش حواس (مشاهده پدیده های طبیعی) و اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (وجود نعمات خداوندی مانند درختان) را در این محتوا مشاهده نمود .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
		✓				✓	✓

صفحه ۲۲ : آشنایی با هوای پاک و نقش آن در زندگی از اهداف مد نظر صفحه ۳۲ کتاب شهروند کوچولو می باشد .



باز هم در این صفحه آنچه که مشهود است عدم استفاده از خطوط و رنگ آمیزی های جذاب است و فقط در سایه عبارات به اصل پرورش حواس (تشخیص آلودگی هوا باحس بویایی و بینایی) و اصل توجه به تخیل اشاره نمود ، در جایی که نو آموز قرار است خود را به جای یک باد بادک قرار داده و جاندار پنداری از مصداق های خیال پردازی اشاره شده در صفحه مذکور است .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
					✓	✓	

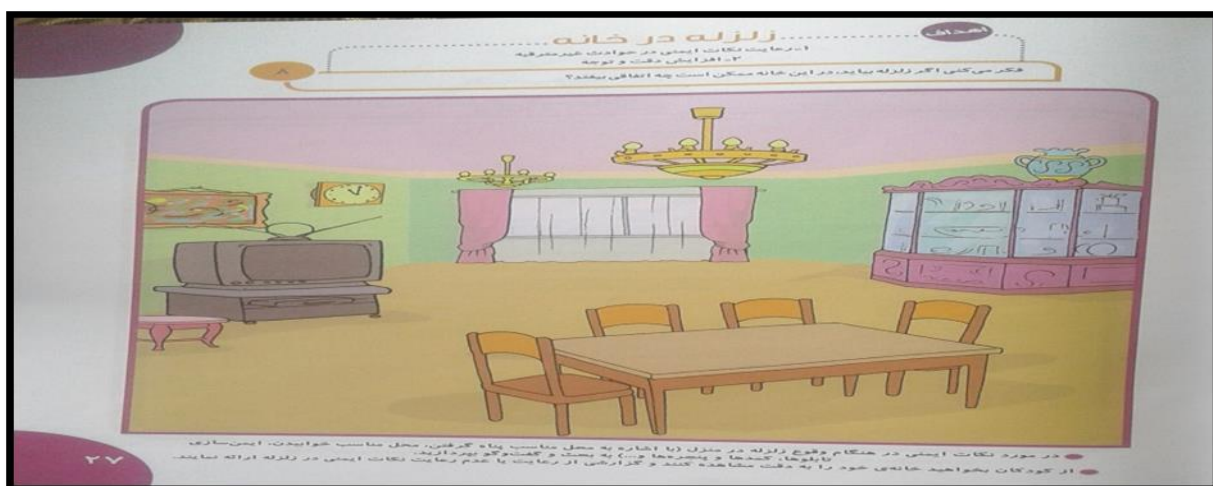
صفحه ۲۳ : هدف اصلی از فعالیت های صفحه فوق آشنایی با حیوانات و نحوه رفتار با آنهاست .



محتوای فوق دارای جنبه هایی از توجه به اصل طبیعت گراست زیرا که حیوانات موجود در طبیعت را به تصویر کشیده است و همچنین توجه به زیبایی های حیوانات ، نشان دهنده تلاش مؤلف در جهت توجه به زیبایی های جهان آفرینش است . و صحبت از رنگ آمیزی ، باعث تداعی اصل بهره گیری از هنر می باشد و حفاظت از موجودات زنده ، اصل تقویت عواطف را به ذهن تداعی می کند . در زمینه سایر اصول مصداقی مشاهده نگردید .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
						✓	✓

صفحه ۲۷ : از اهداف صفحه فوق ، افزایش دقت و توجه و آشنایی با نکات ایمنی است . همانطور که در این صفحه مشاهده می شود عدم جذابیت تصاویر ، رنگ آمیزی و حتی نوع مدل وسایلی که در منزل است ، کودکان را سر درگم می کند ، عدم وضوح تابلو و ... از نواقص تصویر موجود است .



با این حال در زمینه کل صفحه ، تا حدودی اصل پرورش حواس (مشاهده ، بحث و گفت و گو) را می توان نام برد .
در زمینه ما بقی اصول متأسفانه مصداقی مشاهده نگردید .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
						✓	

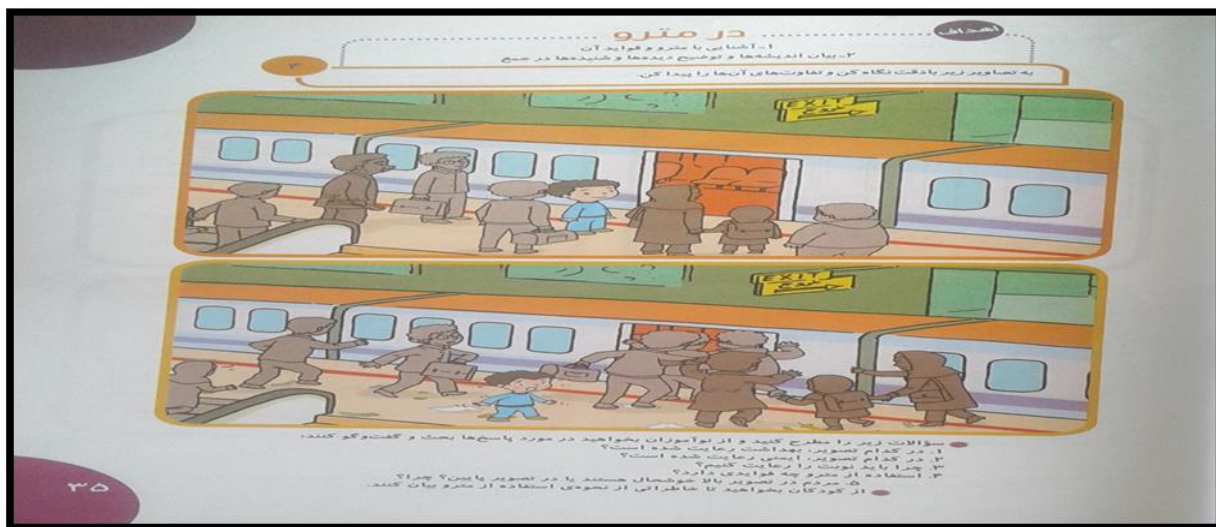
صفحه ۳۳ : هدف از فعالیت های این صفحه ، مهربانی با دیگران و تشخیص اقدامات خوب و کار های پسندیده است .
باز هم نقاشی و اشکال مورد استفاده لذت بخش نیست . ولی با این حال می توان با توجه به محتوا و تصویر به اصول به کار
برده شده اشاره کرد .



در زمینه اصل روح طبیعت گرا ، با توجه به گوشه ای از تصویر (پارک و بازی کودکان در آن) ، می توان آن را مشاهده نمود .
در زمینه اصل پرورش حواسهم ، مشاهده و تشخیص از مهمترین نکات است . اصل توجه به خیر و نیکی در لابلای
تصاویر (کمک دو کودک به هم) نیز قابل مشاهده است . و در پایان نیز اصل تقویت عواطف با توجه به تصاویر (همراهی
اعضای خانواده و هل دادن ویلچر توسط یکی از افراد خانواده) ، قابل ذکر است .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓			✓				✓

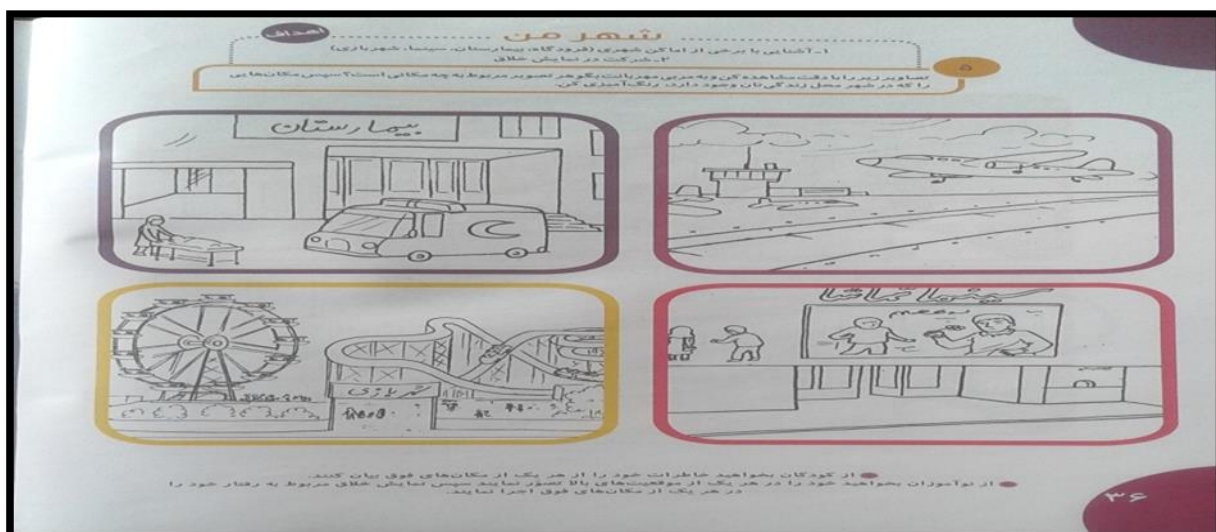
صفحه ۳۵: هدف از فعالیت های این صفحه ، آشنایی نو آموزان با مکان های اجتماعی ونحوه رفتار در این مکان هاست . باز هم جذابیت در تصاویر بسیار کم است . بسته بودن محیط تصاویر رنگ های مات و عدم توجه به زیبایی های ظاهری از کمبود های محتوای این صفحه است .



اصل پرورش حواس (مشاهده وتشخیص رنگ ها) و تا حدودی اصل توجه به خیر و نیکی (رعایت نوبت) را می توان در صفحه مورد نظر جست و جو کرد .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل اخلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓			✓			

صفحه ۳۶: از اهداف محتوای صفحه مورد نظر ، می توان به آشنایی نو آموزان با اماکن اجتماعی و اجرای نمایش خلاق است .



از اصول زیبایی شناسی مستمر در این صفحه می توان به اصل پرورش حواس به دلیل مشاهده و بحث و گفت و گو ، اصل خلاقیت به دلیل ارائه نمایش خلاق و اصل بهره گیری از هنر به دلیل ایجاد فعالیت رنگ آمیزی ، اشاره نمود . اما باز هم مانند تصاویر قبلی ، بسته بودن تصاویر و عدم نظر گرفتن خط و خطوط به کار رفته ، از نواقص تصاویر فوق است .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓			✓	

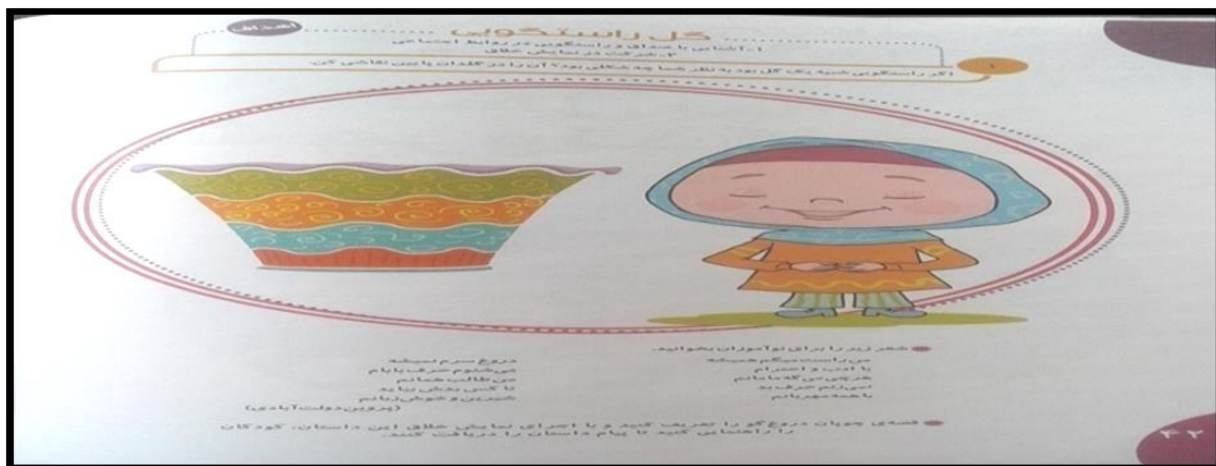
صفحه ۳۷ : از جمله اهداف صفحه فوق ، توجه به محیط زیست و زیبایی های جهان آفرینش است - اصل روح طبیعت گرا از جمله نکات برجسته تصویر فوق است .



اصل پرورش حواس هم به دلیل ذکر فعالیت هایی در زمینه مشاهده و بررسی محیط زیست اطراف قابل ذکر است و اصل بهره گیری از هنر نیز به دلیل ، استفاده از تکنیک کولاژ قابل تأمل می باشد .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓					✓	

صفحه ۴۲ : از اهداف این صفحه آشنایی نو آموزان با صداقت و راستگویی در اجتماع است و مولفان به دنبال افزایش درک نوآموزان از مفاهیم راستگویی و دروغگویی می باشند . استفاده از شعر ، فعالیت نقاشی و نمایش خلاق از جمله نقاط قوت صفحه فوق می باشد .



اصل پرورش حواس (دیدن، شنیدن و درک پیام داستان) ، اصل توجه به تخیل (تصور راستگویی به صورت یک گل) ، اصل خلاقیت (نمایش خلاق) ، اصل توجه به خیر و نیکی (که مصداق آن راستگویی می باشد) ، اصل بهره گیری از هنر (فعالیت نقاشی کردن) را می توان در صفحه فوق از طریق مصادیق آن مشاهده نمود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓		✓		✓	

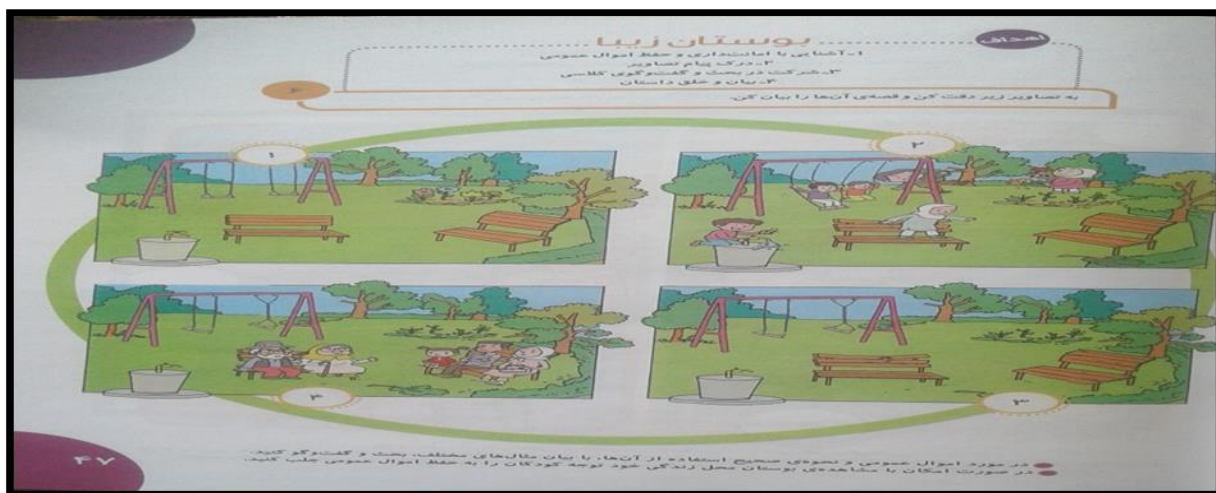
صفحه ۴۵ : در صفحه ۴۵ کتاب شهروند کوچولو ، مولفان به دنبال به تصویر کشیدن وضعیت مسئولیت پذیری در خانواده ها هستند . اما باز هم همانطور که مشاهده میشود بسته بودن تصاویر ، و عدم کاربرد خلاقیت در نوع تصویر و رنگ آمیزی از جذابیت صفحه فوق کاسته است .



ولی با این حال و کمی اغماض می توان به کاربرد اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص تفاوت ها) ، اصل تقویت عواطف (کمک به اعضای خانواده) در صفحه فوق پی برد .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیات	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓						✓	

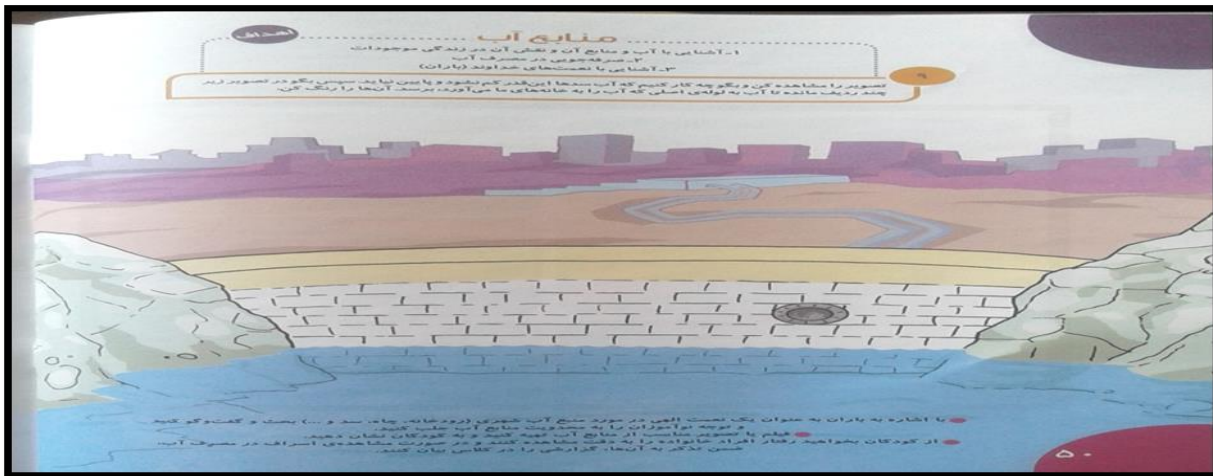
صفحه ۴۷ : مولفان در صفحه فوق با هدف توجه دادن نو آموزان به مسئولیت‌های آنان نسبت به محیط اطرافشان از تصویر و داستان‌گویی استفاده نموده‌اند. درک پیام تصویر باعث می‌شود که نو آموز از طریق مشاهده و تصور نمودن، حواس خود را در این زمینه مورد آزمایش قرار دهد.



در محتوای صفحه فوق نیز، با اینکه تصویر و رنگ‌ها هنوز جذابیت خود را پیدا نکرده‌اند اما به اصولی همچون اصل روح طبیعت گرا (تصاویر طبیعت سرسبز)، اصل خلاقیت (نمایش خلاق) و پرورش حواس می‌توان اشاره نمود.

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیات	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
				✓	✓	✓	✓

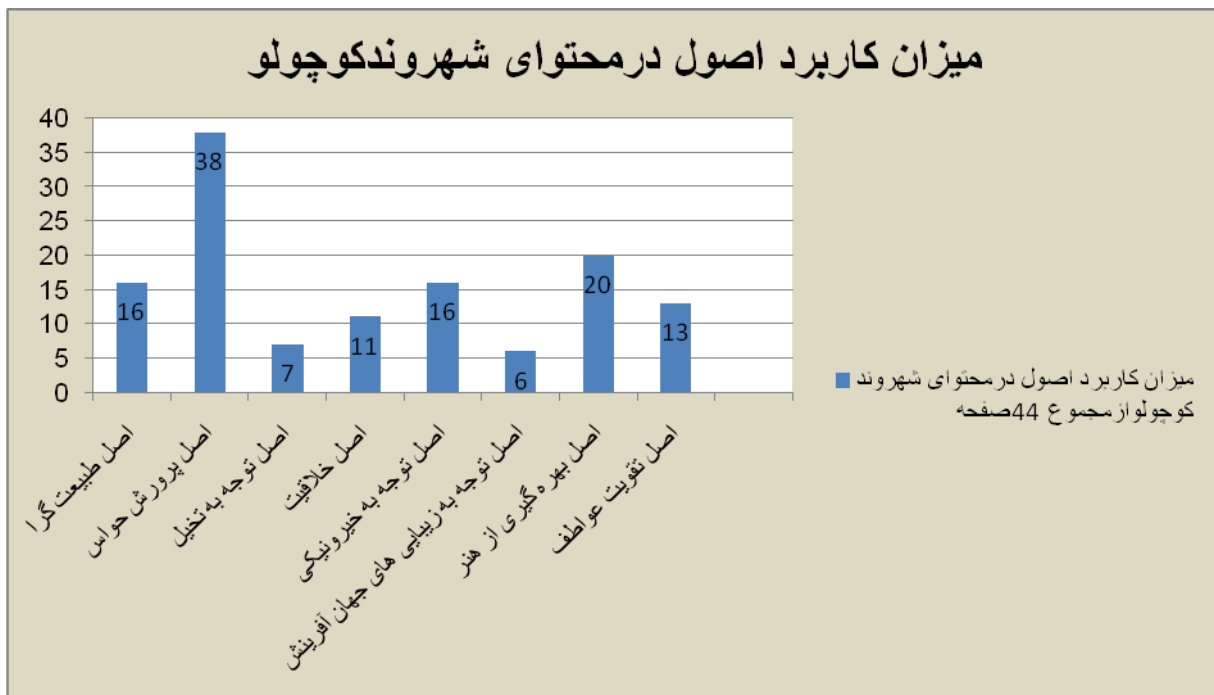
صفحه ۵۰ : از عمده اهداف این صفحه می‌توان به آشنایی نو آموزان با آب و منابع آن و نعمت‌های خداوندی اشاره نمود. در این صفحه با توجه به کیفیت پائین تصویر مولفان به دنبال روشن نمودن اهمیت آب در زندگی می‌باشند.



در راستای استفاده از اصول زیبایی شناسی ، می توان به اصل روح طبیعت گرا (آب ، رودخانه و ...) ، اصل پرورش حواس (مشاهده و تفسیر وجود آب برای زندگی) ، اصل توجه به خیر و نیکی (صرفه جویی) و اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (اشاره به نعمات خداوندی مانند آب و باران) اشاره نمود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓			✓	✓		

باتوجه به توضیحات بالا می توان نتایج آن را در قالب نمودار ذیل جمع بندی نمود:



نمودار ۴-۱ : میزان کاربرد اصول زیبایی شناسی در کتاب شهروند کوچولو

۴-۵ بررسی محتوای کتاب دنیای کودکان ۱ بر اساس اصول زیبایی شناسی

کتاب دنیای کودکان ۱ (من در خانه و آموزشگاه) در سال تحصیلی ۹۶ - ۹۵ به عنوان بخشی از بسته آموزشی نو آموزان دوره تحصیلی پیش دبستان برای استفاده در فصل پاییز تهیه و تدوین شده است و راهنمای مربی نیز ندارد .

صفحه ۸: این صفحه با عنوان روز تولد ، دارای اهدافی از جمله آشنایی با مفهوم تولد و درک پیام تصویر می باشد . عمده هدف این صفحه این است که نوآموزان ، در مورد تولد و رشد جانداران اطلاعات به دست آورده و شرایط رشد جسمی خود را تا اندازه ای درک نمایند .



از اصول کاربردی در این صفحه می توان به استفاده از اصل روح طبیعت گرا (وجود درخت و پرندگان) ، اصل پرورش حواس (مشاهده تصویر و گوش به داستان) ، اصل خلاقیت (خلق داستان و اجرای نمایش خلاق) ، اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (اشاره به زیبایی آفرینش انسان و سایر موجودات زنده) و اصل تقویت عواطف (اشاره به دعا در حق یکدیگر و رابطه والدین با فرزندان) اشاره نمود . البته با کمی اغماض می توان اصل بهره مندی از هنر (تصویری تاحدودی زیبا و قابل قبول) را در تصویر فوق مشاهده نمود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

صفحه ۱۰: مولفان در این صفحه به دنبال تبیین جایگاه پدر و مادر در زندگی افراد و توجه آنها به خالق این نعمت های بزرگ هستند. عواطف پدر و مادر در هنگام تولد و دوران رشد از بارز ترین ویژگی های فعالیت های این صفحه می باشد .



در این صفحه، اصل پرورش حواس (مشاهده تصاویر و گوش دادن به قصه)، اصل توجه به تخیل (تصور به اندازه پدر و مادر شدن)، اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (اشاره به نعمت هایی بی مانند، مانند پدردرمادر) و اصل تقویت عواطف (والدین و فرزندان) از جمله بارزترین اصول زیبایی شناسی به کار رفته می باشد.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓			✓		✓

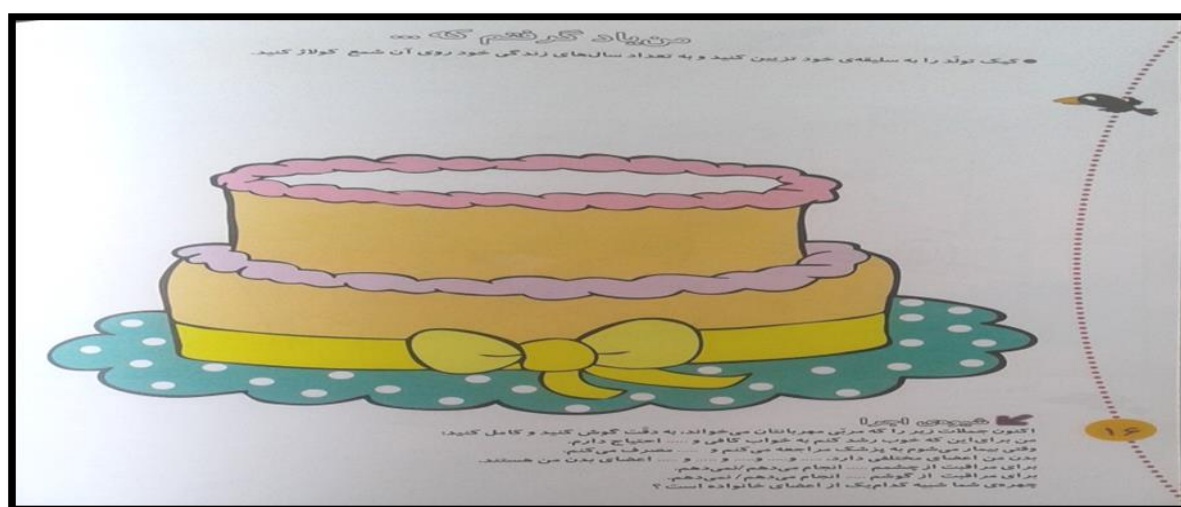
صفحه ۱۳: در صفحه فوق مولفان به دنبال آشنایی نو آموزان با حواس چند گانه و افزایش قدرت تمرکز و دقت می باشند - ابتدا اندامی که مستقیماً حواس ۵ گانه انسان را تشکیل می دهند را معرفی کرده و با فعالیت های مکمل به دنبال پی ریزی استفاده مناسب از این حواس می باشند.



اولین اصلی که در اینجا به وضوح مشاهده می شود اصل پرورش حواس می باشد و سپس فعالیت هایی که طراحی شده است می تواند نشان دهنده اصل تخیل و توجه به آن باشد. اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش با توجه به توانایی های منحصر به فرد اندامهای انسان نیز قابل توجیه است.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓			✓		

صفحه ۱۶: با عنوان " من یاد گرفتم که ... " مولفان به دنبال تکوین فرایند یادگیری می باشند - تکمیل جملات ناقص با توجه به یادگیری قبلی از جمله مهمترین فعالیت های این صفحه می باشد.



تصویر کیک تولدی که در این صفحه آمده بسیار تصنعی و بدون جذابیت است و ممکن است نو آموزان اصلاً رغبتی به دیدن آن نداشته باشند. با این توضیحات مشخص است که اصل پرورش حواس (شناخت اندام های حسی) در این صفحه قابل ذکر و از بقیه اصول مصداقی مشاهده نمی شود و تا حدودی نیز اصل بهره گیری از هنر (کولاژ شمع و تزئین کتب) قابل اغماض می باشد.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓					✓	

صفحه ۲۰: در این صفحه با عنوان " خانه ما " مؤلفان به دنبال آشنا سازی نو آموزان با محیط خانه و قسمت های مختلف آن هستند. باز هم در این صفحه از تصاویری استفاده شده که رنگ ها در آن جذابیتی ندارند و خطوط کار برده شده، نشانی از استفاده از مقوله زیبایی در خود جای نداده است. اصل بهره گیری از خلاقیت با توجه به خلاقیت نمایش خلاق، قابل ذکر است.



با دقت در محتوا و تصویر مشخص می شود که اصل پرورش حواس (مشاهده تصاویر و تشخیص مشابهت ها) را می توان در این حوزه به حساب آورد . اصل بهره گیری از هنر (استفاده از تصاویر و فعالیت نقاشی) تا حدودی رعایت شده است . در زمینه مابقی اصول ، مصداقی مشاهده نمی شود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓					✓	

صفحه ۲۲ : در این صفحه با عنوان " من مراقبم " مؤلفان در نظر دارند رعایت نکات ایمنی را در منزل به نو آموزان القاء نمایند . استفاده از کادر بسته و رنگ آمیزی نا مناسب و خط و خطوط بدون جذابیت از نکات این صفحه است .



اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص تصاویر اشیاء خطرناک) تنها اصلی است که می توان مصداق آن را ذکر نمود در زمینه ما بقی اصول مصداقی به دست نیامد .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
						✓	

صفحه ۲۴: در این صفحه، مؤلفان با تطبیق دو شیء با هم، به دنبال ایجاد تمرکز و درک مفاهیم توسط نوآموزان هستند.

باز هم تصاویر بدون جذابیت و بارنگ‌های بدون درخشش، از نکاتی است که در نگاه اول به ذهن خطور می‌کند.



اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص اختلاف در کوچه) دارای مصادیقی است که می‌توان در اینجا به آنها اشاره نمود.

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
						✓	

صفحه ۲۸: صفحه‌ای که در دست بررسی است، با عنوان "خانواده من" مؤلفان به دنبال تداعی اعضای خانواده برای نوآموزان و جلب توجه آنان به سمت خالق هستی می‌باشند. در این صفحه سعی شده از شعر، نمایش، کار دستی و بهره‌گرفته شود و به دنبال ایجاد شناخت بیشتر برای نوآموز در زمینه مفهوم خانواده است.



اصل پرورش حواس (مشاهده و تفسیر تصویر) ، اصل توجه به تخیل (خلق تصویر بر روی انگشتان دست) ، اصل خلاقیت (ساختن کاردستی و نمایش خلاق) ، اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (وجود خانواده) ، اصل بهره گیری از هنر (نقاشی و شعر) و اصل تقویت عواطف (ارتباط خانواده و اعضای آن) از مهمترین اصولی است که در این صفحه به چشم می خورد و از محدود صفحاتی می باشد که تا حدودی اکثر اصول زیبایی شناسی را رعایت کرده است.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓		✓	✓	✓

صفحه ۳۰: در این صفحه ، با عنوان " تمیز باش / عزیز باش " ، هدف آشنایی با مفهوم رعایت بهداشت و وسایل شخصی می باشد . مؤلفان در این صفحه سعی دارند که با برخی تصاویر و شعر و کار دستی ، جذابیت کار را زیاد نمایند و نو آموز مشتاق تر به موضوع مورد نظر بپردازد .



در بحث کاربرد اصول ، اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص و سایل بهداشتی)، تاحدودی اصل توجه به تخیل (جاندار پنداری اشیاء)، اصل خلاقیت (نمایش خلاق و کار دستی)، اصل بهره گیری از هنر (ساخت کار دستی و شعر خوانی) را می توان نام برد.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓			✓	

صفحه ۳۲ : مؤلفان در این صفحه با عنوان " آداب مهمانی " به دنبال جلب توجه نو آموزان رعایت آداب اجتماعی در مهمانی ها و مکان های دیگر می باشند .



اصل پرورش حواس (مشاهده تصویر و توجه به تعداد میوه ها و....)، اصل خلاقیت (نمایش خلاق)، اصل توجه به خیر و نیکی (کمک به افراد خانواده)، اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (میوه های رنگارنگ) و اصل بهره گیری از هنر (تصویر موجود نقاشی کردن) ، واصل تقویت عواطف (رفت و آمد خانوادگی و مهمانی رفتن) ، از جمله اصول قابل برداشت از این صفحه است.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓		✓	✓	✓	✓	✓

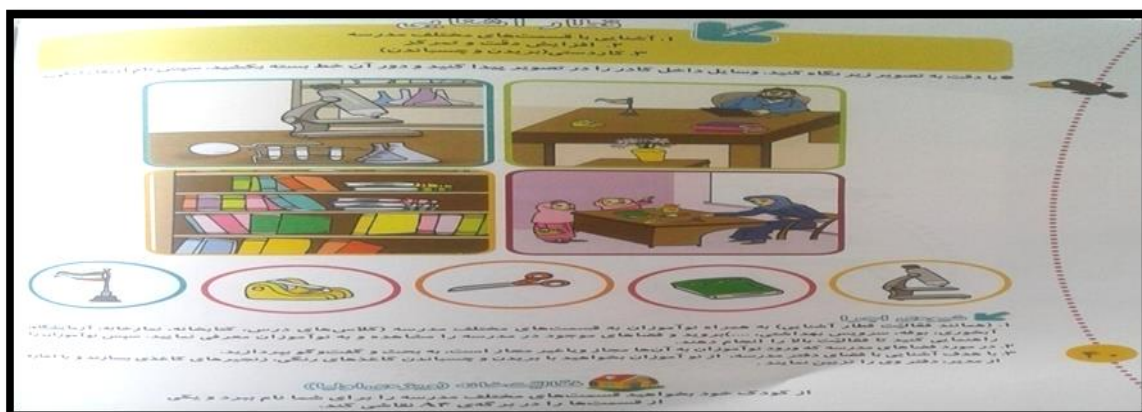
صفحه ۳۴ : در این صفحه هدف بسط و توسعه فرهنگ استفاده از آب و صرفه جویی می باشد . مؤلفان سعی دارند با نقاشی و کار دستی و داستانگویی اهمیت موضوع فوق را برای نو آموزان روشن نمایند .



اصل پرورش حواس (مشاهده تصویر و حدس ادامه داستان) ، اصل توجه به تخیل (جاندار پنداری بخار آب) ، اصل خلاقیت (ساختن کاردستی) ، اصل توجه به خیر و نیکی (صرفه جویی در مصرف آب و ...)، اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (وجود عناصری مانند آب وابر) و اصل بهره گیری از هنر (نقاشی و کار دستی) را می توان در این صفحه تا اندازه ای مشاهده نمود . البته شعر به کار رفته بسیار ابتدایی و نا موزون است و باید روی آن تأمل نمود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

صفحه ۴۰ : هدف از طرح موضوع "قطار آشنایی" آشنایی نوآموزان با قسمت های مختلف مدرسه و افزایش دقت و تمرکز می باشد.



اصل پرورش حواس (دیدن ، پیدا کردن و بریدن ، چسباندن) - اصل خلاقیت (کاردستی) از جمله اصولی است که می توان در این صفحه به آنها اشاره نمود .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
				✓		✓	

صفحه ۴۶: مولفان در این صفحه با عنوان " وقت مدرسه " به دنبال درک پذیری نو آموزان از وقت و نظم پذیری در کارها هستند. باز هم تصاویر به کار رفته جذاب و مفهوم آنها به درستی مشخص نیست.



با این حال می توان به اصول به کار رفته ذیل اشاره نمود :

اصل روح طبیعت گرا (وجود پرندگان و درختان و توجه به اوقات روز) - اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص) - اصل خلاقیت (ساختن داستان) - اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (شبانه روز، خورشید و ...) اصل تقویت عواطف (اشاره به روابط خانوادگی و روابط دوستانه).

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓		✓		✓		✓	✓

صفحه ۴۷: در این صفحه با عنوان " از درخت تا مداد " هدف، تأکید دوباره به صرفه جویی، و به خصوص بحث

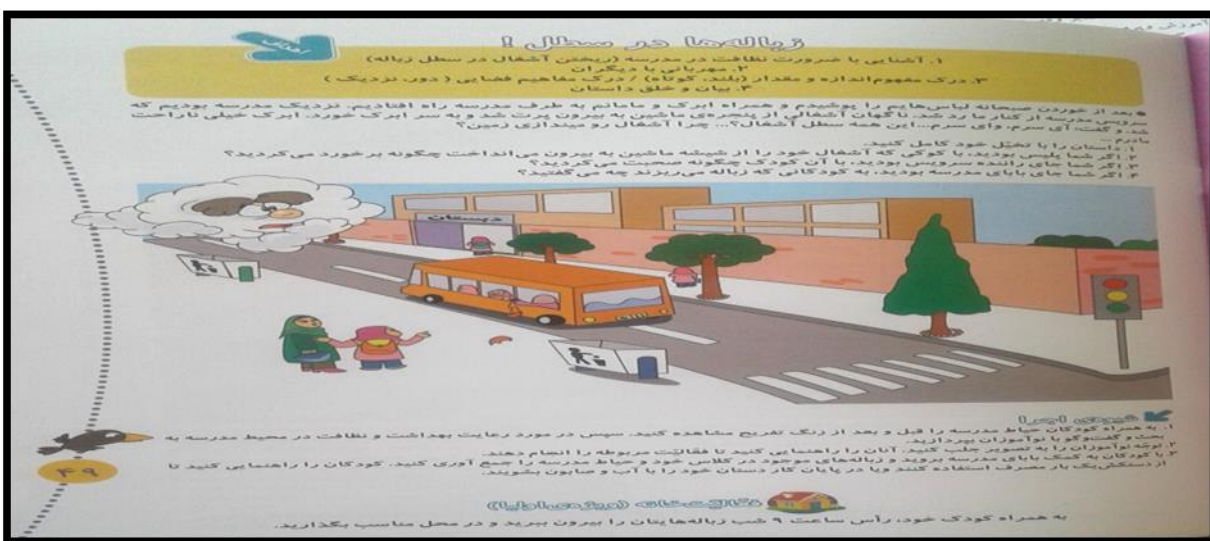
درختان و اهمیت آنها است. تصاویر و رنگ آمیزی این صفحه نیز قابل بحث است.



اما اصول به کار رفته در این صفحه شامل: اصل روح طبیعت گرا (درختان و طبیعت) - اصل پرورش حواس (مشاهده تصویر و بحث و گفت و گو) - اصل توجه به تخیل (صحبت کردن به جای درخت و ...) اصل خلاقیت (قصه گویی) - اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (درختان و ...) - اصل تقویت عواطف (طبیعت دوستی).

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓

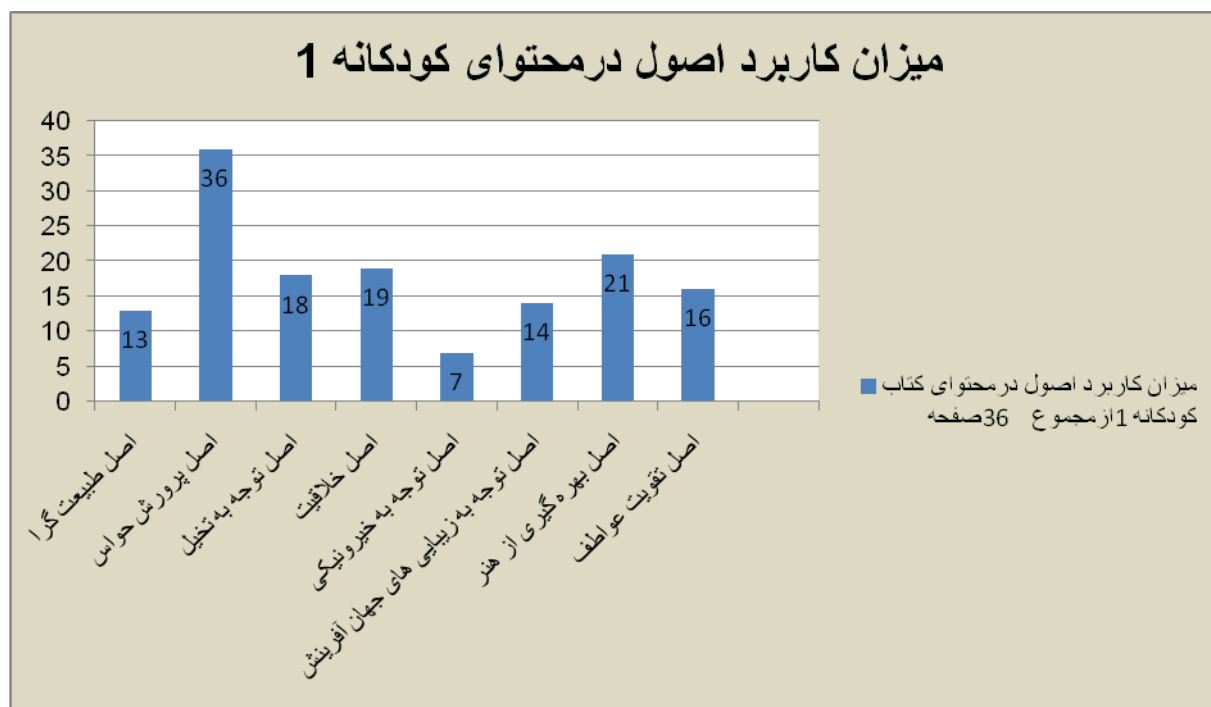
صفحه ۴۹: صفحه فوق با عنوان "زباله ها در سطل" به دنبال ایجاد درک رعایت نظافت و برخی مفاهیم مانند دور و نزدیک برای نو آموزان می باشد. در اینجا باز هم جزئی از تصاویر جذاب و لذت بخش نیست و اصول ذیل را می توان تا حدی مشاهده نمود:



اصل روح طبیعت گرا (رعایت نظافت در طبیعت) - اصل پرورش حواس (مشاهده و درک مفهوم اندازه) - اصل توجه به تخیل (جانداربخشی به ابر) - اصل توجه به خیر و نیکی (رعایت بهداشت و توجه به سایر انسان ها و پاکسازی محیط زیست)

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
			✓		✓	✓	✓

باتوجه به توضیحات بالا می توان نتایج آن را در قالب نمودار ۴-۲ جمع بندی نمود:



نمودار ۴-۲: میزان کاربرد اصول زیبایی شناسی در محتوای کتاب کودکانه ۱

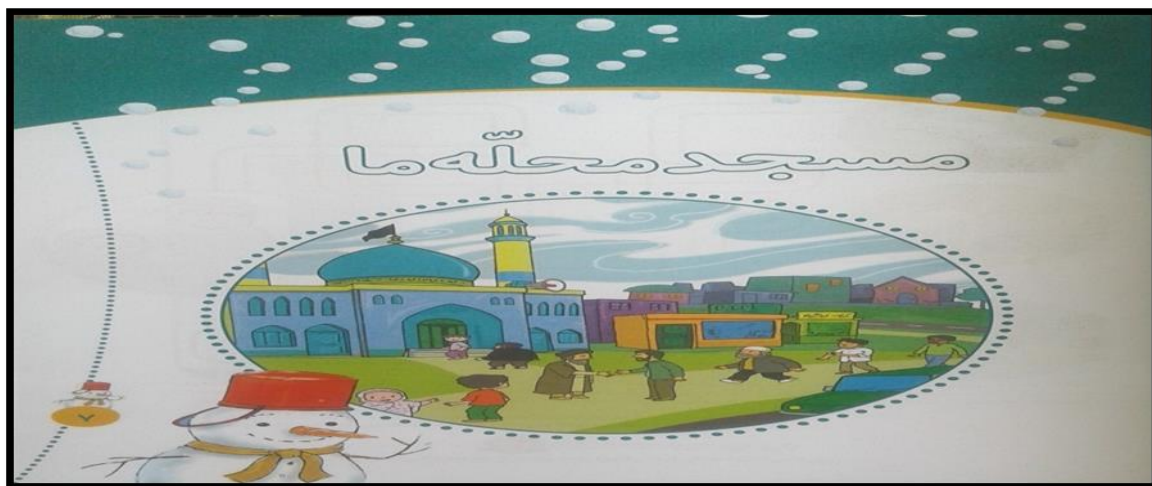
۴-۶ بررسی محتوای کتاب دنیای کودکانه ۲ باتوجه به اصول زیبایی شناسی

همانطور که گفته شد کتاب دنیای کودکانه ۲ (در سرزمین من) در سال تحصیلی ۹۶ - ۹۵ در فصل زمستان به عنوان بخشی از بسته آموزشی نوآموزان پیش دبستان تهیه و تدوین شد و این کتاب هم راهنمای مربی ندارد .

در این قسمت نیز به بررسی میزان کاربرد اصول زیبایی شناسی در این کتاب می پردازیم :

صفحه ۷: این صفحه با عنوان "مسجد محله ما" به دنبال تبیین جایگاه مسجد در دین اسلام و انس با این مکان توسط

نوآموزان است و به دنبال نشان دادن روابط بین افراد و نوع اقدامات داخل آن می باشد .



از اصول زیبایی شناختی این صفحه از کتاب می توان به اصل پرورش حواس (مشاهده و تفسیر) - اصل توجه به خیر و نیکی (نمازجماعت خواندن) - اصل بهره گیری از هنر(تصویر موجود) و اصل تقویت عواطف(ایجاد ارتباط صمیمانه میان نمازگزاران) اشاره نمود .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓			✓		✓	✓

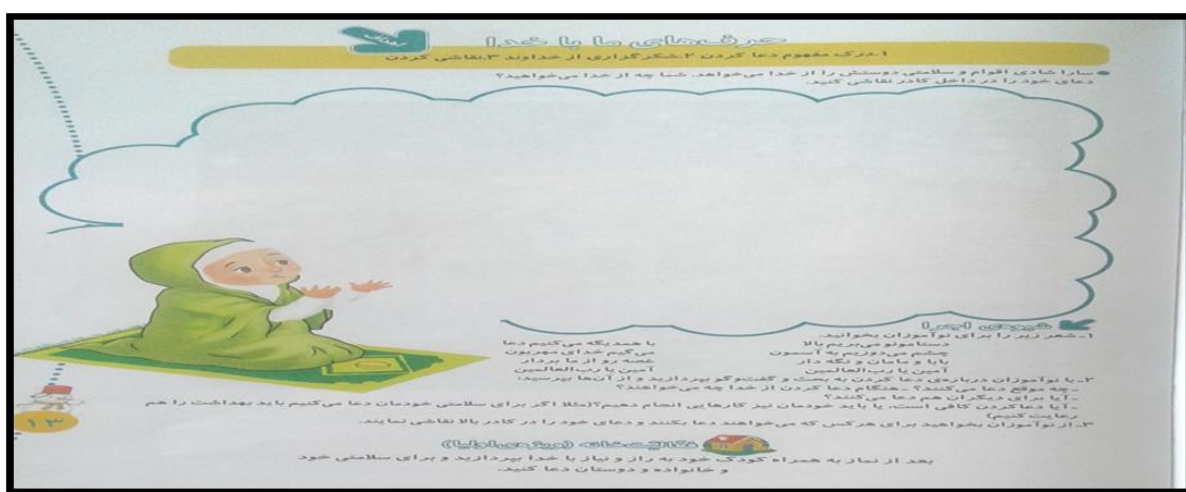
صفحه ۱۰: در این صفحه با عنوان "می خواهیم وضو بگیریم" مولفان به دنبال تبیین جایگاه وضو در نماز و حفظ اشعار موزون هستند . مراحل وضو گرفتن و دلایل نماز خواندن در این صفحه به نو آموزان انتقال داده می شود . نو آموزان در این صفحه سعی می کنند اشعار مد نظر را حفظ کرده و با هم بخوانند .



در این صفحه اصول زیبایی شناختی مانند اصل پرورش حواس(مشاهده تصویر و تشخیص مراحل وضو گرفتن) - اصل بهره گیری از هنر (هنر شعر خوانی و وجود تصویر فوق) را می توان به شمار آورد و همچنین توجه بچه ها به وضو و نماز خواندن در راستای اصل توجه به خیر و نیکی قابل تأمل است .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓			✓		✓	

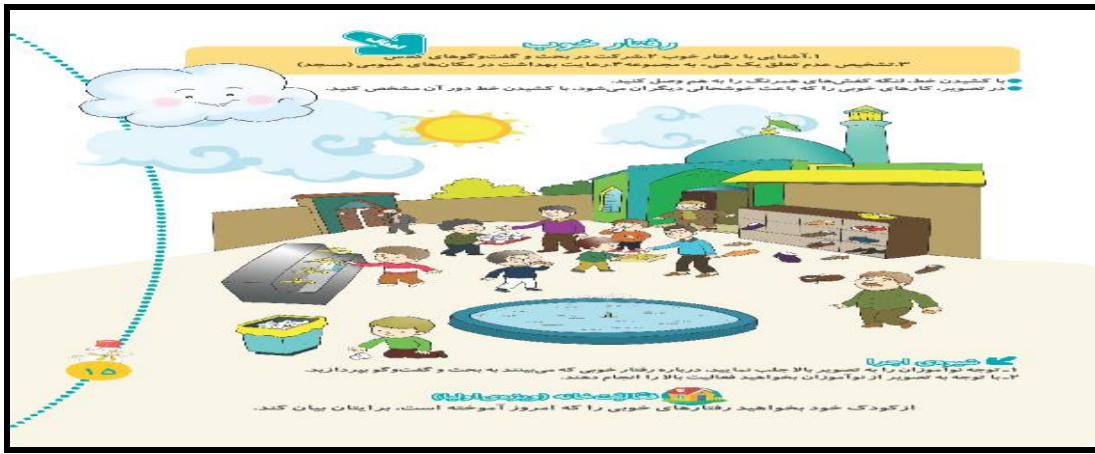
صفحه ۱۳ : این صفحه با عنوان "حرف های ما با خدا" به دنبال درک مفهوم دعا کردن و شکر گذاری از خداوند است . در این صفحه فواید و آثار دعا برای نو آموزان به زبانی ساده و در قالب نقاشی و شعر گفته می شود .



اصول زیبایی شناختی که می توان در این صفحه مصداق های آن را مشاهده نمود شامل : اصل پرورش حواس(مشاهده تصویر) - اصل توجه به تخیل(تصور کردن دعا) - اصل خلاقیت(تبدیل دعا در قالب نقاشی) - اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش(توفیق عبادت واصل سلامتی) ، اصل بهره گیری از هنر(نقاشی کردن و شعر خواندن) و اصل تقویت عواطف (ارتباط عاطفی با خداوند از راه دعا و دعای سلامتی برای خانواده و دوستان) می باشد .

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓		✓	✓	✓

صفحه ۱۵ : مولفان در این صفحه با عنوان " رفتار خوب " به دنبال آشنایی نو آموزان با مصداق های رفتار خوب در محلهایی مانند مساجد هستند و آنها را به ایجاد رفتار مناسب برای خوشحالی دیگران تشویق می کنند .



اصول زیبایی شناختی این صفحه : اصل روح طبیعت گرا (وجود عناصری مانند خورشید ، ابر و درختان) - اصل پرورش حواس(مشاهده و تشخیص) - اصل توجه به خیر و نیکی(حضور درمسجد ، پذیرایی از نمازگزاران و جمع آوری زباله) - اصل تقویت عواطف(نوع دوستی) - اصل توجه به تخیل (ابر دارای چهره)

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓		✓			✓

صفحه ۱۸ : در این صفحه با عنوان "می خوام برم مغازه" مولفان به دنبال تبیین آداب خرید کردن برای نو آموزان و افزایش مهارت خرید در بین آنهاست .

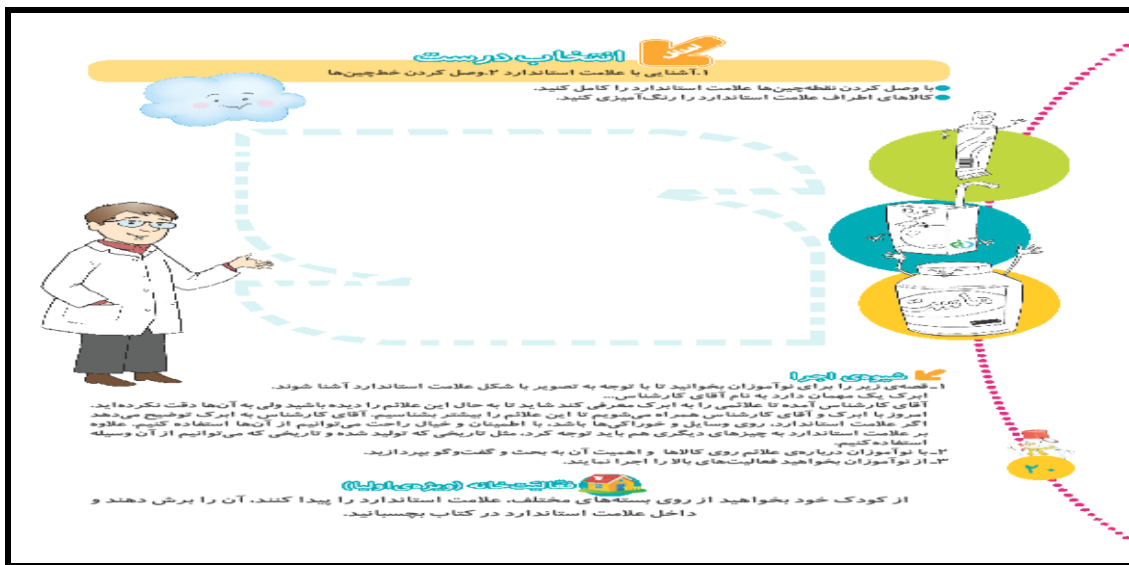


اصول زیبایی شناختی مد نظر شامل : اصل پرورش حواس(مشاهده و تشخیص) - اصل توجه به تخیل(خیالپردازی در جهت تصور وسایل مورد نیاز) - اصل خلاقیت (نمایش خلاق) - اصل بهره گیری از هنر (نقاشی ، کار دستی) - اصل تقویت عواطف (حضور والدین)

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓	✓			✓	✓	✓	

صفحه ۲۰ : در این صفحه با عنوان "انتخاب درست" مولفان در صدد آشنایی نو آموزان با علامت استاندارد و خاصیت های

این علامت روی اجناس می باشند . فعالیت هایی مانند بحث و گفت گو و رنگ آمیزی در این صفحه مورد انتظار است .



اصول زیبایی شناختی موجود در این صفحه، اصل پرورش حواس (مشاهده و درک علامت استاندارد) ، اصل توجه به

تخیل (جاندار پنداری) ، اصل بهره‌گیری از هنر (رنگ آمیزی) .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره‌گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی‌های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
	✓				✓	✓	

صفحه ۲۳ : در این صفحه با عنوان "در بانک" هدف آشنایی نو آموزان با مفهوم پس انداز و افزایش دقت و تمرکز است .

باز هم جذابیت تصاویر چندان به چشم نمی خورد و رنگ های مات و بدون جذابیت اولین موردی هست که به چشم می

خورد .

در یادگی
 ۱. آشنایی نوآموزان با مفهوم پس انداز در بانک
 ۲. ساختن کاردرستی

به تصاویر به دقت نگاه کنید. اختلاف موجود در آن را پیدا کرده و علامت کنید.

تفاوت‌ها:

- ۱- شخصی زرد را برای نوآموزان بخوانید، خواهرم همیشه دوست داشت یک رایانه داشته باشد. او هر روز مقداری از پولهایش را داخل فلک می انداخت تا اینکه فلک پر شد. خواهرم تصمیم گرفت پولهایش را در جای بهتری پس انداز کند. برای همین از مادرم خواست، فردا صبح به بانک بروند تا برایش حساب پس اندازی باز کنند. از خواهرم پرسیدم چرا پولهایش را در بانک می گذاری؟
- ۲- با پدات فضا از نوآموزان بخواهید پاسخ سوال را حدس بزنند، سپس با توجه به ضرورت پس انداز و حفظ و نگهداری پول با آنجا به بیست و گشتوگو گشتیم گو بپردازید.
- ۳- با وسایل دور ریختنی مانند قوطی درب دار مگوا، چسب و غیره یک فلک برای پس انداز پولها پشان درست کنند.

تفاوت‌ها (توجه کنید)

آیا پس انداز کردن را تا به حال به کودک خود یاد داده اید؟ از کودک خود پرسید با پولهای پس انداز شده چه چیزی دوست دارد بخرد، آن را در برکه ۸۴ نقاشی کنید.

اصول زیبایی شناختی مورد نظر شامل: اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص) - اصل خلاقیت (ساختن فلک) می باشد.

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓				

صفحه ۲۵: مولفان در این صفحه با عنوان "هر کسی کار خودش، دنبال ابزار خودش" به دنبال آشنایی نو آموزان با ابزار مشاغل و افزایش دقت و تمرکز هستند. خطوط بسیار درهم و پیچیده عدم جذابیت نوع تصاویر برای نو آموزان مشکل ساز خواهد بود.

هر کسی کار خودش دنبال ابزار خودش

۱. آشنایی با ابزار مشاغل ۲. افزایش دقت و تمرکز
۳. افزایش کنجینه لغات ۴. شرکت در نمایش خلاق

با توجه به رنگ خانه‌ها، از میان خطوط ابزار هر شغل را پیدا کنید و آن‌ها را رنگ کنید.

کایه‌های ایران

۱- در قالب یکی از مشاغل بالا برای نوآموزان ایفای نقش کنید و نوآموزان را با ابزار آن شغل و نحوه کار با آن آشنا کنید.
۲- نقشی مشاغل مختلف را به نوآموزان بدهید و از آن‌ها بخواهید با ابزاری متفاوت از ابزار آن شغل، به ایفای نقش بپردازند.
(مثلاً خیاط به جای قیچی از اره استفاده نماید)
۳- نوآموزان را راهنمایی کنید تا با انجام فعالیت بالا، ابزارهای مربوط به هر شغل را متناسب با رنگ کادر، رنگ آمیزی نمایند.

شماره‌خانه (موضوعات)

در مورد شغل خود با کودکان صحبت کنید و از او بخواهید نقاشی مربوط به آن را بکشد و در یک نمایشگاه کلاسی در مورد آن برای دوستان خود توضیح دهد.

اصول زیبایی شناسی مد نظر، اصل پرورش حواس (مشاهده و تشخیص) - اصل توجه به تخیل (جابجایی وسایل شغل های مختلف) - اصل خلاقیت (نمایش خلاق) - اصل بهره گیری از هنر (رنگ آمیزی و نقاشی).

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
	✓	✓	✓			✓	

صفحه ۳۰: در این صفحه با عنوان " نقشه ایران " مولفان به دنبال آشنا نمودن نوآموزان با شکل های ظاهری نقشه ایران اسلامی هستند .

نقشه ایران

۱. آشنایی با شکل ظاهری نقشه ایران ۲. شناخت، تقویت علاقه و احترام به نواحی ملی
۳. افزایش کنجینه لغات

نقشه زیر را با وصل کردن تکه‌هایش کامل کنید.

با توجه به راهنمای نقشه آن را رنگ بزنید.

کایه‌های ایران

۱- کشور ایران زیبا را برای نوآموزان بخواهید.
زیبا زیبا دنیا بی
سوی کوه و جنگل داری
هم باغ و بوستان داری
من این خاکت را دوست دارم
من این خاکت را دوست دارم
۲- در مورد نقشه ایران و قسمت‌های مختلف آن، کوه، دریا، جنگل و ... با نوآموزان به بحث و گفتگو بپردازید.
۳- با توجه به راهنمای نقشه از نوآموزان بخواهید فعالیت بالا را انجام دهند.

شماره‌خانه (موضوعات)

از کودک خود بخواهید در برگه A نقاشی از کوه، دریا، جنگل و صحرا بکشد.

اصول مورد مشاهده در این صفحه، اصل روح طبیعت گرا (استفاده از تصاویر کوه و دشت و جنگل و حیوانات) - اصل پرورش حواس (مشاهده و گفت و گو) - اصل توجه به تخیل (تصور آب و هوای ایران) - اصل خلاقیت (ساخت جمله) - اصل بهره گیری از هنر (نقاشی و رنگ آمیزی) - اصل تقویت عواطف، علاقه و احترام به کشور ایران.

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓	✓			✓	✓	✓	✓

صفحه ۳۳: در این صفحه با عنوان "جشن پیروزی" مؤلفان به دنبال آشنایی بیشتر نو آموزان با مراسم های ملی - مذهبی و احیای هویت اسلامی - ایرانی نو آموزان می باشند. مانند خیلی از صفحات دیگر در این صفحه نیز تصاویر بدون جذابیت و رنگ های مات استفاده شده است که از کیفیت کار کاسته است.



اصول زیبایی شناسی موجود شامل: اصل پرورش حواس (مشاهده و استفاده از اثر انگشت) - اصل تقویت عواطف (افزایش علاقه به حضور در مراسم ها و مناسبت ها).

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓						✓	

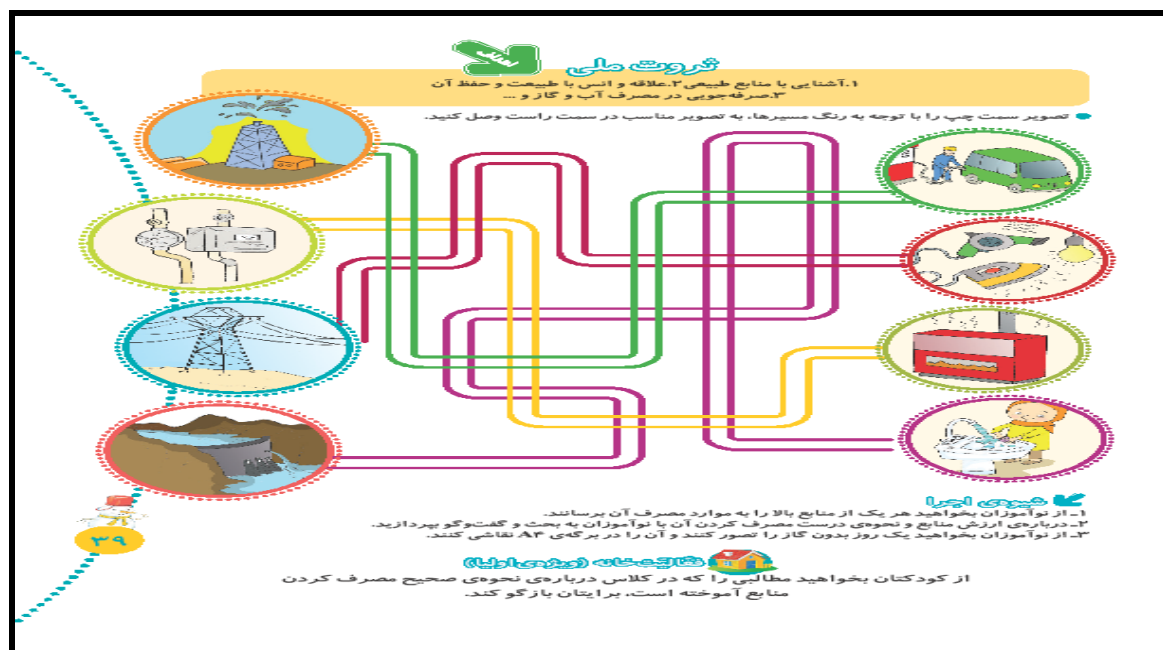
صفحه ۳۶: در این صفحه با عنوان "لباس محلی" مؤلفان به دنبال معرفی اقوام ایرانی به نو آموزان هستند و به دنبال ادراک رابطه جزء و کل توسط آنها می باشند. با توجه به فعالیتی که گفته شده، اصل تصویر اشتباه بوده و باید جا به جا شود.



اصول به کار رفته در متن صفحه و تصاویر حاشیه ای ، اصل پرورش حواس(مشاهده ، تفسیر وگفت وگو)اصل تقویت عواطف (علاقه به سایر اقوام ایران) .

اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
✓						✓	

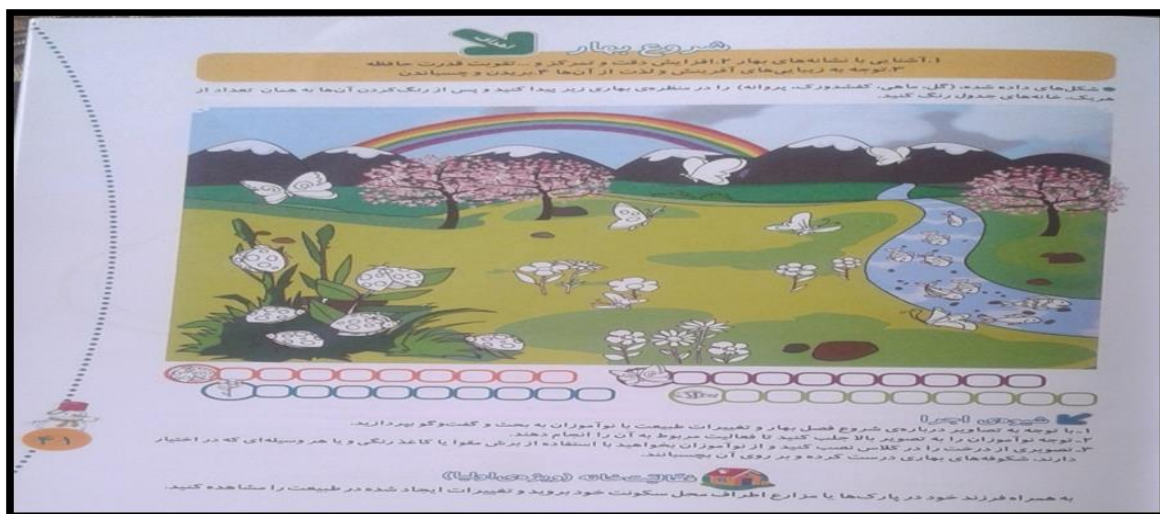
صفحه ۳۹ : مؤلفان در این صفحه با عنوان "ثروت ملی" به دنبال آشنایی نو آموزان با منابع طبیعی و نحوه استفاده و مراقبت از آنها می باشند . باز هم تصاویر از کیفیت مناسبی برخوردار نیستند .



اصول زیبایی شناسی مد نظر: اصل روح طبیعت گرا (به تصویر کشیدن نفت، گاز، آب و کوه) - اصل پرورش حواس (مشاهده و گفت و گو) - اصل توجه به تخیل (تصور یک روز بدون گاز) - اصل بهره گیری از هنر (نقاشی کردن) - اصل تقویت عواطف (علاقه و انس به طبیعت و نگهداری مناسب از عناصر طبیعت).

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓				✓	✓

صفحه ۴۱: در این صفحه با عنوان "شروع بهار" مؤلفان به دنبال تبیین زیبایی های بهار و افزایش دقت و تمرکز نو آموزان می باشند.



اصل روح طبیعت گرا (وجود عناصر طبیعی) - اصل پرورش حواس (مشاهده و گفت و گو) - اصل خلاقیت (استفاده از مقوا کاغذ در ساخت درختان و شکوفه های بهاری) - اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش (وجود نعمات خداوندی مانند کوه و دشت و...) - اصل بهره گیری از هنر (کاردستی و رنگ آمیزی).

اصل روح طبیعت گرا	اصل پرورش حواس	اصل توجه به تخیل	اصل خلاقیت	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل بهره گیری از هنر	اصل تقویت عواطف
✓	✓	✓	✓		✓	✓	

میزان کاربرد اصول در محتوای کتاب کودکانه 2



نمودار ۳-۴: نمودار میزان کاربرد اصول زیبایی شناسی در محتوای کتاب کودکانه ۲

فصل پنجم

(نتیجه گیری و پیشنهادات)

همانطور که قبلاً گفته شد هدف این پژوهش، نقد و تحلیل محتوای کتاب‌های پیش دبستانی شهرستانهای استان تهران بر اساس اصول زیبایی‌شناختی تربیت برگرفته از مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بوده است.

برای رسیدن به این هدف اساسی، پژوهشگر مراحل و مقدماتی را در نظر گرفت و اکنون در فصل پنجم نتایج آنها مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در راستای پاسخ به پرسش اول این پژوهش (اصول زیبایی‌شناختی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین کدامند؟) دیدگاه‌ها، نظرات و اقدامات موجود در زیبایی‌شناختی، از ابتدا تا کنون، مورد بررسی قرار گرفت. همانطور که گفته شد فیلسوفان در عرصه زیبایی و زیبایی‌شناسی دارای دیدگاه‌ها و نظرات متفاوت و ارزنده‌ای بوده‌اند، در جایی که برخی از آنان ماهیت زیبایی را، ذهنی صرف می‌دانستند و جایگاه عینیت را در آن کمرنگ به حساب می‌آوردند و عقیده داشتند که در این دیدگاه، زیبایی بر اساس نظر ناظر مشخص می‌شود. اما در مقابل، برخی دیگر، به بعد عینی زیبایی عقیده داشته و لذت بخش بودن دیده‌ها را مصداق زیبایی می‌خوانند و به ظاهر مورد توجه خاصی می‌شود.^{۲۷}

در این بین نیز برخی دیدگاه‌ها حد واسط را در نظر گرفته و زیبایی را هم دارای بعد ذهنی و هم بعد عینی قلمداد می‌کنند. دین مبین اسلام که خداوند را زیبا و خالق زیبایی معرفی می‌نماید به واسطی بودن مفهوم زیبایی رأی می‌دهد. نظریه‌هایی همچون زیبایی‌شناسی مبتنی بر اصالت عقل و مبتنی بر اصالت تجربه مورد بررسی قرار گرفت. همانطور که عنوان گردید منشأ زیبایی‌شناسی هم ذهن می‌باشد و هم تجربه و ارتباط و هماهنگی میان قوانین طبیعی موجب احساس لذت برای انسان می‌گردد. زیبایی‌های طبیعی را می‌توان با لذت بردن از پدیده‌های طبیعی مطرح نمود و زیبایی‌های هنری نیز باید طوری خلق شوند بدون تقلید از طبیعت، طبیعی به نظر آیند.^{۲۸}

^{۲۷} رجوع شود به فصل دوم، قسمت رویکردهای مطرح زیبایی‌شناسی

^{۲۸} رجوع شود به فصل دوم، قسمت منشاء زیبایی‌شناسی

با این اوصاف ویژگی هایی در زمینه زیبایی به دست می آید که می توان به عینی بودن ، ذهنی بودن ، تجربی بودن ، عینی-ذهنی بودن ، مبتنی بر اصالت عقل بودن ، طبیعی بودن و اشاره نمود ، در این بین نیز به وجود حواس و تخیل در باب لذت بخش بودن عناصر زیبایی نیز توجه شده است.

در ادامه محتوای مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ، به دلیل یافتن مصادیق زیبایی شناختی مورد بررسی و کنکاش قرار گرفت . در بررسی سند فوق ، اهداف و مبانی زیبایی شناختی به دست آمده ، پس از تحلیل های مقدماتی منتج به نتیجه شد و اصول زیبایی شناختی از درون آن بیرون کشیده شد . این اصول در تناظر با مبانی ، در جدولی ثبت گردید . در هنگام بررسی سند فوق ، مشخص گردید که با توجه به اهمیت ساحت تربیت زیبایی شناختی ، متأسفانه خلأیی در تعاریف و مصادیق آن وجود دارد . در بحث اهداف و مبانی زیبایی شناسی ، به طور واضح جایگاه دوره های مختلف تحصیلی مشخص نشده است و ضرورتاً باید از جمع اهداف و مبانی ذکر ، با توجه به ویژگی های رشد کودکان در سن مد نظر ، برداشت هایی انجام شود که ممکن است انجام کار به طور ایده آل محقق نگردد . پایه و اساس بودن دوره پیش دبستان ، این موضوع را القاء می کند که در هر قسمت از ساحت های تربیتی می بایست به طور جدا گانه و با مصادیق واضح و روشن ، به مخاطبان این دوره خوراک فکری تزریق گردد. می بایست در هر حوزه از زیبایی شناسی ، مصادیقی ذکر گردد و کار شناسانی در حوزه خلاقیت ، هنر و ... حضور داشته باشند که در این حوزه ها برای شفاف سازی ، نظراتی را ارائه نمایند و از نظرات آنها به خوبی بهره برداری گردد و این رونق تحول مد نظر خواهد بود .

در ادامه نیز، برای پاسخ به پرسش (آیا محتوای کتابهای پیش دبستانی شهرستان های استان تهران با مؤلفه های زیبایی شناختی ، مطابقت دارند یا خیر؟) ابتدا سه عنوان کتاب (کتاب شهروند کوچولو ، دنیای کودکان ۱ و دنیای کودکان ۲) تعیین گردیدند . سپس صفحه به صفحه ، محتواهای مدنظر با اصول زیبایی شناختی به دست آمده مطابقت داده شدند که نتایج آن در ادامه این فصل تحلیل خواهد شد .

۵-۲ پاسخ به پرسش های پژوهش :

سؤال اول : « اصول زیبایی شناختی تربیت ، با توجه به مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کدامند ؟ »

بهره مندی از روش استنتاج ضمنی و به دنبال پاسخ به این پرسش، پژوهشگر در ابتدا مؤلفه های زیبایی شناختی سایر فلاسفه و اندیشمندان را مورد بررسی قرار داد. از آنجا که دین مبین اسلام نیز، سر لوحه تمام افکار و اقدامات این سرزمین است به بحث زیبایی در قرآن کریم نیز پرداخته شد، اما در ادامه با توجه به رویکرد سیستم آموزشی کشور ایران، به دنبال تحقق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش می باشد، مبانی نظری این سند محور قرار گرفت و اهداف و مبانی ساحت زیبایی شناختی تعریف شده در این سند مورد بررسی و کنکاش قرار گرفت.

البته تمامی مبنا های به دست آمده در شرایط سنی کودکان مد نظر قرار نداشت و سعی بر آن بود با توجه به شرایط سنی کودکان حاضر در دوره پیش دبستان، مبنا های مد نظر قرار بگیرد که قابلیت استفاده در محتوای کتاب های این دوره را داشته باشد.

پس از بررسی های انجام شده، اصول زیبایی شناختی تربیت مستمر در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش به تفکیک شامل موارد ذیل هستند:

۱- اصل روح طبیعت گرا: که در این اصل فراهم نمودن زمینه های تماس کودک با طبیعت مورد تأکید قرار گرفته است. با توجه به این اصل، در راستای درک پدیده های طبیعی می بایست زمینه تجربه پذیری کودک از طبیعت را بالا برد.

۲- اصل پرورش حواس: در این اصل توجه به درک کودکان از طریق حواس، مورد تأکید قرار گرفته است. آنچه که توسط حواس دریافت می شود دارای عینیت است و این عینیت به دنبال زیبایی در نظم ها و هماهنگی ها است. توازن برقرار کردن میان اشیاء، رنگ ها و ترکیب ها، موجب تقویت ذائقه ی زیبایی خواهد شد. (گلسرخی، ۱۳۸۹، ص ۵۷)

۳- اصل توجه به تخیل: در این اصل باید زمینه های پرورش تخیل و قوه خیال را در کودکان فراهم نمود. مهر محمدی به نقل از آیزنر (۱۳۸۹) می گوید: "تخیل را می توان پشتوانه ای برای برقراری ارتباط در نظر گرفت، تبادل معنا ها ولی به صورتی نا متعارف، بازنمایی دانش یا اشکال هنری، قسمتی از زیبایی شناختی هستند."

۴ - اصل خلاقیت : "این اصل عنصری مهم در حیطه برنامه درسی است ." (فرمهبینی ، ۱۳۸۹ ، ص ۲۰۷) کشف کردن و ساختن و هنر های نو و بدیع (البته از منظر خود کودک) احساس لذت کودک را بالا برده و زیبایی این احساس در ذهن او ماندگار خواهد شد .

پژوهشگران معتقدند که تمام انسان ها ، در دوران کودکی دارای استعداد خلاق هستند ، ولی با این وجود ، نبود محیطی مناسب و بی توجهی و عدم پرورش این قابلیت ، جلوه گر شدن آن را مانع خواهد شد . در هر اجتماعی ، بودن افراد خلاق حائز اهمیت است ، به این دلیل که در دوران تغییرات اساسی ، نیاز به راه حل های خلاقانه برای رویا رویی با مسائل و مشکلات احتمالی آینده وجود دارد . (حسینی ، ۱۳۸۷ ، ص ۱۰۳)

در پرورش عنصر خلاقیت سه عامل مهم دخیل است که معلم ، دانش آموز و برنامه درسی را شامل می شود . برنامه درسی دارای ساختاری به نام محتواست ، غفلت از آن موجب دورماندن از اهداف یادگیری خلاق خواهد شد . (حسینی ، ۱۳۸۷ ، ص ۱۰۴)

۵ - اصل توجه به خیر و نیکی : همانطور که گفته شد بین دو امر خیر و زیبایی ، رابطه تألیفی وجود دارد و وجود خیر و نیکی انسان را به ذوق آورده و به زیبایی علاقمند تر می کند . اخلاقیتی که در خیر و نیکی است موجب زیبا شدن امور فوق می شود .

۶ - اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش : خداوند زیباست ، زیبایی را دوست دارد و خالق زیبایی هاست پس توجه به جهان آفرینش ، درک زیبایی را بالا تر خواهد برد .

۷ - اصل بهره گیری از هنر : خلق آثار هنری در قالب نقاشی و رنگ آمیزی آن و استفاده از تصاویر جذاب ، منظم و منسجم ، زیبایی را افزایش داده و فطرت پاک بشر ، که خاستگاه هنر است ، را صیقل می دهد و زیبایی معنوی را تداعی می کند .

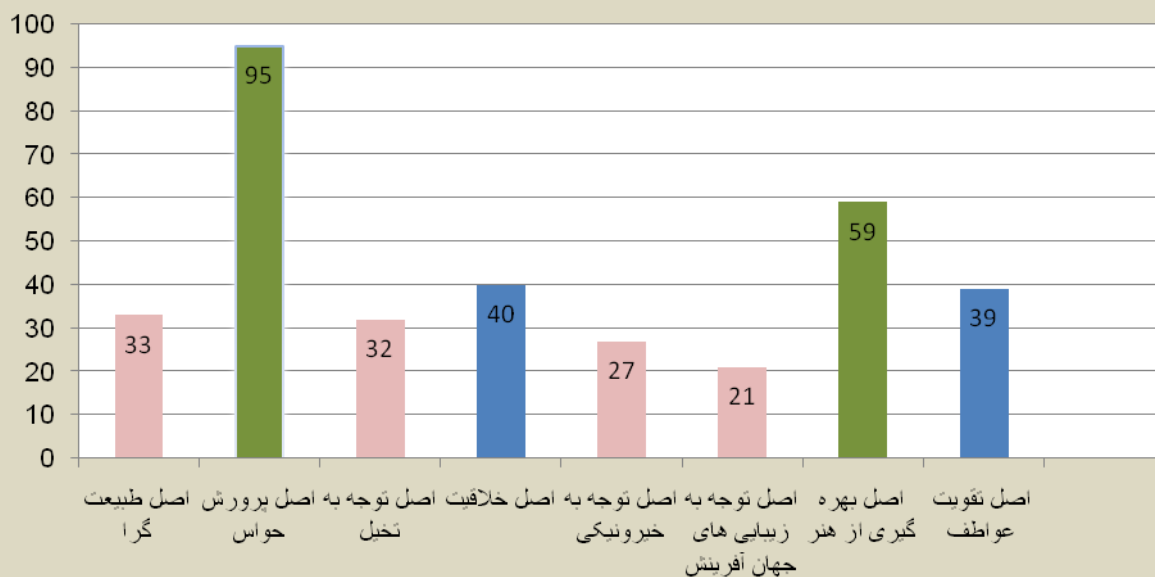
۸ - اصل تقویت عواطف : ابراز احساسات و عواطف ، موجب تقویت ذوق زیبایی شناسی خواهد شد . خانواده ، اطرافیان ، دوستان و جامعه می توانند القا گر این عاطفه باشند به شرطی که به درستی و در جایگاه مناسبی ، مورد استفاده قرار گیرد .

اصول ذکر شده، بر گرفته از استنتاج ضمنی پژوهشگر در محتوای مبانی نظر سند مذکور بوده و ممکن است در برخی موارد حق مطلب ادا نشده باشد. البته استفاده از مبانی نظری سند تحول بنیادین به دلیل مرجع بودن برای تمام فعالیت های پیش روی آموزش و پرورش در این پژوهش لحاظ گردیده است. نقاط قوت مبانی نظری سند را می توان اینگونه عنوان نمود:-تهیه سند بر اساس آرمان ها و ایدئولوژی حاکم بر جامعه- توجه به همه ساحت ها و ابعاد تربیت دینی - تاثیر عوامل اجتماعی در تربیت دینی. اما این مبانی دارای نقاط ضعفی نیز می باشد:-عدم انطباق مفاهیم دینی و قرآن و سند تحول- استفاده از اهداف حصولی به جای اهداف عملیاتی - نبود کلمه تقوا در سند - محدودیت در بررسی شاخص های عملکردی - تحلیل وضع موجود- راهکارها هم بسیار کلی هستند.

سؤال دوم:"محتوای کتاب های پیش دبستانی شهرستانهای استان تهران، تاچه میزان مؤلفه های زیبایی شناسی مذکور را دارد؟"

برای پاسخ به این سؤال ، از روش تحلیل محتوای قیاسی استفاده گردید . پاسخ به این سؤال از راه بررسی محتوای سه کتاب موجود در دوره پیش دبستانی (شهروند کوچولو ، کودکانه ۱ و کودکانه ۲) به دست آمد . تمام صفحات کتاب های مذکور طبق جداول موجود در قسمت ضمیمه ، مورد تحلیل قرار گرفت و میزان به کار گیری اصول زیبایی شناختی تربیت در محتوا های مورد نظر ، مشخص گردید .

درصد میزان کاربرد اصول در محتوای 3 کتاب پیش دبستان



جدول ۵-۱: درصد میزان کاربرد اصول در محتوای 3 کتاب دوره پیش دبستان

جمع بندی یافته ها بعد از بررسی محتوای مورد نظر طبق جدول ۵-۱، نشان دهنده ی این است که در محتوای کتاب های مذکور، مؤلفان کتاب های فوق، به " اصل تقویت حواس " و " اصل بهره گیری از هنر " به طور قابل قبولی پرداخته اند و در نظر گرفته اند. از سویی دیگر " اصل خلاقیت " و " اصل تقویت عواطف " دارای مصداق های کمتری بوده و در حد متوسط به آنها پرداخته شده است. اما در مورد " اصل روح طبیعت گرا "، " اصل توجه به تخیل "، " اصل توجه به خیر و نیکی " و " اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش " مصداق ها بسیار محدود بوده و این اصول مورد غفلت قرار گرفته اند.

تصاویر واقع گرای بسیار زیاد که باعث کاهش تخیل و خلاقیت می شود، رنگ آمیزی های بدون جذابیت، نبود دید فلسفی منسجم در تألیف این کتاب ها و عدم حضور مشاورانی در زمینه پرورش خلاقیت، از نکاتی است که به نظر می رسد مورد غفلت مؤلفان و دست اندرکاران این حوزه قرار گرفته است.

استفاده مناسب از اصول استخراج شده در محتوای کتاب های دوره پیش دبستان لذت یادگیری را بیشتر کرده و باعث تحریک نوآموز برای یادگیری خواهد بود. در این راه باید این نکته را در نظر داشته باشیم که لذت کودکی را در کودکان دوره پیش دبستان را از آنها نگیریم. کودک روش های دیدن، شنیدن، فکر کردن و احساس کردن

خاص خود را دارد که اخلاق در آن باعث اخلاق در تربیت او خواهد شد. کودکان می بایست از حضور در فرآیند یادگیری، لذت ببرند و این کار سهل و ساده ای نیست. محتوای آموزشی در خور و مناسب آن ها این لذت را محقق خواهد کرد. اصول زیبایی شناختی تربیت می بایست در محتوا و زمان آموزش آن ها لحاظ گردد تا نتیجه این اقوام نسل آینده را خلاق، احساسی، هنرمند و... به بار آورد.

با دادن مسئولیت به نو آموزان افرادی با حس اعتماد به نفس بالا به دست خواهد آمد، که بروز خلاقیت در استعدادهایشان نتیجه این اعتماد خواهد بود. ویلیامز (۱۹۷۰) اصولی را برای پرورش تفکر خلاق عنوان می دارد که می توان به برخی از آنها اشاره نمود: استفاده از مغایرت ها، استفاده از تمثیل ها، تقویت تفکر ابتکاری، ایجاد فرصت هایی برای حالت شهودی، توجه به زندگی افراد خلاق، تأکید بر مهارت های ادراکی، ایجاد محیطی برای ارائه پاسخ های غیر منتظره توسط کودکان و... (حسینی، ۱۳۸۷، صص ۱۲۵ - ۱۱۹) سرگرم شدن و بازی و درگیری با امور پیچیده می توان زمینه ساز ظهور خلاقیت باشد. به عنوان مثال برای بیان شهودی، ساخت وسایل دلخواه توسط لوازمی که در اختیار آنها قرار می گیرد.

مربی پیش دبستانی می بایست فردی دارای زمینه خلاقیت و احساس و تخیل و هنر باشد تا بتواند در جریان تربیت کودکان، یاریگر این راه باشد. نه مخل آن! اهداف دوره پیش دبستان فقط بحث مهارت ها را در نظر نمی گیرد بلکه اهداف مرتبط با عواطف، انگیزه ها، عشق به طبیعت، ابراز عقیده ها و... نیز در این دوره از اهمیت خاصی برخوردار است. پیش بینی فعالیت هایی در این زمینه ها، در محتوای این دوره ضروری به نظر می رسد. در خلال بازی های کودکانه به سایر ادراکات مورد نیاز دست پیدا می کنند.

حسینی (۱۳۸۸) در کتاب خود با عنوان "یادگیری خلاق-کلاس خلاق"، پرورش خلاقیت از طریق هنر را مطرح می کند. در این روش می توان از نقاشی به صورت های مختلفی استفاده نمود و به پرورش خلاقیت در کودکان کمک نمود. قصه گویی برای نقاشی، نقاشی از خواب ها و رویاها، نقاشی نیمه تمام و... از روش های نقاشی در راستای پرورش خلاقیت است. در ادامه عنوان می کند که برای تقویت و شکوفایی تخیل در کودکان نیز می توان

از روش هایی مانند تکنیک "حالا تصور کن" و "ماشین زمان"، "قصه نویسی برای عناوین خیالی" و بهره برد.
(حسینی، ۱۳۸۸، صص ۱۰۵-۱۰۷)

محتوایی که رویای کودک با طبیعت را در درون خود جای دهد، دارای زمینه زیبایی شناسی مناسبی است. استفاده از مولفه های زیبایی های طبیعی در محتوا (مانند گل ها ، درختان، کوه ها و....) حس زیبایی دوستی کودکان را تقویت خواهد کرد. پیش بینی فعالیت های اردویی و گردش علمی در محتوا باعث ارتقاء در این حوزه از زیبایی شناسی خواهد شد.

۳-۵ محدودیت های پژوهش :

اولین محدودیت در پژوهش حاضر ، نبود راهنمای مربی برای کتاب های دوره پیش دبستانی می باشد که مشخص نکردن رویکرد فلسفی کتاب ها ، کار را برای پژوهشگر ، مشکل کرده بود.

در بحث مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز تحقیقات زیادی انجام نشده است به خصوص اینکه در سند فوق، استخراج رویکرد های فلسفی کار ساده ای نیست .

اصول زیبایی شناسی ، اصول در هم تنیده ای هستند که جدا سازی آنها کاری سخت و به صورت صد درصدی امکان پذیر نیست ، اما به ضرورت ، این جدا سازی انجام پذیرفت .

۴-۵ پیشنهاد های پژوهشی :

۱ - کاربردی:

- با توجه به برداشت هایی که از کاربرد اصول مختلف در محتوای کتب پیش دبستانی به دست آمده، محتوای کتاب های دوره پیش دبستان بازنگری شده و اصول زیبایی شناختی به دست آمده در محتوای این کتاب ها مد نظر قرار بگیرد . یکی از ضعف های اساسی دوره پیش دبستان ، رسمی نبودن آن که این مورد باعث می شود در تدوین محتوای این دوره، حساسیت لازم به کار نرفته و بیشتر جنبه سلیقه ای و بدون کارشناسی در تالیف محتوای این دوره نقش پیدا کند.

- باتوجه به سن نوآموزان که دربهترین دوران پرورش خلاقیت دارند، می بایست از کتب حوزه های مختلف زیبایی شناسی از جمله کتاب های پرورش خلاقیت کودکان، یادگیری خلاق و... درهنگام تالیف محتوای دوره پیش دبستان استفاده گردد و از شیوه های عملی موجود در آنها، در راستای بهبود کیفیت این دوره بهره برد.

- تدوین راهنمای کتاب های دوره پیش دبستان به گونه ای که مربیان را راهنمایی کند تا بتوانند در عمل آموزش بهتری در مباحث محتوا ایجاد گردد. مربیانی که در دوره پیش دبستانی مشغول به کار می شوند به دلیل نبود سیستم مناسب جذب و ساماندهی، اکثرا دارای مدارک غیرمرتبط با این دوره بوده و از بعد فلسفی این دوره آگاهی چندانی نداشته و از همین رو می بایست دقیقا راهبرد فعالیت ها برای آنان تعیین گردد.

- اصول زیبایی شناختی به دست آمده در مورد سایر دروس کتاب های پیش دبستان نیز مورد انطباق قرار گرفته و نتایج آن در بازنگری آنها نیز لحاظ گردد.

- لزوم حضور صاحب نظر فلسفه تعلیم و تربیت در هنگام تألیف محتوای کتاب های دوره پیش دبستان در کنار مؤلفان و کارشناسان این دوره. به عنوان مثال حضور و اظهار نظر صاحب نظران حوزه های خلاقیت، هنر، علوم طبیعی و سایر حوزه های تعلیم و تربیت ضروری به نظر می رسد.

۲ - پیشنهادات پژوهشی - نظری :

- بررسی میزان هم راستایی اصول زیبایی شناختی مستتر در مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و با اصول زیبایی شناختی سایر فلاسفه و ارائه الگویی مدون در زمینه اصول تربیت زیبایی شناختی.

- بررسی اصول زیبایی شناسی کانت در میزان مطابقت محتوای کتب دوره پیش دبستان با این اصول.

- بررسی اصول زیبایی شناسی در قرآن کریم و نهج البلاغه و تعیین میزان مطابقت محتوای کتب دوره پیش دبستان با این اصول.

- بررسی محتوای کتب دوره های ابتدایی در جهت بررسی میزان انطباق آنها با اصول زیبایی شناختی تربیت .

-بررسی میزان انطباق محتوای دوره پیش دبستان با ساحت تربیتی موجود در مبانی نظری سند تحول بنیادین

آموزش و پرورش.

- اسفندیاری ، سیمین(۱۳۹۲)، مقاله ای با عنوان "تطبیق زیبایی شناسی در فلسفه افلاطون و دکارت" ، نشریه فلسفه، سال ۴۱، شماره ۱
- الیاس ، جان (۱۳۸۱) " تربیت زیبایی شناختی " ، مترجم: ضرابی ، عبدالرضا ؛ مجله معرفت ، شماره ۵۷ ، صفحات ۸۴ تا ۶۹
- باقری، خسرو(۱۳۹۰) "نگاهی دوباره به تربیت اسلامی" جلد اول، تهران، انتشارات مدرسه
- باقری ، خسرو؛ سجادیه، نرگس؛ توسلی، طیبه (۱۳۸۹) ، رویکردها و روش های پژوهش در فلسفه تعلیم و تربیت، تهران ، پژوهشکده مطالعات فرهنگی واجتماعی.
- بوس، استیفن(۱۳۸۸)، مقاله ای باعنوان " تاملی دوباره به امر زیبایی شناختی از دیدگاه کانت، شیلروهلگ " ، ترجمه مسلمی، ابوالفضل، پایگاه مجلات تخصصی نور، سال دهم، شماره، ۲۰ ، صص ۳۴۷-۳۳۵.
- پور حسینی ، محمد (۱۳۹۱) " تبیین دیدگاه دیویی در خصوص هنر و زیبایی شناختی و نقد دلالت های آن برای فرایند یادگیری با تأکید بر آرای زیبایی شناختی ابوحنیف توحیدی " پایان نامه ارشد ، دانشگاه تربیت مدرس .
- تواکو، اومبر(۱۳۹۱) ، تاریخ زیبایی ، ترجمه: بینا،هما، چاپ دوم ، انتشارات فرهنگستان هنر.
- جیمز کرتیس، استنلی(۱۳۹۲)، تعلیم و تربیت از فلسفه تا برنامه درسی، مترجمان: زیباکلام، فاطمه و دادرس، محمد، چاپ اول، تهران، انتشارات مدرسه.
- حسین پور ، داود و همکاران (۱۳۹۲) " تحلیل مناسبات ادراکات زیبایی شناختی و تربیت و تبیین مبانی و اصول تربیت زیبایی شناختی از دیدگاه شهید مطهری و علامه جعفری " پژوهشکده تعلیم و تربیت ، شماره ۲۱ ، صفحات ۹ تا ۳۲
- حسین زاده، ام البنین (۱۳۹۳) " تبیین مبانی زیبایی در قرآن و آرائه الکویی برای تربیت زیباشناسانه براساس آن " رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- حسین زاده ، ام البنین (۱۳۹۱) " وجوه تربیتی مفهوم زیبایی در ترکیبات وصفی قرآن و دلالت های آن در تعلیم و تربیت " ، نهاد پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی ، سال بیستم ، شماره ۱۷ ، زمستان ۱۳۹۱ ، صص ۱۲۲-۱۰۳
- حسین زاده ، آذر(۱۳۹۱) "بررسی کاربرد پذیری هنر در تدریس ریاضی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی ریاضی پایه چهارم دوره ابتدایی با تاکید بر زیبایی شناسی کانت" پایان نامه ارشد، دانشگاه تهران.
- دهباشی، علی (۱۳۹۰)، مجله فرهنگی هنری بخارا، سال چهاردهم ، شماره ۸۳
- رضائی، خسرو(۱۳۷۹) " روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی " چاپ سوم، انتشارات یاسوج.
- زیباکلام، فاطمه(۱۳۹۰)، مبانی فلسفی آموزش و پرورش در ایران، چاپ چهارم، نشرحفیظ.
- زیباکلام، فاطمه(۱۳۹۰)، سیر اندیشه فلسفی در غرب، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- سازمان پژوهش (۱۳۸۹)، گردهمایی باعنوان "واکاوی مبانی فلسفی خلاقیت" ، دوره پنجم ، شماره ۳

سجادی، سید مهدی، نور آبادی، سولماز (۱۳۸۸) **تبیین و تحلیل ماهیت و کارکرد میان رشته ای: فلسفه تعلیم و تربیت**، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، دوره دوم، شماره ۲، بهار ۱۳۸۹.

سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۷۶) **"روش های تحقیق در علوم رفتاری"**. تهران: انتشارات آگه.

سلمانی، علی؛ شاملو، غلامرضا (۱۳۹۱) **"نسبت اخلاق و زیبایی شناسی در اندیشه شیلر"**، فصلنامه کیمیایی هنر، سال اول، شماره ۳، صفحات ۳۴

شکری نیا، محمدعلی؛ داودی، محمد؛ صداقت، منصوره (۱۳۹۳)، مقاله ای با عنوان **"معرفت شناسی در فلسفه مشاء ودلالات های تربیتی آن"**، اسلام و پژوهش های تربیتی، سال ششم، شماره اول

شکوهی، غلامحسین (۱۳۶۳) **تعلیم و تربیت و مراحل آن**، مشهد، انتشارات استان قدس رضوی

شفیلد، هری (۱۳۷۵)، **کلیات فلسفه آموزش و پرورش**، ترجمه: سرمد، غلامعلی، چاپ اول، نشر قطره.

صافی، احمد (۱۳۹۰)، **آموزش و پرورش ابتدایی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه**، ویراست سوم، چاپ یازدهم، تهران، انتشارات سمت

عبداللهی نیا، معصومه (۱۳۸۷) **"بررسی تحلیلی محتوای آموزش های هنر های تجسمی در کلاس های پیش دبستانی شهرستان کاشمر و مطابقت آن با عوامل خلاقیت گیلفورد"** پایان نامه ارشد دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی

عیسی پور، علی اصغر (۱۳۹۲) **"بررسی و نقد تربیت دینی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"**، اولین کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی.

فرمهبینی، محمدحسین (۱۳۹۰) **فرهنگ توصیفی علوم تربیتی**، چاپ اول، تهران، انتشارات شباهنگ.

کاردان، علیمحمد (۱۳۹۱) **سیر آراء تربیتی در غرب**، چاپ ششم، تهران، انتشارات سمت.

کانت، ایمانوئل (۱۳۷۲)، **تعلیم و تربیت**، مترجم: شکوهی، غلامحسین، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

کانت، ایمانوئل (۱۳۷۷)، **نقد قوه حکم**، مترجم: رشیدیان، عبدالکریم، تهران، نشر نی.

کروچه، بندتو (۱۳۵۰)، **کلیات زیبایی شناسی**، مترجم: روحانی، فواد، چاپ اول، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

کرین، ویلیام (۱۳۹۱)، **نظریه های رشد، مفاهیم و کاربردها**، مترجمان: خوبی نژاد، غلامرضا؛ رجایی، علیرضا، چاپ پنجم، تهران، انتشارات رشد.

گال، مردیت؛ بورگ، والتر؛ گال، جوئیس؛ (۱۳۹۱) **روش های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان شناسی**، مترجم: نصر، احمدرضا و گروه مترجمان، جلد اول، انتشارات مهرقم.

گروه تالیف وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۳)، **گل واژه های امید**، چاپ سوم، تهران، انتشارات مدرسه

گروه مولفان اداره کل آموزش و پرورش شهرستان های استان تهران (۱۳۹۲) **کتاب کار جامع راهنمای مربی**، چاپ اول، انتشارات مدرسه

لاندرت، کاترین (۱۳۷۸) **"آموزش و یادگیری در دوران پیش از دبستان"** مترجم: بولحسنی، ناصر قلی، چاپ دوم، انتشارات آتی.

مرادی، مریم (۱۳۸۹) "تحلیل محتوای کتابهای درسی دوره راهنمایی براساس زیبایی شناسی از منظر ارسطو" پایان نامه ارشد، دانشگاه تهران.

مفیدی، فرخنده، (۱۳۹۳) **مبانی آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان**، تهران، انتشارات سمت.

منصور، محمد؛ دادستان، پریرخ (۱۳۹۱)، **روانشناسی ژنتیک ۲**، تهران، انتشارات رشد.

منصور، محمود (۱۳۹۱)، **روان شناسی ژنتیک، تحول روانی از تولد تا پیری**، چاپ سیزدهم، تهران، انتشارات سمت.

مهر محمدی، محمود؛ عابدی، لطفعلی (۱۳۸۰) "ماهیت تدریس و ابعاد زیبایی شناختی آن" تهران، نشریه مدرس، شماره ۳

نجفی، محمد؛ زهره و نصرتی مشی، کمال (۱۳۹۴). "سازماندهی نظام تربیت عاطفی مبتنی بر آموزه های قرآنی . پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی"، سال بیست و سوم، دوره جدید، شماره ۲۹ زمستان ۱۳۹۴، ص ۸۲-۴۹

نیک نفس، سعید (۱۳۹۲) "نقش تحلیل محتوا در فرآیند آموزش و طراحی کتاب های درسی"، مجله جهانی رسانه، نسخه فارسی، دوره ۸، شماره ۲، صفحات ۱۵۰-۱۲۴.

نیوتن، اریک (۱۳۵۰)، **معنی زیبایی**، مترجم: مرزبان، پرویز، چاپ دوم، بنگاه نشر و ترجمه کتاب.

هاشم نژاد، حسین؛ نعمتی، سیدجواد (۱۳۹۰)، مقاله ای با عنوان "زیبایی شناسی در فلسفه صدرالمتألهین"، نشریه فلسفه، سال ۳۹، شماره ۲

هاویی، جرج (۱۳۹۳)، **ارسطو در باب آموزش و پرورش**، مترجمان: زیبا کلام، فاطمه و حیدری، سمیرا، چاپ سوم، نشر حفیظ

هجری، محسن (۱۳۸۶)، "نوانمندی کودک در جایگاه مخاطب ادبی: اثبات درک زیبایی شناختی کودک در دستگاه معرفتی کانت" پژوهش نامه ادبیات کودک و نوجوان، شماره ۵۱، صفحات ۴۹ تا ۵۳

یزدانی، نجف؛ سعیدی مهر، محمد؛ ذهبی، سیدعباس (۱۳۹۲)، مقاله ای با عنوان "رابطه عذوفت و معرفت از منظر ملاصدرا"، جستارهای فلسفی، شماره ۲۳، تابستان ۱۳۹۲

Chung-Ping Yang (2014) "**Education for Appreciating Environment—An Example of Curriculum, Design of Natural Aesthetic Education in Taiwan**" Graduate Institute of Education, National Changhua University of Education, Taiwan
George P. Landow (2005) **The Aesthetic and Critical Theories John Ruskin Chapter Five, Section IV**. The Symbolical Grotesque — theories of allegory, artist, and imagination Brown University

George P. Landow (2005) **The Aesthetic and Critical Theories John Ruskin Chapter Two, Section II**: Ruskin's theory of Typical Beauty. Brown University

Graves et al. Yong children (1996) : **an introduction to early child education**. West publishing company new york.

ضمانہ

جدول بررسی میزان بکارگیری اصول زیبایی شناسی در محتوای کتاب کودکانه ۱

صفحه	اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
۵	✓						✓	
۶		✓				✓	✓	
۷	✓	✓		✓			✓	
۸		✓			✓			✓
۹		✓					✓	
۱۰		✓			✓	✓	✓	
۱۱					✓		✓	
۱۲		✓	✓			✓	✓	✓
۱۳		✓			✓		✓	✓
۱۴		✓					✓	
۱۵	✓	✓					✓	
۱۶				✓			✓	
۱۹								✓
۲۰			✓				✓	✓
۲۱		✓					✓	✓
۲۲						✓	✓	
۲۳	✓	✓	✓				✓	✓
۲۴		✓		✓	✓	✓	✓	
۲۵							✓	
۲۶		✓					✓	
۲۷							✓	
۲۸		✓			✓		✓	✓
۲۹	✓			✓			✓	✓
۳۱							✓	
۳۲							✓	✓
۳۳	✓			✓			✓	✓
۳۴			✓				✓	✓
۳۵				✓			✓	
۳۶		✓			✓		✓	✓
۳۷		✓					✓	✓
۳۸	✓	✓					✓	✓
۳۹		✓					✓	
۴۱	✓			✓				
۴۲		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
۴۳	✓	✓		✓	✓		✓	
۴۴	✓			✓			✓	
۴۵	✓						✓	
۴۶	✓	✓		✓			✓	✓
۴۷		✓	✓				✓	✓
۴۸		✓		✓			✓	
۴۹		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
۵۰		✓		✓	✓		✓	
۵۱		✓		✓	✓		✓	✓
۵۲	✓			✓			✓	
جمع (۴۴)	۱۳	۲۰	۶	۱۶	۱۱	۷	۳۸	۱۶

جدول بررسی میزان بکارگیری اصول زیبایی شناسی در محتوای کتاب کودکانه ۱

صفحه	اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
۸	✓	✓	✓		✓		✓	✓
۹		✓			✓		✓	✓
۱۰	✓		✓			✓	✓	
۱۱		✓	✓		✓	✓	✓	
۱۲		✓					✓	
۱۳			✓			✓	✓	
۱۴	✓	✓	✓			✓	✓	✓
۱۵	✓		✓			✓	✓	
۱۶		✓					✓	
۱۷	✓					✓	✓	
۲۰		✓			✓		✓	
۲۱		✓					✓	
۲۲							✓	
۲۳	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
۲۴							✓	
۲۵		✓	✓		✓	✓	✓	
۲۸		✓			✓		✓	✓
۲۹		✓	✓		✓	✓	✓	
۳۰		✓	✓		✓	✓	✓	
۳۱	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
۳۲		✓		✓	✓	✓	✓	✓
۳۳	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
۳۴		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
۳۵	✓	✓		✓	✓		✓	
۳۶		✓	✓		✓		✓	
۳۷		✓	✓		✓		✓	✓
۴۰		✓			✓		✓	
۴۱	✓	✓		✓			✓	
۴۲		✓					✓	
۴۳	✓	✓				✓	✓	
۴۴		✓	✓		✓	✓	✓	
۴۵		✓			✓		✓	
۴۶	✓	✓			✓		✓	
۴۷	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
۴۹	✓	✓	✓				✓	
۵۰	✓	✓	✓	✓			✓	
جمع(۳۶)	۱۶	۲۱	۱۴	۷	۱۹	۱۸	۳۶	۱۳

جدول بررسی میزان بکارگیری اصول زیبایی شناسی در محتوای کتاب کودکانه ۲

صفحه	اصل تقویت عواطف	اصل بهره گیری از هنر	اصل توجه به زیبایی های جهان آفرینش	اصل توجه به خیر و نیکی	اصل خلاقیت	اصل توجه به به تخیل	اصل پرورش حواس	اصل روح طبیعت گرا
۷	✓	✓		✓			✓	
۸		✓		✓			✓	✓
۹		✓					✓	
۱۰		✓		✓			✓	
۱۱		✓		✓			✓	
۱۲		✓			✓	✓	✓	
۱۳	✓	✓	✓			✓	✓	
۱۴		✓	✓	✓		✓	✓	
۱۵	✓			✓		✓	✓	✓
۱۶		✓	✓	✓			✓	✓
۱۷		✓					✓	
۱۸	✓	✓	✓				✓	
۱۹		✓					✓	
۲۰		✓	✓				✓	
۲۱		✓	✓				✓	
۲۲				✓			✓	
۲۳	✓		✓				✓	✓
۲۴		✓					✓	
۲۵		✓	✓				✓	
۲۶		✓					✓	
۲۷		✓	✓				✓	
۲۹	✓					✓	✓	
۳۰	✓	✓	✓	✓			✓	✓
۳۱	✓	✓	✓				✓	
۳۲	✓						✓	
۳۳	✓						✓	
۳۴	✓	✓	✓				✓	✓
۳۵	✓	✓					✓	✓
۳۶	✓						✓	
۳۷	✓	✓	✓				✓	✓
۳۸	✓	✓	✓				✓	
۳۹	✓	✓	✓				✓	✓
۴۰	✓	✓	✓				✓	✓
۴۱	✓	✓	✓				✓	✓
۴۲	✓	✓	✓				✓	
۴۳	✓	✓	✓				✓	
جمع(۳۶)	۱۶	۲۸	۴	۸	۱۶	۱۲	۳۶	۱۰

Abstract :

The main objective of this research is to investigate the content of the pre-school period in the cities of Tehran based on the aesthetic principles extracted from the theoretical foundations of the document of the fundamental transformation of education. This research seeks to answer two main questions. In the first question, it was supposed that the principles of aesthetics should be found in the theoretical foundations of the document of the fundamental transformation of education. In the second question, the researcher is looking at whether the content of the preschool books in the cities of Tehran province conforms to these principles Is it okay? In this regard, to answer the first question, the implicit inference method and the analytic content analysis have been used to answer the second question.

Further, according to aesthetic education, which is one of the six areas in the document, various foundations have been derived that eight principles of the principles of aesthetics have been derived, based on imaginary principles, that these principles are consistent with the conditions and The proportions of the age group of the pre-school period are selected and include the "principle of the naturalist spirit", "the principle of cultivating the senses," "the principle of attention to imagination," the principle of creativity, "the principle of paying attention to goodness and goodness," the principle of paying attention to the beauties The world of creation ", and" the principle of strengthening emotions ".

During the implementation of the content of the preschool course with the above principles, it becomes clear that the authors of the content of the book are more concerned with the "principle of strengthening the senses" and "the principle of enjoying the arts," and to principles such as the principle of creativity and " The principle of emotional uplifting "was moderately addressed, and in the case of other principles, due to very few instances, there was a kind of negligence and neglect. Principles that are not addressed are of great importance and at the same time provide for the needs of children, and it is necessary to homogenize all the principles used and exploited.

Keywords:

Aesthetic Education, Theoretical Foundations of the Basic Education Transformation, Preschool Period, Content Analysis



University of Tehran

The faculty of Psychology and Educational Sciences

**"Extraction of facial aesthetic principles of education
from Theoretical Foundations document of
fundamental transformation of education and Review
and evaluate textbooks of preschool city of Tehran on
it."**

Supervisor : **Dr. Afzal Sadat Hosseini**

Advisor: **Dr. Narges Sajadieh**

By: Ali Mohammad Pour

The thesis for a master's degree majoring in history and philosophy of education

March 2017